teatrul

4

aprilie 1962 (anul VII)

PII
0584

în acest număr :

NUNTĂ LA CASTEL

Comedie în 3 acte
de SÜTŐ ANDRÁS

PII 0584

Printre oamenii de artă distinşi prin recentul Decret al Consiliului de Stat al R.P. Romîne se află artişti dramatici, regizori şi pictori scenografi.

Au primit titlul de

Artist al poporului :
RADU BELIGAN,
AL. GIUGARU.

Maestru emerit al artei :
AL. BRĂTĂŞANU,
JULES PERAHIM.

Artist emerit :
GEO BARTON, DINA COCEA, CELLA DIMA, ANNA DUKÁSZ, NICOLAE GĂRDESCU, NATAŞA ALEXANDRA, H. NICOLAIDE, MARGARETA NICULESCU, COLEA RĂUTU, MARCELA RUSU, SEPTIMIU SEVER, NELLI STERIAN.

Tuturor, revista „Teatrul" le adresează cele mai calde felicitări şi urări de noi succese.

PIA 947/4

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIA ARTEI

Fotomontajul nostru reprezintă pe artiștii poporului: Al. Giugaru în Bădăranii **și Radu Beligan în** Revizorul**; pe artiștii emeriți: Natașa Alexandra în** Învierea, **Marcela Rusu în** Poveste din Irkutsk, **Septimiu Sever în** Explozie întîrziată, **Anna Dukász în** Cyrano de Bergerac, **Cella Dima în** Bădăranii, **Nicolae Gărdescu în** Mi se pare romantic, **Geo Barton în** Institutorii, **Nelli Sterian în** Livada de vișini, **H. Nicolaide în** Partea leului, **Dina Cocea în** Tartuffe, **Colea Răutu în** Domnul Puntila și sluga sa Matti, **Margareta Niculescu, regizor; pe maeștrii emeriți ai artei: Jules Perahim, pictor-scenograf, și Al. Brătășanu, pictor-scenograf.**

UN EROU AL TIMPULUI NOSTRU

Într-adevăr, titlul de mai sus reproduce întocmai denumirea celebrei cărți a lui Lermontov. Motivul acestei potriviri de nume se va lămuri pe parcurs. Deocamdată, o singură precizare: intenția mea a fost, de la început, ca să creez, cu mijloacele reportajului — așa cum a făcut-o scriitorul rus pentru epoca sa, într-un roman — chipul unui erou reprezentativ pentru veacul nostru, al douăzecilea. Întregul material documentar era strîns, notat în carnete, alesesem de-acuma, din nenumărați oameni întîlniți în viață, pe cel mai semnificativ dintre ei, capabil de a întruchipa intenția menționată mai sus. Totuși, evitam să mă apuc efectiv de scris, deoarece îmi lipsea lucrul fundamental: perspectiva largă asupra secolului nostru, care să lege laolaltă elementele atît de disparate ale lumii moderne, de la mașinile electronice de calcul și zborurile cosmice, pînă la ultimele evenimente politice, ca revoluția cubană sau construirea desfășurată a comunismului, în așa fel încît toate acestea să fie în armonie deplină cu lumea interioară, psihologică și morală, a omului contemporan. Mai precis, era vorba de sesizarea acelei relații intime prin care totalitatea marilor evenimente ale secolului se reflectă în conștiința umană, iluminînd-o pe dinăuntru cu acea bogăție de nuanțe pe care numai în muzica simfonică, cu multitudinea ei de timbre sonore și tonuri, sau în strălucirea multicoloră a aurorei boreale, ai putea s-o sesizezi auditiv sau plastic. Soluția acestei probleme, mari și totuși delicate, mi-a fost sugerată cu extremă limpezime, după ce am citit proiectul noului Program al P.C.U.S., și am urmărit în presă dezbaterile în jurul acestui Program, care au avut loc la Congresul al XXII-lea, desfășurat în noua sală a Kremlinului, unde s-au întîlnit reprezentanții cei mai luminați ai umanității, sosiți de pe toate meridianele planetei.

O SIMFONIE A MARXISM-LENINISMULUI CREATOR

Concluziile pe care le-am desprins în urma acestor lecturi au venit să se adauge — mai mult: să dea sens — unor întrebări și unor răspunsuri disparate la aceste întrebări asupra cărora meditez de mai multă vreme. Ca să definesc trăsăturile de bază ale omului reprezentativ pentru secolul nostru, pe care văzîndu-l să exclami din toată inima: „Ecce homo!“, am încercat să întreprind o incursiune istorică, trecînd în revistă eroii unor epocale opere literare, spre a stabili în mod logic întreaga sferă, și diferența specifică a noțiunii care mă interesa. Fiindcă tipurile literare, prin care oamenii diferitelor secole au încercat să-și exprime idealurile, reprezintă, asemenea principiilor elementare ale logicii, tot o imensă experiență istorică, adunată laolaltă, concentrată, așa cum, în nucleul atomului, materia a comprimat o imensă energie. Dar, pentru a evita înșirarea discursivă, cronologică, a epocilor, am crezut că e mai bine să privesc întreaga istorie cuprinsă între comuna primitivă și comunism, ca alcătuind, după cum a arătat Engels, o mare perioadă a civilizației, caracterizată, în ciuda deosebirilor dintre diferitele orînduiri, ca o arenă a luptei de clasă, a dictaturii de stat a celor avuți și a perpetuării unor racile morale, care în esența lor au rămas aceleași, îmbrăcînd nenumărate forme și nuanțe, potrivit condițiilor de epocă și situare geografică. Astfel, Ahile „cel iute de picior", viguros și viteaz în luptă, înarmat cu celebrul său scut și cu un car dăruit de zeița lui protectoare, la apariția căruia tremura întreaga armată dușmană, este o figură reprezentativă pentru lumea antică și pentru întreaga perioadă a civilizației în care ocupația militară a fost la mare cinste, iar Roland, Siegfried sau Orlando Furioso nu sînt decît diferitele ipostaze ale viteazului războinic ce se acoperă de glorie pe cîmpul de luptă. Epoca frămîntată, contradictorie, a preistoriei este și o arenă a luptei pe planul idealurilor umane și al moralei. Această luptă se întruchipează în figuri de mari căutători ai adevărului, ca Oedip, ce-și propun să dezlege urzelile destinului, pedepsit pentru cutezanța sa cu orbirea, sau ca Hamlet, sfîrșind de asemenea tragic, sau ca Nehliudov, ce alege soluția iluzorie a jertfei de sine și autoperfecționării morale. Ei rămîn, în ciuda eșecurilor suferite, niște figuri luminoase, în comparație cu personajele dezumanizate ce întruchipează racilele civilizației, ca ipocritul Tartuffe, sau ca avidul de aur Harpagon, ca nesățiosul cămătar Gobseck, sau parvenitul fără scrupule Rastignac, în imaginea cărora se pot recunoaște toți exploatatorii, dar mai ales burghezia, premonopolistă și apoi monopolistă, care a făcut din bani și marfă rațiunea de a exista a orînduirii ei. În această lume a intereselor meschine, marile sentimente sînt distruse, idealurile generoase se prefac în iluzii — așa cum o demonstrează soarta tragică a lui Romeo și a Julietei, sau peregrinările comice ale cavalerului tristei figuri. Pentru completarea acestei încercări de a schița, în cîteva linii sumare, un tablou al civilizației prin tipuri literare, ar mai trebui amintiți mulți alții, de la revoltații, orgolioși și singuratici, de genul lui Child Harold, pînă la poeții damnați, și la cei care au crezut că prin intermediul giumbușlucurilor suprarealiste lovesc în stupiditatea burgheză, și alții și alții. Dar ceea ce am urmărit n-a fost de a da un tablou complet, și nici măcar o schiță completă, lucru ce ar cere un studiu de o mai mare întindere, ci de a înfățișa cadrul contradictoriu și frămîntat în care își face apariția eroul ce se recomandă ca reprezentant al umanității în secolul nostru. Și poate, din galeria perioadei anterioare, cel mai apropiat erou de aspirațiile noastre este Prometeu, răzvrătitul care înfruntă voința lui Zeus, pentru binele oamenilor, și care are în mînă chiar și taina de nepătruns a destinului, — iar alături de el, Faust, doctorul care a făcut pact cu diavolul pentru a mușca din fructul cunoașterii și se dedică apoi unei activități constructive. E drept că și lupta acestora se termină printr-un eșec, Prometeu fiind țintuit de stîncile Caucazului, iar Faust plătește clipa de fericire cu prețul vieții, dar ei reprezintă totuși încercarea eroică a omului de a cunoaște și a înfrînge forțele oarbe ale naturii, temă care va deveni esențială în societatea comunismului, cînd războiul, exploatarea, dictatura celor avuți vor fi aruncate la muzeul de antichități, iar omul se va avînta să cucerească stelele. Poate că epopeea viitorului va fi o nouă „Odisee", în care se vor glorifica faptele de vitejie ale cosmonauților ce vor trece pe lîngă aștrii negri, prin ploi de meteoriți sau stele înșelătoare, asemenea navigatorilor conduși de Ulise, care au înfruntat urgia între Scila și Caribda, au scăpat din peștera Ciclopului și nu s-au lăsat înșelați de cîntecul dulce al sirenelor.

Da — și asta e mult mai sigur ! —, epoca ce se deschide în fața noastră va genera eroi de epopee și eroi ai unor genuri încă necunoscute, care vor lăsa în umbră, prin forța lor morală și expresivitatea omenească și artistică, tot ce a creat pînă acum umanitatea. Literatura sovietică, și literatura realismului socialist, în genere, prevestesc aceste opere mărețe, prin galeria de „oameni adevărați", de la Pavel Korceaghin la Vasilii Tiorkin. Alexandru cel Mare dormea cu „Iliada" sub cap și și-l luase drept ideal pe Ahile. Primul navigator care s-a ridicat în cosmos avea „Povestea unui om adevărat" drept carte de căpătîi. Pentru el, Ahile, în ciuda gloriei milenare, nu mai constituia un îndemn la întreprinderi mărețe.

Și-acum, la împlinirea a 92 de ani de la nașterea lui Lenin, creatorul primului program al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și conducătorul primei revoluții socialiste, îmi vin în minte cuvintele lui Mihail Șolohov, rostite de la tribuna Congresului al XXII-lea al P.C.U.S. : „Aceia care vor construi comunismul vor înălța prin aceasta un monument nepieritor, care nu se supune trecerii timpului, nici forțelor naturii, și va rămîne veșnic prin veacuri, ca și numele sfînt pentru noi al lui Lenin".

Pentru a ne judeca just epoca, trebuie să avem puterea de a ne distanța cu gîndul cu milenii, și, în această perspectivă, gloria lui Gagarin, ca deschizător al drumului în cosmos, va însemna incomensurabil mai mult decît faptele de arme ale lui Alexandru cel Mare. Și apoi, cine va avea înțelegere atunci despre ceea ce înseamnă războiul și mai ales prețuirea pentru un conducător care s-a distins în a conduce pe oameni pentru decimarea semenilor săi ? Praf și pulbere sînt asemenea fapte și asemenea glorii de războinici, sau de magnați moderni, care au pus bazele unor imperii financiare și care s-au distins în a conduce o mînă de oameni pentru a jefui mii și milioane de alți oameni.

E limpede că distanțîndu-ne cu imaginația, prin veacuri, pentru a contempla epoca noastră, de la o depărtare de unde faptele meschine, gloriile mărunte se pierd și se estompează, ne putem da seama, din această perspectivă, cum mărețele fapte ale constructorilor comunismului capătă strălucirea unor stele. Și, prin aceasta, ei devin și figurile simbolice ale veacului nostru, în ciuda diversității de sisteme sociale, de aspirații și de idei contradictorii, care se înfruntă astăzi pe cuprinsul planetei.

Mi se par mai demni de admirat decît racheta cosmică, cu toate instalațiile ei complicate și ireproșabile, cei doi tineri cosmonauți sovietici, Gagarin și Titov. Și asta nu o afirm ca să nu mi se reproșeze că am călcat aforismul în genere acceptat că „omul e mai prețios decît mașina". Dar, efectiv, viața acestor pionieri ai cosmosului și modul lor de a fi sînt mai surprinzătoare decît însuși zborul rachetei. Iată de ce Gagarin n-a fost un simplu aventurier, care, pentru a intra în istorie, își riscă viața la întîmplare, asemenea acelora care, în anumite state apusene, se urcă în avioane defecte, iau parte la curse nebunești de automobile, sau se înscriu în legiunea străină pentru senzații tari. Gagarin e căsătorit și nevastă-sa știa că el întreprinde zborul cosmic. Gagarin are copii și-i iubește, are prieteni și tovarăși de zbor. Adică, un om prin excelență, „un pămîntean", legat prin toate fibrele ființei lui de semenii săi. De aceea, fiind în spațiul cosmic, el n-a avut sentimentul singurătății — vai, existențialiștii se simt singuri în mijlocul celui mai aglomerat oraș — și a coborît de sus cîntînd „patria aude, patria știe"...

Într-adevăr, imaginea acestui tînăr se potrivește cît se poate de bine exclamației care a străbătut meridianele : „Un om în spațiul cosmic !" Într-adevăr, a fost un om !

Dar conferințele de presă ale celor doi cosmonauți m-au umplut de o nouă admirație. (Pe Titov am avut chiar prilejul să-l ascult vorbind, la București, în fața ziariștilor.) Fiindcă și aici s-au arătat a fi niște oameni compleți, cu o personalitate armonioasă. Ei au noțiuni de știință și tehnică, cunosc principiile automaticii și construcția aparatelor de pe navă. Citesc cărți de literatură, ascultă muzică și se pricep să descrie cu o mare plasticitate peisajul mirific al pămîntului văzut din sfere. Sînt bine clădiți, viguroși, de o sănătate ireproșabilă, datorită practicării sporturilor și gimnasticii. Știu să conducă planoare și avioane cu reacție, iar cum se descurcă pe o navă cosmică a văzut întreg pămîntul. Știu să răspundă cu tact unui ziarist impertinent și unei stele de cinematograf apusene, să stea la aceeași masă cu șefi de state, cred în idealurile generoase ale veacului. Sînt apoi și foarte atrăgători ca oameni, prietenoși, isteți, modești și, mai ales, au un zîmbet fermecător. Sincer vorbind, ceea ce m-a fermecat a fost această armonie perfectă între spirit și corp, între științe și arte, în pregătirea lor intelectuală — o armonie a personalității umane, pe care omenirea a găsit-o cîndva, pentru o scurtă perioadă, în Elada clasică, fiind considerată de clasicizanți ca o manifestare a unei perfecțiuni încă nedepășite. Și iată că din racheta cosmică a unei țări moderne se ivesc doi asemenea concurenți la gloria vechii Elade. Nu e acesta un lucru surprinzător? De unde au apărut și cine i-a învățat cibernetica, aruncarea cu parașuta, dragostea pentru muzică și zîmbetul fermecător? Multă vreme m-am gîndit la întrebarea aceasta, și aici lectura noului Program mi-a adus clarificările necesare și am înțeles că personalitatea armonică a celor doi pămînteni are la bază armonia profundă și vastă a unei orînduiri sociale pe care ei de fapt o reflectă. Și, mai ales, am înțeles marea semnificație a faptului că primul om care s-a înălțat în cosmos a fost un comunist, un om educat de partidul lui Lenin.

Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice are atributele marilor opere realizate de mintea omenească: simplitate monumentală, idei generoase, exprimate pe înțelesul tuturor oamenilor. Există o armonie a ideilor și o imagine a unei lumi armonioase, care se leagă laolaltă asemenea acordurilor unei simfonii, trezind în suflet, o dată lectura terminată, o încîntare, ca în fața unei opere de artă perfecte. Este un imn de triumf al rațiunii ridicate pe treapta filozofică cea mai înaltă, a marxism-leninismului, care străbate toate elementele sale constitutive: industria, economia, educația, urbanistica, structura de stat, sau morala, alcătuind principiul interior, demiurgic, pe care se reazemă această construcție desăvîrșită. Și trebuie accentuat — nu este o perfecțiune abstractă, ci profund realistă, ancorată în necesitatea istoriei, în legile obiective, dovedind — ceea ce unora li se pare și astăzi imposibil — că, așa cum prin știință omul reușește să modifice alcătuirea moleculelor și să calculeze mersul aștrilor, el poate construi o societate perfectă și să se reconstruiască pe sine, fără a fi țintuit, pentru cutezanța lui, de stîncile Caucazului, ori să plătească cu prețul vieții chiar dacă strigă fericirii: rămîi pentru veacuri.

Datorită acestei profunde armonii, cele mai diferite capitole și sectoare ale Programului se leagă între ele, ca stelele universului. Există o legătură nemijlocită între mașinile electronice de calcul și activitatea echipelor artistice de amatori, căci automatizarea lărgește sfera timpului liber, dedicat unor activități culturale. Sau între edificarea unor coloși ai industriei și creșterea neîncetată a consumului popular, între construcția unor imense hidrocentrale, unice în lume, și ușurarea muncii femeii prin larga extindere a electricității de uz casnic. Legătură nemijlocită există de asemenea între proiectul savantului pentru elaborarea unui ciclotron și munca de fiece zi a colhoznicilor, care se străduiesc să elibereze agricultura de sub dominația oarbă a naturii. Sau între planificare și pătrunderea frumosului în viața de toate zilele, între paragraful care proclama pacea drept principiul suprem și urbanistică, deoarece orașele nu se pot construi printre exploziile bombelor. Sau între principiile de bază ale statului sovietic și viața intimă a fiecărui cetățean, întemeiată pe norme de cinste și puritate morală.

Personalitatea armonică a lui Titov și Gagarin nu este decît reflectarea acestei uriașe simfonii a marxism-leninismului, care răsună deopotrivă în realitatea sovietică și în toate elementele constitutive ale Programului. Și acest uriaș sistem armonic naște în fiece zi mii și zeci de mii de Gagarini și Titovi, care, chiar dacă nu ajung să zboare în cosmos, concentrează în persoana lor toate calitățile omului din lumea comunistă și, prin aceasta, devin implicit și chipuri simbolice ale umanității, prin care se exprimă tot ce este mai nobil, mai cinstit și mai generos în epoca contemporană. Și acești mii și sute de mii de Titovi și Gagarini pot fi denumiți cu un singur nume: comunist. Comunist, adică simbolul umanității. Spus și mai lapidar: comunist, adică om.

Lumea dominată de vițelul de aur și-a pierdut dreptul de a fi reprezentată pe frontispiciul veacului, nu fiindcă a rămas în urmă în cursa cosmică, sau fiindcă înaintează într-un ritm mai lent în producția industrială, ci fiindcă în totalitatea ei constituie un conglomerat dezarmonic, ce viciază fundamental personalitatea omenească. Într-adevăr, care pot fi idealurile și aspectul moral al exponenților unui sistem în care declararea unor mari principii umaniste se împacă foarte bine cu trădarea pentru bani și crima de drept comun în scopuri politice, ca în cazul tragic al lui Patrice Lumumba? Și, pe bună dreptate, chiar unii din filozofii acestei lumi vorbesc despre un conflict al valorilor ca o primejdie pentru civilizație, căci nu poate fi nimic mai periculos decît o castă de oameni lipsiți de scrupule, care dispun de cuceririle științei, dar procedează ca niște troglodiți pe plan moral și li se pare foarte firesc să călătorească în gigantice turboreactoare, deasupra unor țări pe care tot ei le-au transformat în lagăre de exterminare. Cum se împacă mersul la biserică și citatele din prorocii Ieremia sau Isaia cu îndemnurile la isteria războinică și la exterminarea în masă ? Cum pot sta alături Hollywoodul, cu producția lui de filme de groază, și școlile care fac educația tinerei generații, și ce structură psihică poate avea acela care vine la un concert de Bach după ce s-a spălat pe față cu săpun fabricat din cadavre omenești ? Sau acela care visează zboruri în lună, numai pentru a preface teritoriul selenar într-o imensă societate pe acțiuni ? Dar luciditatea și legile istorice, disprețuite, se răzbună, și lumea clădită pe funestul dicton : „Fii fericit, prin suferința și nefericirea altora“ pierde din putere sub povara propriilor contradicții. Fiindcă nu poți predica misticismul și filozofia idealistă, care nu sînt decît forme moderne ale naivelor credințe în duhuri, nu poți întemeia știința și tehnica, prin excelență logice și pozitive, pe principiul mistic : „Credo quia absurdum“, și în același timp să construiești rachete și să le trimiți în cosmos, folosind legi ale materiei care contrazic fundamental acest principiu ; nu te poți declara robul supus al divinității și în același timp să asaltezi cerul cu rachete, care dovedesc atotputernicia rațiunii omenești, fără ca toate aceste flagrante contradicții între concepție și practică să nu-ți moleșească siguranța de a acționa. Viciat pe dinăuntru în ceea ce are mai esențial, imperialismul nu e în stare să-și concentreze eforturile în vederea unui scop măreț, dar este încă destul de puternic și de abil ca să constituie un focar de războaie, de infecție morală și ideologică pentru omenire, știind să tragă profit chiar din propriile racile, asemenea maniacului, care simulează schizofrenia pentru a îngrozi pe cei din jur, bazîndu-se pe faptul că „nebunii nu trebuie contraziși“.

Poziția liderilor occidentali, și mai ales a lui Adenauer, nu face decît să confirme că tactica în care Hitler era un maestru n-a fost o modă trecătoare. Experiența istorică însă arată că asemenea exemplare nu pot reprezenta umanitatea, cum n-au putut-o reprezenta nici Nero, nici Caligula, deși acesta din urmă, în nebunia lui, a demonstrat un grăunte de bun simț, investindu-și calul cu titlul de cel mai apropiat colaborator politic. Criza morbidă a imperialismului se aseamănă în multe privințe cu veacurile grotești, sîngeroase, funeste în cursul cărora s-a produs prăbușirea Imperiului roman, numai că astăzi legile istoriei acționează mai repede și nu este exclus ca, încă între hotarele acestui secol, să asistăm la triumful comunismului pe plan mondial.

Era și timpul. Pășind pragul erei cosmice, umanitatea are datoria să șteargă această plagă murdară, fiindcă : *omul trebuie să fie curat cînd va zbura spre stele.* N-ar suna straniu și anacronic să auzim pe vreun magnat al finanțelor zicînd : „Acesta este craterul meu lunar“, „Aceasta este pădurea mea marțiană“, sau să vedem în viitoarele orașe stelare firme de neon cu „Company“ în coadă, sau să asistăm la lupta dintre monopoluri pentru acapararea uraniului din lună, ca un fel de reeditare cosmică a tragicelor evenimente din Congo ? De aceea, pregătindu-ne pentru viitoarele expediții astrale, avem și obligația, ca oameni, să facem totul și pentru a transplanta acolo și cea mai bună orînduire socială, pe frontispiciul căreia strălucesc marile idealuri ale umanității, consemnate în Programul leninist al construirii comunismului : Pacea, Munca, Libertatea, Egalitatea și Fericirea tuturor popoarelor !

FII FERICIT PRIN FERICIREA ALTORA !

De fapt, reportajul meu începe abia de aici înainte. Totuși, acest preambul teoretic n-a fost o simplă divagație de la subiect, ci o privire de ansamblu, absolut necesară pentru a lămuri de ce eroul reportajului meu, un om simplu și anonim — brigadier la o echipă de intervenții dintr-o schelă petroliferă —, poate fi considerat ca reprezentativ pentru veacul nostru. Astfel, fresca epocii, considerată în trăsăturile ei cele mai generale, se completează cu o privire în intimitatea conștiinței omenești, care o reflectă precum picătura de rouă imensul cer înstelat, pentru a da loc unei noi perspective asupra istoriei, văzută — de astă dată — „pe dinăuntru“.

Într-o bună zi, brigadierul de care vorbeam, pe nume Vasile Duţă, citind ziarul local „Flamura Prahovei", a avut o surpriză. Pe prima pagină era tipărită o scrisoare, adresată brigăzii lui, din partea unui petrolist din Baku, Iasar Gadjiev. După ce arăta că a vizitat Romînia şi a rămas cu impresii plăcute, după ce constata mai departe că petrolul constituie pentru Azerbaidjan şi Romînia: „una din cele mai mari bogăţii", petrolistul sovietic, trecînd în revistă succesele obţinute de brigada sa, în lupta pentru îndeplinirea septenalului, încheia scrisoarea cu un cald apel prietenesc („Prietenia — scria el într-un loc — este ca vinul cel bun, cu cît este mai veche, cu atît este mai tare"):

„Stimate Vasile Duţă! Hai să punem bazele întrecerii între petroliştii din Baku şi Ploieşti!

Voi fi bucuros dacă îmi veţi răspunde...

Vă strîng călduros mîna, Iasar Gadjiev, maistru de foraj în sectorul «Karadagneft»".

Fiind în acea zi în trecere prin Gura Ocniţei, m-am gîndit că n-ar strica să-i fac o vizită lui Vasile Duţă. Mă interesa să ştiu cum a reacţionat la scrisoarea lui Gadjiev, pe care tocmai o citisem şi eu în „Flamura Prahovei".

Era o zi de iarnă mohorîtă, cu ceaţă multă şi noroi. M-am hotărît să merg pe jos, deşi pînă la locul unde lucra Vasile Duţă era o bună bucată de drum. Dar cum abia sosisem din Bucureşti, eram dornic să respir aerul proaspăt şi tare, mirosind a pădure umedă. Deoarece nu cunoşteam prea bine locurile, s-a oferit să mă călăuzească un tovarăş de breaslă, ziarist din Tîrgovişte, care lucrase cîndva la această schelă şi-l cunoştea bine pe Vasile Duţă. Era un tînăr înalt, care vorbea vrute şi nevrute, dar care îmi plăcea văzîndu-l cum călca fără ceremonie prin noroiul cel mai mare, deşi era încălţat în pantofi. Adeseori, apa îi ajungea pînă la glezne, dar el nu ocolea bălţile, răspunzînd vesel la observaţiile mele:

— Nu-i nimic, nu-i nimic, iese la spălat.

Şi continua să povestească mai departe.

Pe Vasile Duţă îl cunoşteam şi eu, dar nu i-am spus aceasta însoţitorului meu, întrucît doream să aflu noi amănunte şi să-mi verific propriile observaţii. Şi apoi, ca să fiu sincer, limbajul său colorat avea mult farmec.

— Ceea ce-mi place la băiatul ăsta e curajul său. Să fiu al naibii dacă asta nu e o calitate. Ce ziceţi? Eu dac-aş fi la presa centrală şi mi s-ar spune să scriu despre el, aş trînti un titlu senzaţional: „Pentru a doua oară distins cu premiul ministerului"... Ce ziceţi?... Hm! Văd că n-am nimerit-o. Totdeauna la titlu mă-ncurc, şi titlul e cartea de vizită a reportajului... Dar, oricum, vă daţi seama ce-am vrut să zic. Faptul în sine este cu totul aparte. Va să zică părăseşti o brigadă bună, formată de tine, cu care ai cîştigat premiul ministerului, pentru o altă brigadă rămasă în urmă — faci ce faci, şi poftim, ţi se acordă din nou premiul ministerului. Nu e extraordinar? Dar cum să rezumi toată povestea asta într-un titlu, care trebuie să fie scurt şi sugestiv?...

Tovarăşul meu se întorsese nu de mult de la o şcoală de gazetari şi cele învăţate acolo nu-i dădeau deloc pace.

— Aţi observat o chestiune? — continuă el. Şi Iasar Gadjiev, ca şi Vasile Duţă, a preluat conducerea unei brigăzi rămase în urmă...

Apoi trecu, după obiceiul său, la cu totul altceva:

— Karadagneft! Iasar Gadjiev! Ce nume sonore... Azerbaidjan, Azerbaidjan... Este şi un cîntec. Dar aceste cuvinte cîntă singure, chiar fără melodie... Nu ştiu de ce, dar îmi închipui că acolo toate strălucesc în culori vii, iar oamenii umblă în haine colorate.

Cred că în clipa aceea — da, desigur, chiar în clipa aceea — mi-a venit în minte titlul acestui reportaj: „Un erou al timpului nostru". Asociaţia de idei e lesne de refăcut: Karadagneft e lîngă Baku, Baku e lîngă Marea Caspică, dincolo de munţii Caucaz. Ce ştiu despre munţii Caucaz? A, da... Peregrinările lui Lermontov. „Demonul". „Jur pe întîia zi a lumii"... Natura sălbatică şi stranie. Tot pe acolo a umblat şi Peciorin. „Un erou al timpului nostru"... De fapt, Peciorin este un singuratic, nefericit ca şi Demonul... Singuratic, nefericit ca şi Luceafărul lui Mihail Eminescu... Revoltat, orgolios, ca orice erou romantic. Child Harold, de pildă. Într-adevăr, „Un erou al timpului nostru" are o semnificație mai generală pentru secolul trecut. Dar astăzi? Care este „un erou al timpului nostru“, astăzi?...

— Mie-mi plac oamenii care au cîte o trăsnaie a lor... mă readuse în realitate prietenul meu. — Și băiatul ăsta, la care mergem, Duță, a avut un sticlete în scăfîrlie. Eu îl înțeleg, că și eu sînt așa. Cînd m-am hotărît să mă fac gazetar, gata — am lăsat orice (și am avut meserie bună: maistru sondor). Dacă te uiți la cîte meserii a schimbat, zici că-i neserios. Vorbesc, bineînțeles, de Vasile Duță. Da' n-ai dreptate să-l faci neserios. Fiindcă n-a schimbat meseriile de florile mărului, ci a urmărit un scop. Și asta e bine! Cînd ai rămas fără tată și trebuie să-ți croiești singur viața, încă de mic, nu e tocmai așa de ușor s-o nimerești dintr-o dată. A făcut practică de contabil la cooperativă — de ce? — fiindcă urmase o școală de specializare în branșa asta. Dar lui nu i-a plăcut să stea la birou și se-nscrise la altă școală, de petrol-chimie, la Cîmpina. Face practică la Urlați, rafinăria Teleajen... Ce mai, ca să n-o lungim, băiatul voia să lucreze pe teren, la gura puțului, vorba ceea: „să asculte sufletul sondei“, iar schela îl ținea ca tehnolog și apoi ca funcționar cu documentația. „Dați-mă, fraților, ca brigadier la intervenții. Vreau să execut și eu operațiile alea, despre care am citit numai în carte“... Nu, că mai stai, că ești prea tînăr... Pînă iese un maistru la pensie, brigadierul devine maistru, iar locul brigadierului devine vacant. Duță iar insistă. Cei de la sindicat văd că n-au încotro... „Bine, fie, dar te punem la încercare“. Înțelegeți, scot postul la concurs ca pe o catedră de la universitate. Concurentul său — unul mai în vîrstă, cu părul alb, doctor în meserie. Dar Duță ăsta la care mergem s-a arătat și mai doctor. Vedeți, asta e dacă ai, voiam să spun mai de mult, dar nu găseam cuvîntul: vocație. Sticleți în cap are numai un aiurit... Și dacă era un aiurit, nu l-ar fi primit în partid. Dar el a fost și secretar al organizației de bază...

Am ajuns la o răscruce de drumuri. Un „Kirov“ greoi coboară din deal, huruind din șenile.

— Hei, meștere, încotro e spre 323? — întrebă însoțitorul meu pe tractorist.

— Drept înainte și-n sus. Dar luați-o mai bine pe drum, la dreapta, că pe dincolo e noroi.

Las' să fie — spuse însoțitorul meu, luînd-o de-a dreptul pe cărarea desfundată, ce șerpuia printre arborii desfrunziți, ascunși în ceață.

Mă pomenesc fredonînd în surdină: Azerbaidjan... Azerbaidjan... Apoi iarăși, întrebarea: „Care este «un erou al timpului nostru», astăzi?“ Crengile uscate ale unui arbust mă prind de haine. Alunec. Mă redresez. Din nou o întrebare! „La ce gîndește acum Iasar Gadjiev?“ Un arbore uriaș, în dreapta, cu crengile înfipte în cer. Privesc cerul. Mă fulgeră un gînd: „Și Iasar Gadjiev a preluat o brigadă rămasă în urmă! Ca și Vasile Duță!“... Merg pe cărare, urmîndu-l pe însoțitorul meu, care tace: „Asta înseamnă că amîndoi au acționat, la un moment dat, sub imboldul unor mobiluri asemănătoare. Dacă voi descifra aceste mobiluri, atunci...“

— Totul depinde de vocație, tovarășe — vorbește mai departe colegul meu de breaslă, fără să-i pese că urcăm o pantă destul de înclinată. Înțelegeți, dacă tu ai vocație, și crezi cu tărie în ceva, nu se poate să nu-i convingi și pe alții. Ăsta e secretul lui Duță. Ți-o spun eu ca ziarist. Dacă îl întrebi pe el, îți va vorbi de îngrijirea sculelor, de organizare, de atenție etc. După mine însă, și îngrijirea sculelor e tot vocație. Dar să nu fac multă teorie. Munca de intervenții e pretențioasă. Fiecare sondă e o problemă aparte. La noi, în petrol, e o vorbă: sonda e ca femeia. Nu-i poți prevedea capriciile. Tu-i spui vorbe dulci, iar ea te repede din senin, ca o soacră. Ce mai, trebuie să fii o adevărată enciclopedie a bunelor maniere. Atît tu ca brigadier, cît și întreaga brigadă. Dar să revin tot la vocație. Văd că fără asta nu vă pot explica nimic. În brigada lui Duță erau și vreo cîțiva șmecheri. Dimineața veneau mai tîrziu, după ce se repartiza lucrul, ca să fie plasați în locuri mai ușoare. Luni — toată ziua — dormeau în picioare. Duță însă — băiat dezghețat — a procedat dialectic. A știut cînd să fie ironic, cînd prietenos și cînd să vorbească aspru. Într-o zi putea spune blînd celui cu musca pe căciulă: „Mă băiete, du-te de te culcă, fiindcă o să pice vreo țeavă peste tine și pleci în concediu pe viață“, ca, în altă zi, să-l apostrofeze pe un ton aspru: „Mă băiete, tu de cînd mă cunoști pe mine? — Păi, de vreo doi ani, nea Duțule, de cînd erai la birou. — Bine. Dă anii ăștia deoparte. Mă cunoști numai din producție. Auzi! Și dacă te mai prind că moțăi în picioare, te trimit acasă și nu-ți pontez ziua“ ... Să vă spun un secret. Metoda asta, dacă o aplici consecvent zi de zi, macini pînă și pietrele. Cam tot așa erau crăpate stîncile în vechime: mai întîi se-ncălzeau, apoi erau stropite cu apă rece. Metoda asta însă n-o poate folosi oricare. Trebuie răbdare. După mine, e tot chestie de vocație. Rezultatul final: brigada a căpătat coeziune. Duță mai ales ținea la acest colectiv. E și explicabil: investise mult suflet în tot ce a făcut. Și deodată aflu: Duță preia o altă brigadă. Lasă tot, amintiri, vechi prietenii și... Nu e bine ce spun. Mă exprim prea banal. Aici, pentru a descrie această clipă, ar trebui o schiță-reportaj. Totdeauna am vrut să abordez acest gen nou, dar nu mi-a reușit...

Și în timp ce interlocutorul meu se opri, obosit de urcuș, și se așeză pe un trunchi prăbușit, gîndindu-se probabil cum să exprime „beletristic" acest moment emoționant, gîndurile mele își reluară cursul lor firesc, rămas în suspensie:

„Dacă voi descifra aceste mobiluri, atunci... De ce Duță a procedat în acest fel? Asta e întrebarea-cheie. Nu acțiunile în sine, cît mobilurile în virtutea cărora acționăm dau valoare morală la ceea ce facem. Dacă Duță, de pildă, ar fi acceptat această permutare în schimbul unei sume de bani — deși, formal, actul său în ambele cazuri era identic, semnificația lui interioară însă nu ar fi avut, în ultima ipostază, girul eticii. De ce? Care e deci mobilul? Dacă știu răspunsul în cazul lui Duță, atunci, prin analogie, îl știu și într-al lui Gadjiev, și-mi pot explica astfel comportarea nouă a multor milioane de oameni din țările socialismului ca o reacție psihică „general-umană" specifică secolului nostru...

În fond, e vorba de un act simplu, elementar: preluarea unei brigăzi rămase în urmă. Poți să vrei sau să nu vrei, codul muncii nu te obligă. E deci o problemă morală, de conștiință... Oare cum ar fi fost motivat un asemenea act, conform sistemelor morale ale trecutului?... Un stoic ar fi spus celui în cauză: suportă cu bărbăție și fără să crîcnești loviturile vieții, fiindcă rămînerea ta în urmă este un rezultat fatal al destinului... Un hedonist: nu-ți face probleme. Alege ceea ce este plăcut în viață. Uneori chiar și suferința e izvor de plăcere. Un cinic: privește în față adevărul amar. Ești bătrîn, de ce nu ieși la pensie? Un adept al lui Platon: ridică-te la înțelegerea ideii de bine. Un adept al lui Aristot: cultivă virtutea. Cel înțelept găsește fericirea în sine însuși. Un adept al creștinismului: roagă-te celui de sus. Pe lumea cealaltă vei fi primul. Un kantian: fă-ți datoria!... Un utilitarist: să cîntărim plăcerile și neplăcerile care ar rezulta pentru amîndoi. Un schopenhauerian: ori primul ori ultimul, tot acolo. Mai bine nu acționa. Un existențialist: fără vorbe mari. Lumea e absurdă. Sîntem condamnați la singurătate. În spiritul moralei burgheze: cîți bani voi primi în schimb? Curios! Nici unul din aceste sisteme nu poate justifica un act atît de simplu... De ce?"

— Dacă aș încerca să scriu o schiță, m-aș opri la două momente, cele mai dramatice — spuse tovarășul meu, ridicîndu-se de pe trunchiul prăbușit, cu o figură preocupată, pe care nu i-aș fi bănuit-o niciodată. Dacă ar fi să povestească Duță, aceste scene n-ar avea nimic extraordinar. Mă rog — explicabil — el nu e reporter. Eu însă îmi închipui că a fost așa:

Era într-o seară, la sfîrșitul lucrului. O seară de toamnă, liniștită — probabil că pe cer apăruseră primele stele — probabil că... în fine, asemenea amănunte îți vin mai bine în fața colii de scris — ce mai, vă dați seama și dumneavoastră, era o seară ca toate serile de toamnă...

Duță încercase de mai multe ori, în cursul zilei — în răgazurile dintre operații — să le vorbească băieților, dar amînase de fiecare dată. E lesne de înțeles din ce cauză... Sau credeți că trebuie să mai explic? În fine, era seară și discuția nu se putea amîna. Fie ce-o fi. Trebuie! Așa că Duță strînse pe băieți roată, în jurul său, și-i întrebă a doua oară:

— Măi băieți, vreau să vă întreb ceva! Voi ce părere aveți despre mine?

— Păi, o părere bună, nea Vasile — zise careva.

— Așa e! — încuviințară ceilalți. Îl iubeau pe brigadier, simplu, bărbătește, dar nu le plăcea să zică vorbe mari.

— Și ce părere aveți de anii pe care i-am petrecut împreună?

— Păi, tot o părere bună — murmură unul. Ceilalți însă tăceau contrariați de această discuție, care devenea cam ciudată pentru ei.

— Și ce-ați zice voi, dacă am pune anii ăștia deoparte? — continuă Duță.

— Păi, cum așa?...

— De ce să-i punem deoparte?...

Erau de-a binelea contrariaţi cu toţii. Începură să bănuiască ceva, dar, în orice caz, nu ceea ce voia să le spună Duţă. Atunci, brigadierul se hotărî să le vorbească de-a dreptul:

— Uite ce e, măi băieţi. Brigada noastră e fruntaşă pe schelă şi pe trust, a luat premiul ministerului. Foarte bine! Dar cum ne putem împăca ca alături de noi, chiar la doi paşi, să fie brigăzi care nu-şi îndeplinesc măcar planul...

— Păi să-i ajutăm — zise careva.

— Cum? Cu vorbe? Duţă privi la feţele celorlalţi din jur. Nu le vedea decît contururile întunecate şi albul ochilor sticlind la lumina palidă a stelelor. Oamenii tăceau. Pricepuseră? Duţă mai aruncă încă o dată întrebarea:

— Cum? Cu vorbe?... Numai popii vorbesc frumos, dar nu fac ceea ce spun...

„Pricepuseră?"

— Nu, vorbele nu ajung — continuă Duţă. — Aici trebuie altă soluţie. (Vorbi sec, scurt, ca-ntr-un raport, ca să fie cît mai limpede!) De comun acord cu biroul organizaţiei de bază, am hotărît să preiau de mîine conducerea acestei brigăzi. Aşa că, de mîine...

— Cum, nea Vasile, ne părăseşti? Siluetele negre încremeniră. Capetele aprinse ale ţigărilor se opriră în aer, ca nişte stele îngheţate.

— Ne părăseşti?

— Am zis eu asta? Da' ce, plec... din schelă?

— Nu-ntoarce vorba, nea Vasile. De ce ne părăseşti?

„Nu pricepuseră — era un lucru nou pentru ei — dar vor trebui să priceapă".

— Nu mai poţi face nimic să-ţi schimbi hotărîrea? — întrebă unul din cei din jur.

„Ei mă iubesc, de asta insistă, dar nu de o asemenea dragoste e nevoie acuma".

— Nu pot — răspunse Duţă.

— De ce?

— Fiindcă am hotărît eu însumi. Dacă-mi zicea altcineva, poate aş fi găsit motive să-l înduplec.

— Şi-acum noi ce facem?

Clipă de linişte — subiectiv — nespus de lungă. Undeva departe, bătăile unui ciocan lovind un obiect metalic.

Duţă răsuflă adînc, din tot pieptul.

— Hai să discutăm în linişte, băieţi.

Momentul de încordare trecuse. Oamenii aprindeau un alt rînd de ţigări. „Încep să se împace cu situaţia, însă tot nu mă înţeleg".

— Vă promit că am să viu zilnic la voi şi dacă o să-mi cereţi un sfat, sau ajutor, o să vi-l dau din toată inima.

— Şi cu sculele ce faci, că dumneata le-ai meşterit?... întrebă careva.

— Vi le las vouă, băieţi...

Acum, cînd încordarea trecuse, el simţi că şi lui îi pare rău că se desparte de ei. Dar se stăpîni şi continuă calm:

— Vă rog un singur lucru: pe noul brigadier să-l ascultaţi tot aşa ca şi pe mine. Să munciţi tot aşa ca şi pînă acum. Să nu faceţi brigada de rîs... Promiteţi?

— O să ne dăm silinţa — spuse careva. Cel de lîngă el îl aprobă. Cîteva siluete rămaseră nemişcate. Ce gîndeau?

„Unii au înţeles, alţii vor înţelege cu timpul." Brigadierul privi oamenii, apoi stelele. „Şi totuşi, îmi pare rău că plec dintre ei. Mie îmi pare mai rău decît lor. Dar aşa trebuie".

— Ce spuneţi de o asemenea schiţă? Vă place? — reveni interlocutorul la tonul său obişnuit de glumă. Şi acum să reconstitui altă scenă, poate şi mai tare ca dramatism, cînd Duţă s-a întîlnit cu celălalt brigadier, Niculaie, cu care schimbase postul. Multă vreme acesta l-a ocolit, fiindcă unii îi băgaseră în cap că Duţă o face pe-al dracului, ca să ajungă maistru de secţie. Omul îl evita, iar cînd trebuiau să fie laolaltă la şedinţe, îi ocolea privirea. Pînă cînd, într-o seară, Duţă l-a luat deoparte şi i-a spus: „Dumneata degeaba ai necaz pe mine, nea Niculaie". Dacă l-ai pune pe Duţă să-ţi povestească scena asta, iese palidă din punct de vedere artistic. Ce să-i faci, Duţă nu e gazetar, aşa că daţi-mi voie să vă povestesc eu cum s-a întîmplat, deşi n-am fost de faţă...

Era tot într-o seară. Poate că e o întîmplare, sau poate că nu e, fiindcă — şi de asta sînt sigur — după sfîrşitul unei zile de muncă, oamenii sînt mai apropiaţi unul de altul. Era deci tot într-o seară. Duţă l-a aşteptat pe Niculaie şi i s-a adresat întocmai cu cuvintele de mai sus: „Dumneata degeaba eşti supărat pe mine, nea Niculaie, dar n-ai dreptate".

Celălalt tăcu.

— Eu ştiu la ce te gîndeşti. Eşti om bătrîn, poate ai un copil de vîrsta mea, şi-ţi vine greu ca unul tînăr să-ncerce să-ţi dea sfaturi...

Celălalt răspunse cu greu:

— Nu, nu e asta! Apoi adăugă, încet: Sau nu e numai asta.

— Crede-mă că m-am gîndit mult — continuă Duţă. — Dar n-am putut proceda altfel. Vezi, noi nu ne aparţinem numai nouă, ci şi unei cauze mai presus de noi.

— Ştiu că aşa trebuie. Şi-mi dau seama acum, ascultîndu-te, că tu eşti curat la suflet. Dar înţelege-mă, Vasile, nu tinereţea ta mă supără. Nu asta. Ci faptul că oamenii din brigadă zic între ei: „ăsta nu e cum a fost celălalt"...

— Nu zic aşa, nea Niculaie.

— Ei nu zic, dar gîndesc aşa. O simt eu din privirile lor.

— Nici privirile lor nu zic asta. Ţi se pare dumitale.

— Să fie chiar numai o părere a mea? Dar, la sfîrşitul vieţii, dacă ai o asemenea părere despre tine, chiar greşită, este o înfrîngere...

— Nu ai dreptate — protestă Duţă. Aşa vorbesc numai cei slabi. Dar dumneata eşti puternic. Căci dacă n-ai fi fost om puternic, nu ţi-aş fi propus să schimbăm posturile. În sinea dumitale ai înţeles că aşa e mai bine pentru amîndouă brigăzile, pentru schelă. Că dacă aşa ar face toţi oamenii, s-ar schimba ceva în lumea asta, ceva foarte important...

— Într-adevăr, asta am înţeles.

— Şi asta... înseamnă putere.

Vedeţi — încheie însoţitorul meu — cît de complexă şi de complicată sub raport omenesc e o asemenea acţiune, pe care noi o notăm laconic în ziar: brigadierul Vasile Duţă a preluat o brigadă rămasă în urmă. Dar vă spun, probabil, un lucru banal!

Ascultîndu-l pe însoţitorul meu, continuam să gîndesc în sinea mea: „Curios. Oricît ar părea de ciudat, nici unul din sistemele morale din trecut nu poate justifica un asemenea act ca trecerea voluntară a cuiva la o muncă mai dificilă, fără răsplată, pe baza unui principiu clar şi atotcuprinzător. Numai paleative: «compasiune pentru cel necăjit», «motive umanitare», «interese materiale», «amiciţie» etc. Adică, te ajut «fiindcă sîntem oameni», «mi-e milă de tine», «mi-eşti prieten», «ai să mă răsplăteşti şi tu» etc. Şi aceasta, pentru simplul motiv că nu putea exista teoria unui act care, într-o societate bazată pe adversitatea oamenilor, era cu totul de neconceput. Aici, ajutorul dat semenului, fără pretenţie de răsplată, se confunda cu caritatea faţă de cei neputincioşi — săraci, văduve, bolnavi sau copii —, cu actul gratuit al jertfei de sine, sau cu prostia. În genere, conform acestor sisteme, omul sănătos, apt de muncă, suficient de cinstit, care merge la biserică şi e sătul, nu mai are nevoie de nici un ajutor dinafară din partea societăţii. De ce? Fiindcă nici unul din aceste sisteme nu privea societatea ca o imensă operă de colaborare în muncă şi în creaţie a oamenilor. Munca propriu-zisă, munca adevărată, la cîmp, în ateliere, apoi în fabrici — e drept, proclamată de unii ca o datorie, chiar sfîntă — era de fapt dispreţuită de teoreticieni, fiind considerată ca o ocupaţie inferioară. De aceea, numai morala comunistă, ca expresie mai întîi a unei clase şi apoi a unei lumi, prin excelenţă a muncii — a unei clase şi apoi a unei lumi care şi-a cucerit dreptul la existenţă demnă prin solidaritate —a ridicat munca şi colectivismul la rang de principiu universal valabil. Şi numai prin prisma acestei morale, un act omenesc atît de elementar nu numai că-şi găseşte o justificare, dar este de datoria fiecăruia să-l îndeplinească. «Toţi pentru unul şi unul pentru toţi», sau «Fii fericit prin fericirea altora», iată principiile fundamentale, prin care toate celelalte virtuţi prevăzute în codul moral, adiacente acestora, leagă omul şi societatea într-un tot armonic".

Cînd am ajuns la sondă ploua potolit. Sondorii din echipa de intervenţii, echipaţi cu pufoaice şi pelerine cauciucate lungi, executau operaţia obişnuită a extragerii tubingului din puţ. Aşa e în petrol, la orice oră, pe orice vreme, lucrul nu conteneşte. Zgomot cadenţat de fiare. S-aud comenzi.

Venim mai aproape. Figurile oamenilor se disting mai bine. Pe platformă, un om înalt, în pelerină de ploaie, dă dispoziţii scurte:

— Adă cheia. Nu asta, ailaltă. Pune cleştele. Loveşte aici. Nu aşa, cu dreapta. Mai tare.

Tovarăşul meu rămîne uimit.

— Păi asta e nea Niculaie! Ce caută aici? A revenit? Sau am greşit sonda?

Nu, sonda n-am greşit-o. E fosta echipă a lui nea Niculaie, pe care o dirijează tot nea Niculaie.

Omul cu pelerina de ploaie se-ntoarce spre noi:

— Pe cine căutaţi?

— Sîntem de la ziar şi-avem treabă cu tovarăşul Duţă.

— Tovarăşul Duţă nu e aici.

Toţi trei rămînem nemişcaţi şi nu zicem nimic. Dar fiecare din noi ştie la ceea ce se gîndesc ceilalţi. Pe noi ne intrigă prezenţa lui Niculaie. Dar ne e penibil — nu ştiu din ce cauză — să-l întrebăm direct. Niculaie ştie că ne miră prezenţa lui, dar îi vine greu să ne explice. Cineva trebuie să rupă această tăcere grea. S-ar putea ocoli, în clasicul mod, aducînd vorba despre vreme. S-ar putea, dar nici unul din noi nu vrea acest lucru. Simţim aceasta, privindu-ne în ochi.

Omul în pelerină se decide primul:

— Dacă aveţi ceva cu el, puteţi să-mi spuneţi mie. Eu sînt aici în trecere. Brigada mea lucrează la o sondă vecină. Dar m-a rugat Duţă, ca, în lipsa lui (acum e plecat într-un schimb de experienţă la Moreni), să am grijă şi de oamenii lui. Aşa obişnuim noi. Dacă mîine, de pildă, am treabă eu undeva, sau sînt bolnav, are el grijă de brigada mea...

— Spuneţi-i, vă rog, dacă-l vedeţi, că l-au căutat nişte tovarăşi de la ziar — vorbi însoţitorul meu.

— Am să-i spun.

— Şi trimiteţi-i salutări de la un tovarăş din Tîrgovişte. Ştie el despre cine e vorba.

— Am să-i spun, chiar astă seară la operativă.

— Spor la lucru!

— Mergeţi sănătoşi, tovarăşi!

Omul în pelerină rămase în urma noastră, învăluit de ceaţă ca un marinar pe coverta unui vapor ce se depărtează în larg. Începu să plouă mărunt şi des. Însoţitorul meu exclamă supărat:

— Poftim! Am făcut atîta drum degeaba!

Am continuat să mergem în tăcere multă vreme, pe cărarea ce cobora şerpuind printre arbori. Aş fi vrut să-i răspund, dar ezitam, fiindcă mi se părea prea complicat să-i explic întreaga serie de reflecţii ce-mi trecuseră prin minte cu privire la relaţiile dintre cei doi brigadieri, la deosebita semnificaţie omenească ce o vădea prezenţa, la acea sondă, a omului în pelerină, care m-a bucurat mai mult decît dacă m-aş fi întîlnit cu Vasile Duţă, pentru care totuşi străbătusem atîta drum. În cele din urmă, biruindu-mi ezitarea, am rostit:

— Ba nu, cîtuşi de puţin...

— Ce spuneţi? — făcu celălalt uimit.

— Spun că n-am venit degeaba!

În faţa noastră era iarăşi arborele uriaş cu crengile înfipte în cer.

***

„Fii fericit prin fericirea altora“ este legea simplă care începe să armonizeze viaţa oamenilor în societate şi a popoarelor, aşa cum gravitaţia leagă astrele în imense galaxii.

***

A doua zi am citit în „Flamura Prahovei“ răspunsul lui Duţă la scrisoarea lui Iasar Gadjiev.

Vasile Nicorovici

Viața nouă a satului pe scenă

Primăvara 1962, primăvară istorică în cronica construcției socialismului în țara noastră. Cu aproape patru ani înainte de termen, a fost îndeplinită cu succes sarcina trasată de Congresul al III-lea al P.M.R. : încheierea colectivizării agriculturii.

Scrisul dramatic a oglindit într-o serie de lucrări ce figurează la loc de cinste în literatura noastră socialistă procesul revoluționar al desființării haturilor și al înfrățirii ogoarelor, al înlocuirii plugului de lemn cu tractorul, al formării și dezvoltării conștiinței socialiste a țărănimii, al transformării vechii mentalități înguste de mic proprietar de pămînt în spiritul înaintat și îndrăzneț de stăpîn al vieții. În aceste zile, pe scenele noastre se reprezintă noi piese inspirate de problemele de viață ale țărănimii colectiviste, cum sînt : Nuntă la castel *de Sütö András și* Îndrăzneala *de Gheorghe Vlad. În aceste zile, drumurile întregii țări au fost străbătute de echipele actoricești ale tuturor teatrelor noastre, care au prezentat spectacole anume alcătuite :* Baba Dochia și brigadierul *de Mihail Davidoglu,* Și o să fie nuntă mare *de Lucia Demetrius,* Neamurile *de Teofil Bușecan,* Un iaz și o poveste cu haz *de Natalia Gheorghiu,* Aripa de rîndunică *de Sütö András,* Lădița de campanie, Rîsul pămîntului *și multe alte piese într-un act, programe de estradă și texte de brigadă au fost reprezentate în fața a zeci și zeci de mii de spectatori entuziaști, — țărani colectiviști.*

Un colectiv al Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra" din București a străbătut în primele zile ale lunii martie regiunea Maramureș ; o echipă de actori de la Teatrul pentru Tineret și Copii s-a deplasat în regiunea Suceava, actori de la Teatrul „C. I. Nottara" au jucat în cîteva raioane din Oltenia, Teatrul Regional București a dus Îndrăzneala în cele mai îndepărtate sate ale regiunii București, un colectiv al Teatrului Muncitoresc C.F.R. a dat spectacole în regiunea Argeș, răspunzînd astfel cu entuziasm și devotament misiunii agitatorice a teatrelor noastre, de a educa, prin cuvîntul artistic, conștiința socialistă a țărănimii colectiviste.

În această perioadă, activitatea tuturor teatrelor din regiuni a sporit considerabil. În 47 de localități din Regiunea Mureș-Autonomă Maghiară, în fața a 22.260 de spectatori, Teatrul Secuiesc de Stat din Tg. Mureș a prezentat piesa Curcubeul *de M. Zarudnîi. Un însemnat număr de spectacole a dat și Teatrul de Stat din Brașov cu piesa* Nuntă mare *de Simon Magda, înregistrînd 13.606 de spectatori, în satele din regiune ; 91 de spectacole în deplasare a realizat Teatrul de Stat din Bacău cu piesa într-un act a Luciei Demetrius, în fața a 20.800 de spectatori, iar Teatrul de Stat din Ploiești a prezentat un spectacol de estradă în 110 localități din regiune.*

În zilele acestei primăveri istorice teatrele țării au adus din plin contribuția lor la marea victorie a încheierii colectivizării agriculturii, la procesul de desăvîrșire a operei de construcție socialistă.

Interpreții piesei „Nuntă la castel" pe scena Teatrului de Comedie :

De la dreapta la stînga : **Șt. Ciubotărașu (Anton Mădăraș), N. Gărdescu (Golovics), Vasilica Tastaman (Suzana), D. Rucăreanu (Ioșca), Ninetta Gusti (Ana), Costel Constantinescu (Mihai Mădăraș), D. Chesa (Laji), Agnia Bogoslava (Sofia), Al. Lungu (Ignat), Gh. Dinică (Bologa), Gh. Mazilu (Gliga)** →

Nuntă la castel

COMEDIE ÎN TREI ACTE
DE
SÜTŐ ANDRÁS

în romînește de:
Margareta și V. Em. Galan

un fel de prefaţă

Nu e un secret pentru nimeni faptul că nici un regizor nu porneşte la drum fără a-şi fi fixat un plan clar al viitoarei înscenări, fără a avea o viziune, măcar de ansamblu, a spectacolului, aşa cum se va înfăţişa el la premieră.

Cel puţin aşa ar fi de dorit să se întîmple.

Nu-i mai puţin adevărat însă că pe parcursul repetiţiilor multe lucruri iau o înfăţişare oarecum diferită de cea gîndită iniţial la masa de lucru, şi asta pentru simplul motiv că cel ce înscenează lucrează cu oameni şi nu cu soldaţi de plumb, că oamenii respectivi au o personalitate artistică proprie şi că, în sfîrşit, repetiţia însăşi nu poate fi considerată doar ca o concretizare mecanică a celor gîndite în faţa textului, ci trebuie să devină un moment de creaţie. Ceea ce aduce cu sine, implicit, găsirea unor posibilităţi de exprimare noi, abandonarea unora dintre intenţiile fixate acasă ş.a.m.d. (Toate acestea fiind nu numai posibile, ci chiar necesare, cu condiţia ca ele să nu contrazică fundamental linia directoare de înscenare, să nu se opună concepţiei iniţiale.)

Am ţinut să fac toate aceste precizări, deoarece rîndurile de faţă sînt scrise în primele zile de repetiţie, iar cititorii revistei „Teatrul" le vor cunoaşte mult mai tîrziu, adică la cîteva zile înainte de premiera Teatrului de Comedie.

Redactorii revistei v-ar putea vorbi în acest sens despre procesul de tipărire a publicaţiei lor, de timpul necesar apariţiei etc. etc., care-i determină să-mi ceară acest scurt articol astăzi şi nu cu cîteva zile înaintea apariţiei numărului respectiv.

Dar să lăsăm considerentele de ordin tehnic, de ordinul timp, şi să vorbim puţin despre impresiile pe care le-am avut noi, cei de la „Comedie", citind textul lui Sütö, despre intenţiile noastre în privinţa viitoarei montări.

***

Personal mă întîlnesc cu Sütö ca dramaturg pentru a doua oară. Debutul meu în teatru, ca asistent de regie, coincide cu premiera bucureşteană a piesei sale, tot de debut (scrisă în colaborare cu Hajdu Zoltan), *Mireasa desculţă.*

Şi atunci, ca şi acum, era vorba de o lucrare inspirată din realităţile satului nostru, de o povestire dramatică legată de schimbarea structurală pe care a adus-o în viaţa ţărănimii actul revoluţionar al colectivizării.

Deci, de notat *consecvenţa preocupărilor scriitorului întru cunoaşterea şi descrierea fenomenelor generate de colectivizare.*

Citind ultima piesă a lui Sütö, nu poţi să nu sesizezi imensul drum parcurs de lumea satului de la frămîntările şi oscilaţiile mijlocaşului (ce nu se putea hotărî să intre în colectivă decît după un îndelung proces de clarificare la care au contribuit în egală măsură munca de lămurire şi evenimentele înseşi, aşa cum le înfăţişa scriitorul în *Mireasa desculţă)* şi pînă la frămîntările preşedintelui Anton Mădăraş, pînă la conflictul pe care îl generează ciocnirea dintre el şi fratele său, nu pentru intrarea în colectivă (fapt de mult consumat, în ceea ce-i priveşte pe eroii noştri, şi fără de care viaţa lor nu şi-ar fi găsit adevăratul ei sens), ci în jurul problemelor născute de creşterea şi întărirea gospodăriei agricole colective — ca de pildă cea a unificării mai multor gospodării într-una singură, mult mai puternică, din punct de vedere atît economic cît şi organizatoric.

Şi într-un caz şi într-altul se înfruntă noul şi vechiul. Dar în timp ce conflictul *Miresei desculţe* opune două forţe, dintre care una va trebui să dispară, în noua sa comedie se înfruntă două mentalităţi, dintre care una este de-acum a viitorului, în timp ce cealaltă trebuie înlăturată tocmai pentru ca purtătorul ei să poată păşi şi el în viitor.

* * *

Dramaturgul sesizează conflictul actual cu aceeaşi acuitate cu care a redat conflictul prilejuit, acum mai bine de zece ani, de înfiinţarea primelor G.A.C.

Forma dramatică în care îşi încadrează oamenii şi întîmplările diferă însă, la fel cum diferă şi genul celor două piese. Dacă *Mireasa desculţă* era mai degrabă o dramă cu anumite implicaţii de haz amar, noua sa piesă poate fi numită o comedie, care — fără a escamota dramatismul înfruntării — are în genere un ton luminos, optimist, aşa cum e şi viaţa colectiviştilor noştri.

De altfel, cred că însăşi cunoaşterea îndeaproape a celor două momente din istoria satului a determinat deosebirea dintre piesele sale. Să fiu bine înţeles : redarea artistică a ciocnirii dramatice dintre sărăcimea satelor şi exploatatori în momentul înfiripării primelor gospodării nu excludea mijloacele comediei sau ale satirei virulente ; totuşi, după părerea mea, ea corespundea mai degrabă unei descrieri cu accente grave, aşa cum a procedat şi Sütö, care, folosind şi arma satirei, se îndrepta spre un final optimist, în care voia bună şi gluma piperată prevesteau parcă climatul noii sale piese.

La fel, ar fi stupid dacă am considera întîmplările la care se referă acum autorul în comedia sa inapte pentru o tratare dramatică ; şi totuşi, pare-mi-se, avîntul, bunăstarea, siguranţa unui viitor din ce în ce mai bun, mai îmbelşugat, care caracterizează momentul actual descris de Sütö (avem de-a face cu gospodării care au un *trecut*, o „istorie"), rimează mai degrabă cu o tentă tonică, cu hazul sănătos şi plin de încredere al colectivistului, viitor „milionar".

E desigur o părere. Dar se pare că ea coincide cu însăşi intenţia scriitorului.

* * *

Mireasa desculţă e mai degrabă o dezbatere ce se consumă pe scenă, oferind spectatorului-observator exemplu şi material de gîndire.

În noua sa comedie, Sütö ne îndeamnă parcă la un colocviu cu spectatorul. Sau cel puţin aşa o concepem noi : ca o continuă exprimare a gîndurilor fiecăruia în faţa unui nou interpret — publicul.

Am dori spectacolul ca o convorbire cu cel din „stal" (indiferent că e vorba de o bancă de lemn sau de un elegant fotoliu plușat). Eroii, ca de la o „tribună“, își vor exprima crezul, luînd ca martori pe cei din sală, pe cei care le pot da un sfat, îi pot aproba sau dezaproba.

Firește, asta nu înseamnă o eludare a relațiilor dintre personaje, un joc pur estradistic, pe deasupra, ci dimpotrivă; apelul la sală (desigur, nu continuu, ci pe momentele-cheie) tinde să creeze comuniunea dintre colectiviștii spectatori și actorii „colectiviști“, să potențeze expresia dramatică, să ofere unei povestiri dramatice populare un cadru popular, modern și în același timp legat de tradiția expresiei artistice folclorice.

***

Castelul nu se vrea un castel, ci doar o indicație. Două platforme ce pot fi așezate oriunde, și care prin simplitatea lor aproape rudimentară tind să apropie publicul de scenă și nu să creeze o barieră, vor fi „locul dramatic“ al dezbaterii, loc pe care autorul rîndurilor de față l-ar dori așezat nu pe scena închisă a teatrului, ci undeva în aer liber, în mijlocul naturii, într-un loc ce n-a fost destinat reprezentațiilor organizate, dar care să ofere un cadru prietenos și familiar întîmplărilor acestor țărani care nu mai sînt țărani, ci au devenit, și spiritualicește, colectiviști.

Lucian Giurchescu

NUNTĂ LA CASTEL

PERSONAJELE:

Anton Mădăraș	*președinte*	La G.A.C. „Progresul“
Golovics	*contabil*	
Suzana	*brigadieră*	
Ana	*mama ei*	
Vasile Gliga	*văcar*	
Laji	*colectivist*	
Ignat	*paznic*	
Sofia	*nevasta lui Ignat*	
Mihai Mădăraș	*președinte*	La G.A.C. „Spicul roșu“
Ioșca	*agronom*	
Un ziarist		
Bologa	*instructor raional de partid*	

Cinci colectiviști, o colectivistă, două pioniere.

ACTUL I

Preşedintele gospodăriei colective ,,Progresul" are un birou bine aranjat. Uşi la dreapta şi la stinga. În fund, o fereastră imensă, de fost castel, cu perspectivă spre curte şi grădinărie ; în culorile strălucitoare ale verii — silueta unei combine, o livadă, zarzavagerie cu seră. În colţul camerei, un dulap de fier. Mai sint : bibliotecă-raft, planşe cu cobai, şoareci albi, tomate, plante medicinale.

La ridicarea cortinei, colectiviştii de pe scenă (pot fi 10—15) işi numără banii : murmurul vocilor, clinchetul mărunţişului — cu subliniere muzicală — ,,rugăciunea arginţilor". Nu-i o numărătoare oarecare ; colectiviştii provin din lumea banilor mărunţi — şi operaţia este un adevărat ceremonial. Distribuirea banilor prin buzunare, desagi şi portmonee nu-i un ,,joc ţărănesc" in sine, ci o suită de momente legate direct de esenţa problemelor ridicate in piesă.

Golovics — euforic, visător — stă la masă şi face plăţile. Dulapul de fier e inţărcuit cu o sfoară. De sfoară atirnă inscripţiile : ,,Accesul după sfoară strict interzis !"... ,,Abonaţi-vă la ziare cit aveţi bani !"... ,,Reclamaţii ulterioare nu se admit ! Golovics".

GOLOVICS *(după ce, cu excepţională dexteritate, numără banii ţăranului din faţă)* : Trei mii şase sute optzeci şi doi şi cinci bani... Ce parfum ! *(Îi vîră sub nasul omului.)* Simţi, Gliga ?

GLIGA : Banul n-are miros.

GOLOVICS : Ba are : a fericire... Pe cuvînt !... *(Aruncă un leu în şapca ce stă pe masă.)* Un leu la fondul Suzana... Nu simţi nimic ?

GLIGA : Nu.

GOLOVICS : Eşti gutunărit... nefericit...

GLIGA : Nu-s nefericit. Da' nici fericit.

GOLOVICS : Las' că-ţi ştiu eu păsul : în organizaţia de bază bombăni, cînd am fost la „Spicul", te-am auzit şi eu bombănind : toată viaţa numai vite cinstite-ai crescut... eşti — mă rog frumos — crescător vestit... noi te-am dat la cobai, nu-ţi place munca...

GLIGA : Dacă nu-mi place !

GOLOVICS : Daaa ! Ţie-ţi trebuie-o muncă aşa, „ca dragostea, numai plăcere, numai..."

GLIGA : Asta am spus, asta spun ! Lîngă cobaii tăi... ce bucurie să găsească omul ?

GOLOVICS : Omul, dragul meu, îşi poate afla plăcerea, bucuria, şi-n afara muncii. Ţi-i greu lîngă cobai ? Caută-ţi bucuriile... de pildă, lîngă nevastă-ta.

GLIGA : Nevasta... nu-nlocuieşte lumea-ntreagă...

GOLOVICS : No, atunci... numără-ţi banii sănătos ! Treci colea-n colţ : reclamaţii ulterioare nu s-admit !... Cine urmează ? Aaa, mai grozav ca o prinţesă ! Ia să vedem... Opt sute şaizeci şi doi... Fusta asta... abur, nu pînză. De-ai fi muncit aşa bine pe cît de bine-ţi stă... Poftim ?

FEMEIA : Am fost bolnavă.

GOLOVICS : Opt sute douăzeci... treizeci... Nu se vede : te-ai îngrăşat.

ŢĂRANUL I : A fost bolnavă !

GOLOVICS : Sărăcuţa ! Ea-i bolnavă şi se-ngraşă, iar tu eşti sănătos şi slăbeşti ! Azi-mîine, dac-o ţineţi tot aşa, ai s-arăţi lîngă dînsa ca arcuşul lîngă contrabas !... Un leu pentru Suzana ! *(Strigînd după un ţăran care a ieşit pe uşă.)* Hei, oameni buni ! Contribuţia la fondul Suzana ! Cine-a-întins-o ?

ŢĂRANUL I : Laji...

GOLOVICS : Laji ?... *(Unui ţăran.)* Dragule, fugi ! Adu-l înapoi !... Nu ne-am înţeles că dă şi el ? *(Unui ţăran care-şi numără banii zgomotos.)* Sufleţele, dac-o ţii tot aşa, îi încurci pe toţi... Mai încet, doar nu spui crezul !

ŢĂRANUL II : Nu ştie număra-n gînd.

ŢĂRANUL III : Azi, fiecare cu crezul lui... Patru mii trei sute !

GOLOVICS : Da, da. O să mergem la pescuit cu cîrlige de aur ! Am rupt gura vecinilor de la „Spicul"... Ei ? Mulţumit ?

ŢĂRANUL III : Ţie-l Domnu' pe tovarăşu' care m-a silit de-am intrat în colectivă...

GOLOVICS : Cine „te-a silit" ?

ŢĂRANUL III : Mădăraş, ţie-l Domnu' !

GOLOVICS : Cum, adică, „te-a silit" ?

ŢĂRANUL III : Cu munca de convingere, ţie-l Domnu' ! Patru mii trei sute... Ia *doi* lei la fondul Suzana !

GOLOVICS : Bravo ! S-ar cădea să-ţi fac o poză... *(Lui Ignat, care i se tot învîrte în preajmă.)* În ordine, bade Ignat ?

IGNAT : O sută mai puţin...

GOLOVICS : Ia numără-i din nou.

IGNAT : Nu crezi ?

GOLOVICS : Cum să cred ?... Numără, numără !

IGNAT : Încerc eu, da'... muncă grea...

GOLOVICS : Ba-i frumoasă. Şi nu-i muncă, îi rugăciune : ruga puternicilor, aici, în templul banului nostru obștesc și personal... Hai, treci colea, să nu te stinghereascä nimeni...

LAJI *(intrînd)*: Uită-mă-s, dom'le Golovics... Vrei ceva ?

GOLOVICS : Laji, drăguțule, n-ai dat leul...

LAJI : Nu l-am dat.

GOLOVICS : Tu nu de pe urma legumelor trăiești ? Nu brigada Suzanei te hrănește ?... De hotărîrea obștească nu-ți pasă ?... Ți-am citit scrisoarea, nu ? Știi cine-a scris-o : profesor ! Savant vestit ! Directorul școlii unde-a-nvățat Suzana !... Ți-a intrat pe-o ureche, ți-a ieșit pe alta !... Poftim, din nou : ascultă ! „Suzana Sabo poate fi pentru colectiva dumneavoastră un adevărat izvor de aur". Izvor de aur !... Tu, de-acolo, de ce n-asculți ?

ȚĂRANUL IV : A cincea oară te-aud ! Ai pus-o și la ziarul de perete...

GOLOVICS : Și nu te interesează ? Îi vorba de viitorul nostru !

ȚĂRANUL IV : Viitorul meu... ici, în palmă... *(Arată banii.)*

GOLOVICS : Te-nșeli ! Aurul... bărbații îl fac bani, femeile-l fac praf : după ce-o intra pe mîna nevesti-ti, aleluia cu viitorul tău ! Îți trebuie altul. Ia aminte : roșii în miezul iernii, altoi-port-altoi de viță și mai adăugăm cîteva miare ! Nu una-două : sute, sute de mii, multe !

ȚĂRANUL V : Ait ! Parascovenia...

GOLOVICS : Auzit-ai, Laji ?

LAJI : Auzit...

GOLOVICS : Grădina de zarzavat, opera ei! Și roșii iarna, și garoafe... conopidă de sămînță... mentă, coleandru... toate — inițiativa ei !... Ce-i drept, cu șoarecii albi, cu dihorii, cobaii... aici a fost ideea mea : institutele de cercetări plătesc bine. Așa că... mă rog frumos, nu-i vorba de mine, da-i ziua ei, se-ntoarce de la consfătuirea pe țară... Dă leul, Laji ! Îi luăm un dar și...

LAJI : Dom'le Golovics... cel de sus să-ți deie leul...

GOLOVICS : Cum așa ?! Pentru c-ai cerut-o de nevastă și nu te-a vrut ?! Umbli să-nvrăjbești lumea ?... Te pomenești că-i vrea și unificarea cu „Spicul roșu" ?!... Hai, scoate leul !

LAJI : Dom'le Golovics... scoată-ți-l cel de sus !

GOLOVICS : Biine ! Atunci... pîn' mi l-o scoate, ești scos de la sărbătorirea Suzanei : tu ! Nici un păhăruț nu capeți, nici o firimitură de nimic !... Iar mie să binevoiești a-mi spune „tovarășe" Golovics !

LAJI : Dacă mi-i spune „tovarășe" Laji, oi binevoi... *(Ieșind.)* Al naibii!...

GOLOVICS : Instigă la dezbinare ! Asemenea elemente ne pun pe jăratic ! Numai din pricina ăstora or să ne unifice cu „Spicul" !

GLIGA : Dacă-i unificare, înseamnă că nu-i dezbinare... Îl scoți dușman, dar el...

GOLOVICS : Am spus „dușman" ? N-am spus. La noi, *președintele* hotărăște cine-i dușman și cine nu-i. Și chiar președintele, numai după ce a analizat problema la raion !... Eu, unul, atîta pot spune : dacă-mi bați în struna unificării „Progresului" nostru cu „Spicul", se cheamă că duci muncă de subminare !

GLIGA : Mda ! Să nu m-aleg și cu vreun sub-miner ceva...

GOLOVICS : Dragul meu, în viață, banu-i capul capului : veniturile de la zarzavat nu le-mpărțim cu „Spicul" nici morți !

GLIGA : Păi... venituri au și ei : clădesc, muncesc, dau producție, cîștigă... Noi... cu clăditul stăm... cu fondul de bază dăm înapoi...

GOLOVICS : Viitoru-i piața, nu clăditul ! Nu construcțiile !

GLIGA : Șaptezeci de vaci au cumpărat ! Și n-au pășune... Iar la noi, pășunile... numai scaieți !... Se tîrăște iepurele-n genunchi, la dînșii, pînă vede-un colț de iarbă... Da' șeptelu-i șeptel, oamenii-s oameni.

GOLOVICS : Dacă-ți place-atîta de „Spicul", du-te la „Spicul" !

GLIGA : M-oi duce. Că aici... nu-ncape omu' de-atîta gospodărit ; din urmă-l paște potopul... din față consiliul...

GOLOVICS : Nu te lega de consiliu, că...

GLIGA : De tine și de Mădăraș cel mic mă leg : voi stați de-a curmezișul unificării ! *(A ieșit.)*

GOLOVICS : Ăsta-i al doilea spion ! Ducă-se !... Tot Mădăraș cel mare l-a zăpăcit... *(pleacă după el)* 'scultă-ncoa, Gliga : Lenin, mă, ce-a spus ? Pîn' să ne unim, vreo zece ani să ne delimităm ! Nu ? Ba și douăzeci ! Așa ! Citește, mă, învață ; pe urmă-i vorbi ! *(Revine de la ușă.)* Nici de bani nu se bucură ! Așa țăran, poate prin cărți... Trebuia să-l fotografiez... *(Lui Ignat, care i se învîrtește iarăși în preajmă.)* În ordine, nea Ignat ?

IGNAT : Acu-s două sute mai mult...

GOLOVICS : Dă-i 'napoi.

IGNAT : Mi-a ieșit mie mai mult, da'... nu cred să fie.

GOLOVICS : Cînd ai greşit în folosul tău, ai crezut.

IGNAT : Să-i număr iarăşi ? !... M-apucă anul nou...

GOLOVICS : Chiar aşa, zău... în ordine, oameni buni ? Toţi ?... Vă salut, la revedere, cheltuiţi-i sănătoşi !... Tu, flăcăiaş ! Ia du-te de vezi ce-i cu cobaii ; lui Gliga nu-i mai pasă nici de colectivă, nici de... Tu ! Mîine la patru pleci cu roşiile... Iar tu mergi cu dînsul. Ştii ce ai de făcut, nu ?

ŢĂRANUL V : Ştiu...

GOLOVICS : Treci pe la tovarăşul Şerban. Vezi dacă preiau capsule de mac ; îl întrebi cît plătesc chintalul... Intri şi la Gostat ; îl întrebi pe prisăcar cum vînd ei lăptişorul de matcă... Iar veterinarul să vie la şoarecii albi ; le cam spînzură cozile... i-o fi otrăvit Gliga ! Tovarăşu' Kovács să binevoiască a-şi ridica ardeii iuţi ; dacă nu, îi dăm Braşovului... Înţelesu-m-ai ?

ŢĂRANUL V : Înţeles, tovarăşe Golovics... *(Colectiviştii, cu excepţia lui Ignat, care mai are de lucru cu banii primiţi, pleacă pe rînd, mormăind un soi de salut.)*

GOLOVICS : Rămîi o secundă, nea Ignat : te fotografiez, trimit poza la ziar... Să ne mai popularizeze şi pe noi, nu tot „Spicul“ !

IGNAT *(cu spatele)* : Asta... mă opun.

GOLOVICS : De ce ?

IGNAT : Am neamuri în cătun la Sînmihai. Calici ! Dacă prind firu', îndată vin după-mprumuturi !... Intre-n colectivă şi ei, dacă...

GOLOVICS : Asta-i altceva... Banului, ce-i drept, i se duce vestea... Uite-l şi pe tovarăşu' preşedinte !

MĂDĂRAŞ *(intră încruntat)* : Unde eşti, Golovics ?

GOLOVICS : Şi spus-au Domnul : au unde eşti, Adame ?... Aici-s, tovarăşe preşedinte !

MĂDĂRAŞ : Glume !... Dacă eşti aici, de ce nu dai drumu' difuzoarelor ? Au transmis cuvîntul Suzanei ! De la consfătuirea pe ţară ! *(Golovics aleargă disperat la radio.)* Acu-i prea tîrziu... La ziar de ce n-ai anunţat că dăm avansuri ? *(Golovics aleargă spre telefon.)* Acu-i prea tîrziu ; am luat eu măsuri... De ce nu trimiţi presei fotografii, cifre ?...

GOLOVICS : Cum nu trimit ? *(Se scotoceşte prin buzunare.)*

MĂDĂRAŞ *(scoate o hîrtie din buzunar)* : N-o mai căuta : a ajuns la mine... Chinuieşti redactorii de pomană : versuri tîmpite, rime fîrnîite...

GOLOVICS : „Fîrnîite“ ? !

MĂDĂRAŞ : Nici tu nu-nţelegi ce scrii ! „Sfîntă bucurie tremură-n éter... Că la G.A.C. dă banii Golovics Péter...“ Ce „eter“ ? Cum „sfîntă bucurie“ ? De unde „éter“ ? Şi-n general, ce-ţi tot vîri numele-n realizările colectivei ?

GOLOVICS : Tovarăşe preşedinte...

MĂDĂRAŞ : Dacă te prind poeţii, te sfarmă-n bătaie !

GOLOVICS : Nu, nu... cel mult... critică, sau... Dacă-i cazul ! Însă versurile mele...

MĂDĂRAŞ : Ştii ce-s versurile tale ? Spionaj sadea !... Da : informaţii pentru „Spicul“ ! Să aibă argumente alde frate-meu, şi secretarul organizaţiei de partid şi... toţi : că „n-am perspectivă“, că „n-am orizont“, „c-am lăsat-o pe tînjeală cu investiţiile...“ Şi *fără* versuri de la tine au umplut raionul : la „Progresul“ nu contractăm boi graşi, la „Progresul“ a stagnat fondul de bază...

GOLOVICS : Cum, spune-asemenea... ? Despre propriul lui frate ? !

MĂDĂRAŞ : Spune. Pînă şi pe Gliga al nostru ni l-au stîrnit împotrivă.

GOLOVICS : Gliga cică se mută la „Spicul“. Nu-i mai convine „Progresul“. Fracţionist !

MĂDĂRAŞ : Din vina ta. Nu eşti vigilent... Ce tot moşmondeşte nea Ignat ?

IGNAT : Nu „moşmondesc“, mă lupt cu... *(E vorba de număratul banilor.)*

MĂDĂRAŞ : Lasă lupta ! Stai în poartă, dacă eşti paznic ; leagă-ţi fluierul de gît şi... vigilenţă ! Picior de străin să nu calce-aici fără ştirea mea ! Raportezi tot : cine se vîntură prin gospodărie? Ce idei împrăştie?... Dincolo, la „Spicul“, fac agitaţie, care mai de care, împotriva conducerii „Progresului“... Transmiţi la toţi ai noştri, cuvînt de ordine : dacă mai pătrunde-n teritoriul „Progresului“ vreun viţel ori purcel de la „Spicul“, aici cu dînsul imediat ! La mine personal !... Şi dacă vreun berechet de-al lor murmură ceva despre unificare, să fie prins asupra faptului şi-adus încoace : îl învăţ eu minte !

IGNAT : Is oamenii lui frate-tău...

MĂDĂRAŞ : Nu contează...

GOLOVICS : Nu, nu contează... Rău-i că satele astea... s-au tot lungit, s-au tot lăţit, s-au contopit. „La noi“ şi „la ei“ a ajuns acelaşi sat ! Ptiu !

Cum le interzici, atunci, să vie la noi ?

MĂDĂRAȘ : Eu nu interzic nimic, da-mpiedic tot !... Priceput-ai, nea Ignat ?

IGNAT : Tovarăș' președinte, las' pe mine ! Aici nu-i treabă de fluier ; pun mîna pe goarnă ; și cum simt străin, cum îl trîmbitez ! Iar dacă-ndrăznește-a șopti vreo vorbuliță-mpotriva consiliului nostru, apăi mi ți l-oi trîmbița pînă-i auzi și-i lua cunoștință tu singur, personal !... Zău : fac o ordine de-de-de... nu mai calcă-n „Progresul", pînă-i lumea, nici o părere, nici o idee potrivnică !... La mine... pot să vie și cu delegație ; nu merge tertipul : nu știu scrie, nu știu ceti... Îi rînduiesc frumos pe marginea șanțului, îi poftesc să-și spuie autobiografia și... uite-așa-i țin pînă dimineață... Dimineața mamii lor de !... *(Îndeasă banii în pălărie, își îndeasă pălăria în cap și pleacă.)*

GOLOVICS : Banii ? În ordine ?

IGNAT : Poate ceva mai mult, poate ceva mai puțin, da' vorba-i că sînt. *(Iese.)*

(Sună telefonul. Mădăraș ridică receptorul.)

MĂDĂRAȘ : Alo ! Mădăraș, da... Nu Mihai : Anton ! Mihai e frate-meu ; la cealaltă colectivă ; pe care-l cauți ? „Progresul" ? Atunci ai nimerit-o... *(Lui Golovics, în șoaptă.)* Instructorul raional de partid, tovarășul Bologa... Alo ! Noroc, tovarășe Bologa ! *(Șoaptă lui Golovics.)* Vine Suzana ! *(În receptor.)* Să facă dare de seamă ? Ea ? La amîndouă gospodăriile ?... Iarăși în comun, tovarășe Bologa ? !... Cinstit vorbind, sigur că nu-mi place ; da' din moment ce-i sarcină... Las' că vă spun eu... Am ! Am destule plîngeri contra lor... Da, da... Noroc ! *(Pune receptorul în furcă.)* Tovarășul Bologa propune o singură dare de seamă pentru amîndouă colectivele : Suzana, despre consfătuire... Iarăși or să dea buzna toți pe capul nostru !

GOLOVICS : Hotărîre, ori propunere ?

MĂDĂRAȘ : Hotărîre-n formă de propunere... Na, nu-i nimic : Suzana-i omul nostru !

GOLOVICS : Fata noastră...

MĂDĂRAȘ : N-apucă el, frate-meu, s-o vadă pe Suzana de partea lor !

GOLOVICS : Bună fată ! N-are caracter fracționist nici atîtica...

MĂDĂRAȘ : Dă-i zor cu cadoul ; vezi ce-i cumperi... Tabloul, cînd i-l aduci de la cămin ?

GOLOVICS : Am și dat dispoziții. Pictorul, nici bani nu-i trebuiesc ; i-a plăcut fata !... Nu m-aș mira s-o ieie de nevastă.

MĂDĂRAȘ : Foarte bine ; barem ne-ar vopsi ca oamenii și poarta, intrarea... Zor, Golovics, nu sta : pîn' ajunge, vezi ce faci : vin, pîine, slană... cheam-o și pe maică-sa...

GOLOVICS : Vin, pîine, slană, mă-sa... *(Iese.)*

LAJI *(vine tăbîrcind un tablou uriaș — Suzana)* : Suzana...

MĂDĂRAȘ : Sprijin-o colea, de perete. Și fă rost de niscai flori ; îi ziua ei, vine-acasă...

LAJI : Tovarășe președinte, eu o vorbă am : de flori... facă-i rost cel de sus. Nu-s grădinar ! *(Iese.)*

MĂDĂRAȘ *(îl strigă)* : Laji... ! O iei razna și tu ? Te-ai îndrăgostit prostește și-ți închipui că... ! *(Revine.)* Nedisciplinatu' !

(Pune tabloul în picioare și-l admiră. De undeva, eventual, pătrunde un fir de cîntec — melodie romantică, nostalgii, aduceri aminte. Mădăraș șterge cu batista noroiul de pe rama tabloului. Răsună goarna lui Ignat. Mădăraș nu aude. Intră în cameră Mihai Mădăraș : o întruchipare a ștrengăriei deștepte, într-o bună dispoziție de nezdruncinat. Cînd îl aude pe frate-său murmurînd : „Draga, mica noastră Suzana !" Mihai îngenunchează și începe să se roage la tablou ; primele cuvinte cu voce tare, apoi în șoapte pripite.)

MIHAI : Mama noastră care ești în ceruri... 'țească-se numele tău, fie împărăția ta... 'tă-ne nouă greșelile noastre, precum și noi îl iertăm pe Anton Mădăraș, amin ! *(Face cruce.)* Agheasma unde-o ții ?

MĂDĂRAȘ : Îți bați joc de... !

MIHAI : Nu-i ea sfînta ocrotitoare a „Progresului" ?

MĂDĂRAȘ : Fie și sfîntă, dacă ții numaidecît...

MIHAI *(arătînd rama)* : S-ar cădea s-o auriți...

MĂDĂRAȘ : Ce cauți aici ? Ce vrei ?

MIHAI : Ai plecat de la „Spicul"... ca

Moment din repetiție pe scena Teatrului de Comedie

un taur furios ; ți-ai uitat pipa la noi.

MĂDĂRAȘ : Am ajuns să mă sfădesc cu tine și-n somn !

MIHAI : Nu cu mine ; cu conștiința ta.

MĂDĂRAȘ : Despre conștiință... dorm dus. *Voi* mă sîcîiți !

MIHAI : Toată lumea te sîcîie... da' conștiința, nimic !

MĂDĂRAȘ : Ascultă, Mihai ! De-un timp încoace, faci ce faci și... ca un car de fîn : mi te tot răstorni în cale ! Asta...

MIHAI : Inițiativa organizației de bază — car de fîn răsturnat!? Sarcinile de partid — sîcîială !? Pîn' la un punct te-am înțeles : cînd ne-am unit organizațiile de bază ai ridicat obiecții. Da' aici... măcar aici !... n-ai dreptul să denaturezi lucrurile : car răsturnat în calea ta ? Poate — da' nu-i vorba de-o chestiune personală : oamenii mă răstoarnă ; la tine, vorba bună, degeaba !

MĂDĂRAȘ : Ți-am spus verde : n-avem nimic de-mpărțit cu voi, nu ne unim, gata !... Vă lasă gura apă : imașul nostru, grădinăria noastră, sediul nostru... Dacă v-ați fi constituit mai degrabă, primeați voi castelul ! Și imașul, și...

MIHAI : În grădinăria voastră, apa... mură-n gură ; vine singură, de pe munte, de-a dreptul. Iar noi ne uscăm...

MĂDĂRAȘ : Faceți rost, irigați...

MIHAI : Asta și spun ; să-ncepem irigările împreună !... Ce dracu' ? Doar nu duceți apa la piață... A ? Cum dați litrul ?

MĂDĂRAȘ : Știu, știu : „la «Progresul» soarele răsare numai ca să le deie lumină cînd își numără gologanii"... Asta pîn' și tovarășului Bologa i-ai spus-o !

MIHAI : Exact... Nu-i adevărat ?

MĂDĂRAȘ : Nu. Află c-am cumpărat un cazan. Nou !

MIHAI : Noi, un camion.

MĂDĂRAȘ : Am luat și-o motopompă !

MIHAI : Noi, în trei ani, șapte grajduri !

MĂDĂRAȘ : Cincisprezece lei am dat avans la ziua-muncă !

MIHAI : Iar grîul vă putrezește-n poduri, acasă...

MĂDĂRAȘ : Am comandat o sută cincizeci de stupi !

MIHAI : Noi îi facem singuri : avem ateliere...

MĂDĂRAȘ : Și dac-aveți atîtea, de ce vreți să le-mpărțiți cu noi ?

MIHAI : Vorba-i de-nmulțit, nu de-mpărțit. Cu irigări, cu imașu-n comun, dublăm veniturile ; și noi și voi ; ajungem la 2.200 hectare ! Cu fond de bază, cinci milioane !

MĂDĂRAȘ : Noi nu ne orientăm după mărimea fondului. Noi urmăm linia colectiviștilor !

MIHAI : Și, mă rog, care-i „linia" asta ?

MĂDĂRAȘ : Democrația. Poate-i fi auzit... Cît votează colectiviștii, atîta-mpărțim din recoltă ! Cît aprobă adunarea generală, atîta construim, atîta cumpărăm !

MIHAI : Adică nimic... Te iei după... nărozii care dau dropia de mîine pe vrabia de azi !

MĂDĂRAȘ : Sfaturile, violențele, țineți-le pentru „Spicul". Aici ești la „Progresul" !

MIHAI : La „Progresul", unde președintele lasă educația oamenilor pe seama vîntului, sub pretext că nu-i democratic să-i constrîngă...

MĂDĂRAȘ : Eu respect democrația locului unde trăiesc...

MIHAI : Respectul tău... pe măsura democrației „locului" : dai hățurile-n mîna cui strigă mai tare ! Și ce strigă ? „Bani peșin ! Bani peșin ! Bani peșin !"...

MĂDĂRAȘ : Îți strici gura de pomană... La noi, cuvîntul colectiviștilor sfînt rămîne !

MIHAI : *Măcar* de-ar fi al colectiviștilor !... Nici pădurea nu se rînduiește pe măsura tufișurilor, Antoane. Uite-te la copaci, pădurarule, nu la mărăcini !

MĂDĂRAȘ : Ascultă-ncoace, Mihai, ori... mai bine zis... prea stimate Mădăraș cel mare... că așa-ți zic unii pe-aici ; cu ce drept te-amesteci tu în treburile noastre interne ?

MIHAI : Nu-s interne ; îs comune...

MĂDĂRAȘ : Aiurea ! Dacă lași de-o parte cîțiva cusurgii, la „Progresul" nimeni nu vrea altceva ; toată lumea vrea ce este.

MIHAI : Ce este... Și ce „este", drept vorbind ?

GLIGA *(intră purtînd o colivie cu doi cobai — și o depune pe masa lui Mădăraș)* : Poftim !

MĂDĂRAȘ : Ce-i cu asta ?

MIHAI : E-he ! Cobai...

GLIGA : Tovarășe președinte... îți predau șeptelul. Uite și cererea...

MĂDĂRAȘ : Care cerere ?

GLIGA : Trec la „Spicul". Pe mine să nu mă puie Golovics la curățat cuști de...

MĂDĂRAȘ : Nu-ți place munca ?

GLIGA : La Gostat îngrijeam vaci cu 24 de litri la zi. Îmi plăcea... Da' cu... *(gest spre cobai)* mai mult scîrbă decît...

MĂDĂRAȘ : Îți cumpărăm o vacă. Împăcat ?

GLIGA : Eh ! Aici... numai morcovarii și negustorii au parte de cinste ! Cobai, șoareci, vacă... nu știu : vorba-i că mă doare inima cînd văd : dăm iama-n viitorul copiilor...

MĂDĂRAȘ : Nu duce tu grija viitorului : am isprăvit-o cu capitalismul !

GLIGA : Da' cu bătrînețea n-am isprăvit-o. Și-ntr-o zi, ne-or lua la rost nepoții : c-am trăit în veselie, am ronțăit tot, ș-am lăsat în urmă numai ruine și paragină...

MĂDĂRAȘ : Ai ceva-mpotriva veseliei ? Vrei să ținem doliu ?

GLIGA : Vin am băut... or să zică... în mătase și-n catifea ne-am îmbrăcat, da' o amintire cinstită nicăieri n-am lăsat ; barem un butuc altoit n-am sădit ! Vindem tot !... Nu-i cu cale să te retragi așa din viață...

MĂDĂRAȘ : Tu văd că umbli să te retragi din colectivă... Te pomenești că-ncepi să-ntemeiezi a-hă-hă... orașe, cetăți, cine mai știe...

GLIGA : Cînd am văzut grajdurile de la „Spicul“, am scos pălăria. Și-acasă am desenat unu' cu mîna mea : în caietul nepotului. Nu cine știe ce, da'... o idee ; că de dormit, după ce-am fost la „Spicul“... geană pe geană !

MĂDĂRAȘ : Te văicărești ca o babă... Și cînd colo, poftim ! Ai cizme noi !

GLIGA : Golovics, tot așa : „Ți-ai luat banii ? Du-te, fii fericit !“... Da' „fericirea“... asta îi altceva, Mădăraș. Crede-mă : îi mai mult ! *(Iese.)*

MIHAI : Cuvîntul colectiviștilor, la „Progresul“, sfînt rămîne ! Fiecare vrea ce este !

MĂDĂRAȘ : Voi l-ați instigat !

MIHAI : Unii au rămas țărani... Alții au ajuns colectiviști...

(Vine Golovics, cu o damigeană ; sub braț — o păpușă. Îl urmează Sofia și Ana cu tăvi încărcate ; pîine, slănină, roșii etc.)

MĂDĂRAȘ : Nu-i calomnia : și tu ești țăran !

GOLOVICS : Get-beget, coada vacii !... Poftiți, măicuțelor !

ANA : Vine fiică-mea... Suzana !

GOLOVICS : Scumpă tovă Suzica... Vocea-ți e ca muzica... *(Ia repede tava din fața lui Mihai.)* Pardon... Așa-ncepe poemul : i-l recit de ziua ei !

MIHAI : Credeam că numai banilor le scrii poeme !...

SOFIA : Mihai, Mihai, rușine ! Ne iei banii în deșert !

ANA : Numai omul sărac știe prețul banului.

SOFIA : Bărbatu-meu, pentru tutun, fura ouă de sub cloșcă...

ANA : Clocite ! Și negustorul i le-arunca în cap... Nici pentru chibrituri n-aveam ; duceam jăratic pe lopată...

SOFIA : Și-n foc, ardeam balegă uscată ; de pe imaș ; o cărau băieții cu sacul...

MIHAI : Și eu am cărat...

ANA : Lobodă mîncam ; și podbeal...

SOFIA : Mîncam și vrăbii... Am mîncat și lăcuste.

ANA : Noi, și ciori.

SOFIA : Și-n sarmale, numai porumb...

ANA : Îi stau în gît banii noștri !... Blestematule !

MIHAI : N-am nimic cu banii voștri...

GOLOVICS *(spre Mihai)* : Tovarășe președinte... în viață, banu-i capul capului !

MIHAI : Și capul omului... nimic nu plătește la „Progresul“ ? !

GOLOVICS : Împărțeala-i făcută. Și-i dreaptă ; părerea mea ! Capu' capului, la noi... *(își freacă degetele)*... banul.

MĂDĂRAȘ *(alarmat)* : Golovics !

MIHAI : Asta vi-i politica, la „Progresul“, Golovics ?

GOLOVICS *(care s-a speriat de propria-i prostie)* : Sfinte Abrahame, florile ! Tușă Ana, tușă Sofia ! Fuga, măicuțelor, că pică Suzana și... *(Iese cu amîndouă bătrînele.)*

MIHAI : Va să zică... deviza voastră : puterea... banii...

MĂDĂRAȘ : Ei ! Golovics... un zăpăcit !

MIHAI : Frățioare... n-am ce face : la conferința raională... vorbim cinstit de toate zăpăcelile ! *(Iese.)*

MĂDĂRAȘ : Golovics... Îl omor !

GOLOVICS *(intră desperat, cu o grămadă de flori)* : Tovarășe președinte ! Dragă tovarășe Mădăraș...

MĂDĂRAȘ : Ei ?

GOLOVICS : Ne-am ras ! Grădinăria...

MĂDĂRAȘ : Ce-i cu... ?

GOLOVICS : S-a dus pe copcă ! Ne-au lucrat... număru' unu !

MĂDĂRAȘ : Cine ? Din ce direcție ?

GOLOVICS : Din direcția „Spicului“. Suzana a pactizat cu inamicul !

MĂDĂRAȘ : Ce ? !

GOLOVICS : Da : se mărită !

MĂDĂRAŞ : Glume idioate !...

GOLOVICS : Mi-a spus... Ana... personal. Mumă-sa !

MĂDĂRAŞ : Unde-i baba ?

GOLOVICS *(strigă pe fereastră) :* Ano !... Ia vin' pîn-aici !

MĂDĂRAŞ : În definitiv... ce atîta panică ? Mărite-se ! O priveşte...

GOLOVICS : Că se mărită, o priveşte. Da' pe urmă trece dincolo, la „Spicul", şi asta...

MĂDĂRAŞ : Asta nu ! *(Anei, care tocmai intră.)* Ano ! Ce-ai pus la cale împotriva gospodăriei ? Ce-i cu fiică-ta ?

ANA : Nimic. Se mărită.

MĂDĂRAŞ : După cine ?

GOLOVICS : Asta-i : cu cine ?

ANA : Cu... la „Spicul"...

MĂDĂRAŞ : Şi-atunci de ce spui că „se mărită" ?! Zi cinstit : complotează ! Împotriva colectivei noastre !

GOLOVICS : Orice nuntă-i un complot !

MĂDĂRAŞ : Iar începi ? Iar o iei razna ?

GOLOVICS : Pardon !... Deşi... dacă-i împotriva libertăţii şi independenţei colectivei noastre, atunci... complot şi gata !

ANA : Pe urmă... cică să trec şi eu dincolo : cu dînşii...

GOLOVICS : Tu ? Pagubă-n ciuperci ! Poţi să treci de pe-acu' ! Da' Suzana rămîne ! Am investit într-însa !

MĂDĂRAŞ : Cu cît am investit în fiică-ta, un camion cumpăram ! Asta-i atitudine la dînsa ?

ANA : Îi... Este : atitudine de fată-ndrăgostită...

MĂDĂRAŞ : Nu cunosc : atitudinea-i sau principială, sau neprincipială... Cine-i tîlharul ?

ANA : Agronom la „Spicul" : Demeter Ioşca.

MĂDĂRAŞ : Habar n-am ; nu-l cunosc... Cînd s-au înţeles ?

ANA : Cînd a plecat Suzana la Bucureşti ; s-au aşezat sub măr... ştii ; şi s-au înţeles.

MĂDĂRAŞ : S-au „aşezat" ?

GOLOVICS : Îi duce fata sub măr, şi ei nici că-i pasă. Halal mamă !

ANA : Dacă-l iubeşte !...

MĂDĂRAŞ : Iubească-l, na ! Da' să rămîie aici !

GOLOVICS : Ori să iubească pe altul : pe Laji ! Pe tovarăşul Laji !

ANA : Nu-i place de Laji : prea oftează mult, prea mormăie...

MĂDĂRAŞ : Iar tîlharul celălalt, lua-l-ar benga, pesemne că-i nechează toată ziua !

ANA : O fată, chiar de dracu' dacă se-ndrăgosteşte, nimeni nu-i poate hotărî altă dragoste. Numai inima ei...

MĂDĂRAŞ : Şi interesul obştesc ?!

GOLOVICS : Just : colectivitatea !

ANA : Interesul obştesc s-anunţă cu toba : reparatul drumului, căratul prundişului, autoimpunerea... Da' pe cine să iubească fiica mea... asta mai va ! Iar eu... cu de-a sila n-o mărit. Ce-aţi vrea ? Să-i bat capul : „Ia-l, fata mamei, pe cutare ; îi om bun, de fumat nu fumează, de băut nu bea ; dragostea... vine ea şi mai tîrziu !"... Sfaturi de mamă, nu ? Ştiu eu ce-s sfaturile astea ; le-am tot auzit, la timpul meu. Le-am şi urmat... Da' a doua dragoste... aşa... tescuită din ani şi ani de chinuri, nu-mi mai trebuie-n casă !

GOLOVICS : Ai, ce ne-au lucrat ! Grosul cîştigurilor noastre... fîşt ! *(Gest : „s-au dus".)*

ANA : Tu, dacă iese-un ban în plus, ai sili-o să se mărite cu... cine ştie ce răpciugă !

GOLOVICS : Răpci... cum ?

ANA : C-o răpciugă ca tine, na !

GOLOVICS : Eu, răp... ?!

MĂDĂRAŞ : Cînd vine, o trimiţi de-a dreptu-aici ; să deie socoteală consiliului ! Conducerii !

ANA : Eh ! Nu-i desparţi tu... nici cu racheta ! Am şi vorbit cu popa ! *(Iese bombănind.)*

MĂDĂRAŞ : Bisericos, logodnicul ! Pînă şi cu popa a pactizat !... Ce facem, Golovics ?

GOLOVICS : Îi despărţim ! Dacă merge...

MĂDĂRAŞ : Şi dacă nu merge ?

GOLOVICS : Lăsăm grădinăria. Trecem la sfeclă de zahăr : o contractează statul : plăteşte... ăhă !

(Se apropie o melodie. Intră Suzana, în mînă cu un aparat de radio portativ. Vine spre ei în paşi de dans, pune radiou-ul pe masă. În mînă are o pipă.)

SUZANA : Uite-mă-s, nene Mădăraş ! *(Mădăraş o priveşte fioros.)* Bună ziua, nea Golovics ! *(Golovics, idem.)* Aţi rămas gură-cască... de bucurie ? ...Hei, nea Mădăraş ! Am venit !... *(Lui Golovics.)* Ţi-a pierit graiul ?... Sînteţi supăraţi ? Pe mine ?.... Ce mustăţi ! Coarne !... *(Lui Mădăraş.)* Ţi-am adus de la Bucureşti... *(Îi vîră între dinţi pipa.)* Trage, trage, nea

Ignat a și umplut-o! *(Pipa scoate fum.)* Și pentru... *(Îi pune lui Golovics o batistă în buzunar.)* Asta... *(Batista veche.)* Spălător! Dacă-ți cureți cu ea și penița, și ghetele, și... Așa! Ia te uită ce flăcău chipeș!... Ei, prin urmare... am venit! A fost... foarte frumos!

MĂDĂRAȘ: Sub măr?

SUZANA: Care măr?... A! Era cireș, nu măr... *(Despre aparatul de radio.)* Vă place? Cînd ieșim cu brigada la plivit, îl agăț într-un copac și...

GOLOVICS: La „Spicul"?

SUZANA: Aici, la „Progresul"...

GOLOVICS: Atunci... Doamne!... Nu ne părăsești?

MĂDĂRAȘ: Nu pleci?

SUZANA: Nu. Unde să...?

GOLOVICS: Dragă Suzana, mielușeaua noastră pascală, de cînd te știu, dreptcredincioasă „Progresului" ai fost! Mulțam' pentru batistă... *(o sărută)* și pentru pipă, în numele tovarășului Mădăraș... *(o sărută)* și pentru c-ai venit...

SUZANA: Cu plăcere, cu plăcere... Altceva? Na, gata.

MĂDĂRAȘ: Și noi, drept vorbind, ne-am gîndit... *(Îi arată tabloul.)* De ziua ta!

SUZANA: Mulțumesc... Ce mare!

GOLOVICS: Și-o păpușă... Te mai joci cu păpușile?... În privința femeilor, nu prea mă descurc: cît m-am gîndit pîn-am cumpărat-o!... Plînge... Vezi? Foarte scumpă!

SUZANA: Mulțam' frumos... Cum o cheamă? Katy?... Nu mai plînge, Katy! Hai: faci nani-nani cu mămica!

GOLOVICS: Hm! Zău că-i de invidiat... *(Toarnă vin.)* Ce spaimă ne-ai tras! Ufff!

MĂDĂRAȘ: Noi nu ne „speriem"! Noi ne scandalizăm! *(Luîndu-și paharul.)* Mulți ani!

GOLOVICS: Ți-am compus și o poezie: „Scumpă tovă Suzica... Vocea ți-e ca muzica..." Mai departe nu spun: cad în cultul personalității...

SUZANA: Nu cădea, da'... dac-ai început să te clatini, zi-i pîn' la capăt. Femeilor, cică, numai de persoana lor să le vorbești. Hai, înc-o strofă!

MĂDĂRAȘ: Laudă-i munca, nu vocea!

SUZANA: Așa-i că ți-a trecut și dumitale supărarea?

MĂDĂRAȘ: Faci bine că te măriți: în viață, orice om are nevoie de-o pereche.

GOLOVICS: Nu-ți cunosc logodnicul, da' bine-ai ales, să știi!

SUZANA: N-am „ales". M-am uitat: atîta tot: eu la el, el la mine... Și cînd l-am văzut că-ncepe a se-ncrunta... am știut că vine buclucul...

MĂDĂRAȘ: Dragostea, îm? *(Suzana face semn că da.)*

GOLOVICS: Ui, sălcioara Maicii Precista! Unde nu mai dă și peste mine-un buclucel ca...! Ai-ai... Și cînd nuntim?

MĂDĂRAȘ: Întîi îți facem casă; noi: clacă!... Golovics! Cheamă brigadierii, cheam-o pe maică-sa...!

SUZANA: Numai că... Ioșca nu se mută la noi!

MĂDĂRAȘ: Ce? Stai, Golovics!... Și-atunci, cum?

SUZANA: Din moment ce unificăm gospodăriile...

MĂDĂRAȘ: Eeee!...

GOLOVICS: Doamne! Vocea asta numai a muzică n-aduce!

SUZANA: Satele ni-s, oricum, contopite!...

GOLOVICS: O auzi, o vezi, da'... cum s-o crezi?!

MĂDĂRAȘ: Contopite?! Cine-a spus-o? Cine-a hotărît-o?

SUZANA: Știe oricine... toți oamenii spun că unificarea...

GOLOVICS: Să nu spuie! S-a hotărît o dată că n-au dreptate? S-a hotărît!

MĂDĂRAȘ: Dragostea... dacă merge-mpotriva hotărîrilor... nu-i dragoste: îi complot!

GOLOVICS: Împotriva hotărîrilor în vigoare nu s-admite. Punct!

SUZANA: Da?! Atunci trec la „Spicul"! Punct și eu!

MĂDĂRAȘ: Ba rămîi la „Progresul": ești investiția noastră, nu a lor!

SUZANA: Pîn-acu' m-am știut brigadieră. Acu' aflu că-s „investiție".

MĂDĂRAȘ: Ești! Și-ncă-n sectorul nostru A: în circuitul agricol!

GOLOVICS: Investiție. Dacă vrei, te socot la leu: ne-ai costat... pe puțin, prețul a două vaci!

SUZANA: Nu te-apuca să convertești oamenii în vaci! Nu-i nici cinstit, nici...

GOLOVICS: Ba mi te-oi converti, fată dragă, și-n ovăz la nevoie: trei vagoane-am contractat...

MĂDĂRAȘ: Mută-ți-l pe el aici. Tîlharul!... N-avem om în locul tău!

SUZANA: Dacă organizai mai bine cursurile de specializare, secretarul nostru n-ar fi trebuit să-și piardacuma vremea : să ne strecoare oamenii la cursuri... numai el ştie cum, dac-ai întîrziat atîta !

GOLOVICS : Doamne, în ce hal a ajuns ! Îl critică pînă şi pe propriul ei preşedinte !

MĂDĂRAŞ : Frumos ! Şi-o spui unui om care, zi-noapte, dă gospodăriei tot ! *(Desfăcînd cureaua pantalonilor.)* Cînd m-aţi ales preşedinte, aici mă-ncheiam. Acu' aici am ajuns, de-atîta alergătură !

SUZANA : Şi dacă păstrai două-trei găuri pentru-nvăţămînt, ce era ?... Prea irosim timpul pe bani peşin... şi prea gîndim puţin, prea rar, prea fără perspectivă...

GOLOVICS : Tînără-tînără, da'... a şi ajuns să critice !

SUZANA : Bătrîn-bătrîn, da'... încă n-a-nceput să critice !

MĂDĂRAŞ : „Bani peşin", da !... Adunaţi, toate, grămezi de bluze, fuste plisate, pelerine de nylon, chiloţi de nylon, clipsuri în urechi, în nas, după gît, şi poşete, şi cîte cîrpe, şi... Astea pe sărutări le-aţi primit ? Nu pe „bani peşin" ?

GOLOVICS : Cămaşă de cînepă nu vă mai place : umblaţi care mai de care după fleacuri, străvezii, aerisite, găurite... Ia ! Pun rămăşag că şi tu porţi dedesubt tot...

SUZANA *(ferindu-se)* : Cu multe fete pui rămăşag ?

GOLOVICS : Întîiu-n viaţă !... Da-l cîştig !

MĂDĂRAŞ : Golovics ! Lasă găurile, lasă... ! Ia spune tu, fata mea, cinstit : cînd n-aveai decît o treanţă de stambă şi spălai cimentu-n bucătăria popii, cine ţi-a luat apărarea ?

GOLOVICS : La voi acasă — vînt : ţineaţi un purcel, da'... creşteaţi mai mult grohăit decît purcel !

SUZANA : N-am uitat, nene Mădăraş. Dumneata mi-ai luat apărarea...

MĂDĂRAŞ : Şi la şcoală cin' te-a-nscris ?

SUZANA : Tot dumneata...

MĂDĂRAŞ : Şi-ntr-a cui căruţă te-ai dus să-ţi dai maturitatea ?

SUZANA : Într-a dumitale...

MĂDĂRAŞ : Şi brigadieră la grădinărie, cine te-a propus ?

SUZANA : Dumneata cu nenea Golovics...

GOLOVICS : „Nenea Golovics" !...

MĂDĂRAŞ : Şi dac-ai ajuns să-ţi cumperi mobilă, radio, cui trebuie să-i mulţumeşti ?... Spune : cui ?

SUZANA : Muncii mele şi... gospodăriei colective !

(Se aude goarna lui Ignat.)

GOLOVICS : Asta numa-n cărţi — oameni care-ncălzesc şerpi la sîn !

SUZANA : Nici un şarpe. Alte lighioane-s pe-aici...

MĂDĂRAŞ : Te-ai molipsit de la tîlharul cela... Dau eu ochii cu dînsu-ntr-o zi !

(Apare, străjuit de Ignat şi Laji, Ioşca. Înainte de a fi văzut de Mădăraş şi Golovics, Ioşca face semn Suzanei să nu-l divulge.)

IGNAT *(cu goarna legată de gît)* : Tovarăşe preşedinte, un spion de la „Spicul" ! L-am înhăţat, l-am adus ! Merg să mai caut... *(Iese cu Laji.)*

MĂDĂRAŞ : Ce-i cu dumneata ?

LAJI *(de pe prag)* : Vrea unificare ! La grădinărie l-am prins : umbla cu agitaţia printre femei !... *(Iese.)*

MĂDĂRAŞ : Cu cine vrei să te unifici, tovarăşe ?

IOŞCA : Cu gospodăria dumneavoastră. Integral !

GOLOVICS : A-pa-pa ! Lăcomos îi, doamne !

MĂDĂRAŞ : Şezi ! Am a-ţi pune cîteva-ntrebări... Noi, Suzana, am lămurit-o : cu „Spicul" nu ne unim ; nici „integral", nici parţial !

GOLOVICS : Nici en gros, nici en detail !

MĂDĂRAŞ : Adu-ţi logodnicu-ncoace ; dacă-i trebuie nevastă, îl conving eu să treacă la „Progresul" !

SUZANA *(arătînd o fotografie)* : Dacă vrei să dai ochii cu dînsul... uite-l ! Al treilea din dreapta, mustăciosul...

MĂDĂRAŞ : Ce hoţ de cai !

IOŞCA : Ei, ei, nici aşa !...

MĂDĂRAŞ : Nu te-amesteca unde nu-ţi fierbe oala !

GOLOVICS *(privind fotografia)* : Da' ăsta-i şpanchi, Suzana ! Uite-aşa te vede : împletită, jumătate peste jumătate !

SUZANA : Nici nu pretinde mai mult...

IOŞCA : Băiat modest, zău...

SUZANA : A şi spus : îi fericit să mă vadă oricum !

MĂDĂRAȘ: Dacă n-ai cap, n-ai! Mergi la popă cu orice golan!

IOȘCA: Na, na! Asta...

GOLOVICS: Nu te băga, domnule, așa! Ai vreun interes? *(Suzanei.)* Să chiorăsc dacă nu-i șpanchi!

SUZANA: M-am uitat eu bine-n ochii lui... Știi ce-a spus... atunci?... „Ia te uită! cică... are Suzana asta niște sprîncene... aripioare de rîndunică...!“ *(Confidențial, lui Ioșca.)* Drept, tovarășe spion?

IOȘCA: Cam așa-i...

GOLOVICS: E-te cum o examinează... Tovarășe!

SUZANA *(lui Ioșca, arătîndu-i poza)*: Șpanchi? Băiatul ăsta?!

IOȘCA: Categoric!

GOLOVICS: Nu ți-am spus? Vede oricine: pînă și tovarășul!... Vă mulțumim pentru ajutor!

MĂDĂRAȘ: Mă rog... aripă de rîndunică, ori coadă de pisică, la brigadă n-avem cu cine te-nlocui!

SUZANA: Ba da. Cu maică-mea, de exemplu...

MĂDĂRAȘ: A! S-o trimitem la școală și pe dînsa, nu? Investim și-ntr-însa o grămadă de bani... și-ntr-o zi aude vreun nătărău că... are și baba-hîrca pe undeva vreo minunăție, vreo coadă de rîndunică, ori...

GOLOVICS: Și-o ia razna după fii-că-sa!... No, nu merge: n-am mîncat mătrăgună!

SUZANA: Atunci... scurt: punctul meu de vedere: îl iubesc pe Ioșca. În concluzie, trebuie să-i fiu nevastă. Dacă vă interesează, precizez, ca să se știe: agronom, cadru cu mari perspective de dezvoltare sub toate aspectele. Și mă iubește: numai pe mine. Pe nimeni alta!

IOȘCA: Absolut!

MĂDĂRAȘ: Te-amesteci într-una!... Dumneata, care habar n-ai despre ce-i vorba.

GOLOVICS: Nu te lăsa-mbrobodită. Bărbații... mai știm și noi cîte ceva: doar îs bărbat și eu.

SUZANA: Mă iubește nu-mai pe mi-ne!... Și dacă vă pare șpanchi, îl pun să-și lichideze și lipsa asta: îl critic... el începe a mă privi chiorîș... chiorîșul lui înseamnă de fapt drept — și cu timpul rămîne-așa. Iar dacă n-oi izbuti...

LAJI *(intrînd)*: Tovarășe președinte!

SUZANA: ...atunci mă mărit cu Laji! Da' pînă una-alta, el are și mai multe lipsuri.

LAJI: De mine, tovarășă, te poftesc să nu-ți bați joc! Nu-mi lipsește nici pe dracu'! Și... tovarășe președinte!... dacă mai prind vreun străin vîrîndu-și nasul pe-aici, îl apuc de urechi... și-l pocnesc uite-așa, zău, tot în pîntece: ca pe un măgar! Măgar cu cruce-n spinare!

IOȘCA: Iar eu, dac-o mai ții așa, îți retez urechile pe loc! Înțeles?

GOLOVICS: Nu te-amesteca, domnule! Cu ce drept?

MĂDĂRAȘ: La urma urmei, ce vrei? Cine ești dumneata?

IOȘCA: Logodnicul Suzanei: Demeter Ioșca, la dispoziția dumneavoastră!

SUZANA *(sărindu-i de gît)*: Tu ești? De ce n-ai spus de la-nceput?

GOLOVICS: Doamne! A tăbărît și ăsta pe capul nostru!

MĂDĂRAȘ: Atunci, hotărăște-te: pleci sau rămîi?

SUZANA: Dacă nu vrei unificare... sigur că plec.

MĂDĂRAȘ: Golovics! Nici un cadou! *(Întoarce tabloul cu fața la perete; pe dosul tabloului apare mutra lui Mădăraș însuși, cu mustăți zbîrlite, de cotoi furios.)*

GOLOVICS: Nimic! Ce cadou?! *(Pune pe dulap damigeana, păpușa.)*

MĂDĂRAȘ: De lăsat, nu mă las! *(Cu mîini tremurînde, sună la telefon.)* Anunț raionul! Regiunea!... Raionul te-a evidențiat, raionul te-a-nvățat, raionul te-a propus la decorare...

GOLOVICS: Da' decorația ți-o retrage; jur!

MĂDĂRAȘ: Cum să pleci? Crezi că-ți merge?! Din pîinea „Progresului“ ai crescut ș-ai ajuns om! Pe aripa noastră te-ai ridicat la celebritate!

GOLOVICS: Da-ți retrage și celebritatea, n-ai tu grijă!

SUZANA: Retrageți, retrageți... Iubitul tot nu mi-l puteți retrage!

— CORTINA —

ACTUL II

Terasa, la sediul ,,Progresului", semicirculară. Geamlic colorat, cu citeva din ferestre deschise. La stinga, scări spre curte. La dreapta, două uşi : una dă in biroul preşedintelui, cealaltă in sala de şedinţe. Prin ferestre vedem : capătul unui grajd foarte dărăpănat, o grădină inflorită, grădinăria şi, departe, ţigla acoperişurilor satului. Mobilierul terasei — scaune impletite, masă-bibliotecă, televizor, — de unde se vede că terasa serveşte şi drept club. O armură medievală, folosită şi drept cuier, are două perechi de pinteni moderni. Tablou de onoare cu poza Suzanei. E duminică şi, de departe, se aud clopote. La ridicarea cortinei, in scenă nu-i nimeni. Sună telefonul.

IGNAT *(a urcat, în fugă, scările, din curte)* : Alo, da... Eu, „Progresul"... Pro-gre-sul... Eu: Apostol Ignat... Tovarăşul preşedinte stă-n şedinţă : de dimineaţă : dare de seamă despre conferinţa pe ţară : Suzana !... Aşa, amîndouă : şi „Progresul" şi „Spicul"... Îi spun... N-aţi mai fost pe la noi ?... Pe la Sokola veniţi ; îi drumu' mai bun... O ţineţi drept-nainte, pîn' daţi de mine : unde-s eu cu goarna, acolo-ncepe „Progresul"... Noroc să deie Dumnezeu ! *(Pune receptorul în furcă, îşi şterge furios fruntea şi scoate pălăria, din care curg bani ; speriat, îi adună grămadă pe masă şi-i acoperă cu pălăria. Se duce la fereastră.)* Sofia, pieptăna-te-ar naiba ! Unde umbli ? Nu ţi-am trasat să stai la telefon ?

SOFIA *(de afară)* : Vin, vin ! Nu mai urla...

IGNAT *(revenind)* : Smintita ! *(Face semn cuiva, din uşa pe care scrie „Sală de şedinţe", arătînd că s-a telefonat.)*

GOLOVICS *(venind)* : De-o mie de ori ţi-am spus : nu-mi face semne-n şedinţă !

IGNAT : Dacă-i important !

GOLOVICS : Nu-i important !...

IGNAT : Vin de la ziar. Iau şi poze.

GOLOVICS : Aaa ! Asta-i chiar important. Le dai drumu' înăuntru. Aoleu, ba nu ! Suzana ne-a trădat, ne-a vîndut : de un sfert de ceas, numai despre unificare vorbeşte ! Dacă trag de partea lor şi presa, ne-am dus pe copcă !

IGNAT : Atunci... ţin presa la poartă ?

GOLOVICS : Fă-i vînt la grădinărie ; să fotografieze motopompa !... Către grajd, circulaţia interzisă !

IGNAT : Cine-a...?

GOLOVICS : Ministrul : febră aftoasă !

IGNAT : 'ţeles !

(Vine Gliga. În mînă, cuşca lui cu doi cobai. Vrea să intre în şedinţă. Golovics îi aţine calea.)

GOLOVICS : Ce vrei cu ?...

GLIGA : Mă-nscriu la cuvînt.

GOLOVICS : Mă rog. Şi cuşca ?

GLIGA : Pentru exemplificare. Cică-i aici şi instructoru' raional de partid : tovarăşu' Bologa. Să ne vadă grajdurile, şeptelu' !...

GOLOVICS : Nu-i tovarăşu' Bologa... Dragul meu, n-o fă pe nebunul... Ţii cu tot dinadinsul să ne ruşinezi ? !... *(Îi ia cuşca din mînă.)*

GLIGA : Iau cuvîntul şi-atîta tot. Dă-ncoa' exemplele concrete !

(A scos din cuşcă cei doi cobai. Golovics încearcă să-i răpească.)

GOLOVICS : Zău că-ţi gîtui exemplele !... Gliga dragă, prietene, bietele animale nu ţi-au făcut nimic. De ce le chinuieşti ?

GLIGA : Le-arăt la oameni ! Dreptul meu...

GOLOVICS : Nu-ţi folosi drepturile cînd nu se cade... Hai să ne-mpăcăm, Gliga dragă !

GLIGA *(pune cobaii în buzunare)* : Odată şi-odată, trebuie să-nţeleagă careva că ăsta nu-i şeptel ! *(Intră în sala de şedinţe.)*

GOLOVICS : Doamne, Dumnezeule ! Se pretinde om — da' nu-şi respectă nici contabilul, nici... *(Pleacă după Gliga.)*

SOFIA *(venind din curte)* : Tu, Ignat ! Cînd mă vezi vorbind cuiva, nu mă...

IGNAT : Tu dacă vorbeşti cu cineva, înseamnă că bîrfeşti pe altcineva. Ţi-am dat în seamă telefonul, ori nu ţi l-am dat ?

SOFIA : N-am bîrfit pe nimeni.

IGNAT : Taci din gură, că te ştiu eu : cînd îmi ieşi 'nainte cu-aşa mutră luminată, totdeauna vii de la bîrfeală !

SOFIA : Şi, mă rog, cu ce alta să mă luminez, dacă-mi trec viaţa lîng-un paznic ? Ziua se odihneşte, noaptea doarme, iar eu...

IGNAT : Cu păznicia, las-o-ncurcată !... Ia spune : de ce mînjiţi voi cinstea Suzanei ?

SOFIA : Cine o „mînjeşte" ?

IGNAT : Răspunde, nu-ntreba ! Aţi umplut satul cu poveşti ! Î-i ofticos logodnicul ?

SOFIA : Orice-ai zice, taică-su-a fost ! Întreabă-l pe domnu' Golovics...

IGNAT : Da' cealaltă istorie... că Suzanei i se scurtează fusta-n faţă... că de-aceea-i dau ei zor cu nunta... cine-a scornit-o ?... Zi !

SOFIA : Pe linia asta... Laji face propagandă...

IGNAT : Şi tu ce te iei după Laji ?... Ai uitat ? Cînd m-ai cărăbănit pe mine la popă, tu nu erai cu fusta scurtă-n faţă ?

SOFIA : La mine-a fost din boală : dropică...

IGNAT: Dropică, dropică : pentru maică-ta ! Da' între noi... patru luni după nuntă... cum ţi-am botezat boala ? János, nu ?... Halt ! Ţine-ţi gura ! Reculege-te !...

SOFIA : Eu să mă recu... ? !

IGNAT : Şi cu nepotul ? De ce să fie nepotul Suzanei ghebos ori bîlbîit, dacă lor nu le trebuie nuntă cu popă ?!... Vor nuntă utemistă ? Să fie sănătoşi !... Vîrîţi femeia-n sperieţi de pomană ! O bisericoasă ; pîn' la urmă te pomeneşti că ia braşoava-n serios. Şi dacă vă demască cineva, eu, ca soţ al tău legitim, trag ponoasele : locul, slujba !

SOFIA : Domnu' Golovics spune că...

IGNAT : Halt ! Ai tu habar cîţi bărbaţi au decăzut din slujbe din pricina muierilor ?!

SOFIA : Şi-o pierdem... aşa...? Suzana-i cea mai bună brigadieră ! Tocmai cu dînsa şi-a găsit ăla să se-nsoare ?

IGNAT : El... se ştie : cu tine-ar fi vrut. Da' nu-ngăduie raionul ; că ţie, cică, îţi trebuie-o aprobare specială, de la Marea Adunare Naţională : că dacă pleci, cică, pe cine punem responsabilă-n loc la campania bîrfelilor ?

SOFIA : Ignat !

IGNAT : Gata. Scurt : de partea unificării, nu-s ; da' copiii ăştia doi merită tot respectul ! Iar la dragostea lor... să binevoiţi a vă scoate pălăria !

SOFIA : Aaa-min ! *(Ignat dă să-şi pună pălăria, dar descoperă banii. Cu grijă împinge pălăria spre marginea mesei.)*

IGNAT : Parcă vine cineva... Ia uite-te pe fereastră...

SOFIA : Nu m-amesteca-n resortul tău. Eu la telefon îs de servici.

IGNAT : Te rog, Sofico... Uh ! şelele !...

SOFIA : Mă porţi de colo-colo ; mai rău ca pe-un ogar ! *(Se duce la fereastră. Ignat se grăbeşte să-şi pună pălăria în cap.)* Azi-mîine, dau ortul popii de-atîta muştruluit... Eh... Ţi-i lua altă nevastă şi...

IGNAT : Asta... niciodată : una mai brează ca tine, nu găsesc !... Şi decît a doua ca tine, mai bine lipsă !... *(Iese.)*

SOFIA : Aşteaptă, dacă-i pe-aşa : de nu te-oi lăsa-ntr-o zi !...

MĂDĂRAŞ *(intră, urmat de Golovics, cu aerul că fuge de nişte aplauze furtunoase)* : A ! Asta nu rămîne fără răspuns ! Îl chem pe tovarăşul Bologa ! Urgent ! Să puie ordine chiar el, dacă...

SOFIA : Cică vine-un ziarist, Antoane ! *(Iese.)*

GOLOVICS : „A ieşit la drumu' mare anarhia !" Aşa să-i spui...

MĂDĂRAŞ : Alo ! Dragule, tovarăşul Bologa-i acolo ?... Era vorba că vine la noi... Bun, mulţumesc. Alo ! Tovarăşul Bologa ?... Aici Mădăraş... Da : plesnesc de furie !... Pentru că-s înapoiat, osificat, înţepenit...

GOLOVICS *(şoptindu-i, din caietul de notiţe, critici proaspăt aduse)* : „Măsea stricată, carii..."

MĂDĂRAŞ : Da : mai sînt şi cariat. Şi n-avem orizont, la investiţii ne orientăm ca viţelul la poartă nouă, molima banului peşin ne-a dat gata...

GOLOVICS : „...nu vezi dincolo de lungul nasului..."

MĂDĂRAŞ : Gospodărim nejust zilele-muncă, nu ne luăm după exemplul lui frate-meu...

GOLOVICS : „...te-ai scrîntit ca mentalitate"... *(Mădăraş, furios, îi face semn să tacă.)*

MĂDĂRAŞ : Ni se vîră-n suflet, „Spicul", pînă şi pe calea căsătoriilor. Mai rău ca Maria Tereza cu dinastia ei ! Şi nu le-ajunge : infiltrează agitatori, ne-aţîţă-mpotrivă propriii noştri oameni... Spun şi concret : Suzana, Gliga, alţii... Îmi subminează munca, atribuţiile; nemaipomenit, tovarăşe Bologa !... Ba nu mă calmez deloc. Din moment ce apăr dreptatea ! Mie, ca preşedinte, nu mi-i îngăduit să mă orientez către-un viitor pe care colectiviştii nu-s în stare să-l vadă : că mă rup de mase ! Rămîn în urmă !... Mă rog, oricum, cineva tot rămîne-n urmă ! *(Vine Gliga, bagă cobaii în cuşcă şi pleacă în curte.)* Da, recunosc, construcţiile nu-s aprobate ; n-am avut posibilitatea : degeaba fac ei scandal !... Bine, vă aştept... *(Pune receptorul în furcă.)* Aşa ! Le trasează el linia, tovarăşul Bologa !... Ia zi, Golovics : cine-a pus-o pe Suzana să ridice prostia asta cu unificarea ?

GOLOVICS : Luările de cuvînt trebuiesc sistate imediat ! Care are ceva, să deie-n scris... Mai bine ne batem cu gîndacii de Colorado, cu orice, decît cu... *(Vine Suzana.)* Uite-o !

MĂDĂRAŞ : Cine ţi-a dat ţie tonul în cîntecelul ăsta cu... unificarea ?

SUZANA : Nu te supăra. Cred că tot ce-am spus e adevărat şi drept.

MĂDĂRAŞ : Minciuni, dreptatea voastră !

SUZANA : Nici o minciună...

GOLOVICS : Ba şi nerecunoştinţă pe deasupra !

SUZANA : Am spus ce-am înţeles : din ce vorbim la organizaţia de partid, din ce ne spune şi tovarăşul Bologa...

MĂDĂRAŞ : Zi, noapte, una aud : „şi mîine ce-o să fie ?" „da' poimîine ?" „da' copiii, pe urmă ?" „Doamne... da' fondul de bază ?" Văicăreli de sinistraţi ! Şi doar nu vă bate-n cap nici o grindină !... Viitoru-i sigur, oricum... Ce tot pretindeţi voi ? Oamenii vor să trăiască ; n-adună bani să cumpere moşii : să aibă cămara plină — untură, şunci, de toate — să aibă radio, televizor, maşină de spălat rufe, plăpumi de mătase, motocicletă...

GOLOVICS : Nu ne trebuie proprietate : numai bucuriile ei...

SUZANA : Biblioteca ai omis-o...

MĂDĂRAŞ : Nimeni nu pretinde să ne sacrificăm pentru copii. Gărgăunii lui Gliga !...

GOLOVICS : Eu, de exemplu, nici n-am copii...

MĂDĂRAŞ : Nici n-o să ai !

SUZANA : Gliga are dreptate !

MĂDĂRAŞ : Faci jocul logodnicului... Tîlharul !

GOLOVICS : Unifică-te cu el, fetico, n-ai decît ! Da' pe noi, restul gospodăriei, nu ne-amesteca !...

MĂDĂRAŞ : Egoistă, nerecunoscătoare... Făţărnicie şi linguşeală, — dragostea ta pentru noi ! Îmi pare rău că te-am trimis la şcoală... Golovics ! Notează : dacă ne mai cer vreo femeie undeva, sub 50 de ani nu trimitem !

GOLOVICS : Nici măcar la tabăra de pionieri ! Limita inferioară de vîrstă — mătuşa Sofia !

SUZANA : Egoistă, nerecunoscătoare, făţarnică, linguşitoare... fac jocul logodnicului... dreptatea mea-i numai minciuni... Mi-ai ţinut loc de tată, bădiţă Mădăraş... Drept recunoştinţă, vrei să spun alta decît gîndesc ; să fiu... ecoul dumitale. Drept recunoştinţă, minciuni : că dumneata ai dreptate-n toate, iar oamenii nicăieri... Să mint din recunoştinţă : că unificarea-i aşa... o manevră împotriva preşedintelui... Drept recunoştinţă, să mint : cine-l critică pe preşedinte, numai din nerecunoştinţă o face... Să mint pîn' la capăt, atunci ? Din recunoştinţă ? ! Să-ncep a spune că nu-l iubesc pe Ioşca ?... Uite, nu se poate : nu vreau să mint deloc ! Pe nimeni ! Nici din recunoştinţă, nici din nerecunoştinţă ! *(Se îndreaptă spre ieşire.)*

GOLOVICS : Am spus eu : şarpe încălzit la sîn...

MĂDĂRAŞ : Suzana !

SUZANA : Poftim !

MĂDĂRAŞ : Nu te minţi nici pe tine, dar atunci... *(Suzana ridică din umeri.)*

MĂDĂRAŞ : Dac-ai luat la purecat viitorul nostru, nu-l ocoli pe-al tău !

SUZANA : Eu... îl iubesc pe Ioşca !

GOLOVICS : Te-ai pregătit pentru facultate, nu pentru Ioşca.

MĂDĂRAŞ : Începi multe... nu isprăveşti nimic... Praf şi pulbere-o să s-aleagă din tine !

SUZANA : Îl iubesc pe Ioşca.

GOLOVICS : Şi agronom n-ai să fii. Ai să fii mamă : mamă eroină.

SUZANA : Îl iubesc pe Ioşca.

MĂDĂRAŞ *(pornind spre ieşire)* : „Îl iubesc pe Ioşca, îl iubesc pe Ioşca..."

GOLOVICS : Am plecat ! Nu te-ntreb pentru ce-l iubeşti : în dragostea ta nu există „pentru că !" „Îl iubesc pe Ioşca, îl ador pe Ioşca..." Un patefon, asta eşti ! O diafragmă blocată !

MĂDĂRAŞ : Îţi trasează el linia, tovarăşul Bologa ! *(Pleacă amîndoi.)*

SUZANA : Orice linie mi-ar trasa, oricine, pe Ioşca tot îl iubesc.

(Scena se întunecă. Muzică ; apoi rîsul Suzanei. Pe melodia cîntată de radio-ul ei portativ, Suzana dansează cu Ioşca. Apoi, muzica încetează.)

SUZANA :

E timpuriu, prea-i timpuriu
Să port năframă de femeie.
Şi-ar fi păcat de-ar fi să fiu
Mireasă făr' de pirostreie.

IOŞCA :

O toamnă-ntreag' am suspinat...

SUZANA :

Dar iarna-s nopţi fără sfîrşit,
Iar eu cu dumneata-ntr-un pat...
Nici de gîndit ! Nici de gîndit !

MĂDĂRAŞ (către Golovics) : **Chinuieşti redactorii de pomană: versuri tîmpite, rime fîrnîite...**

IOŞCA :
Nici de gîndit ? Nici de gîndit ? !

SUZANA :
Vîntu-i crud, prea suflă rece...
Zău, ascultă, domnul meu :
Mai pe vară dacă-i trece —
Pîn' atunci mai cresc şi eu...

IOŞCA : Ba nu mai aştept deloc : prea ţi se-nmulţesc păcatele...

SUZANA : Mărturisesc tot ce-i de mărturisit...

IOŞCA : Mi s-a mai şi şoptit cîte ceva... Ia stai ! Să-ţi măsor fusta...

SUZANA *(dîndu-i peste mînă)* : Ce zel pe dumnealui !... Întîi ia autorizaţie de la sfat, pe urmă înţelege-te cu Golovics şi Mădăraş, după aceea mută-te la noi... A ! Cu consimţămîntul raionului, mutarea ; altfel...

IOŞCA : Eşti o birocrată !

SUZANA : Nu-i adevărat, sînt o investiţie !

IOȘCA : Tu ? Habar n-am avut...

SUZANA : Sînt : în circuitul agricol.

IOȘCA : Te-ai plasat bine : te-ai învîrtit... Investițio !...

SUZANA : Așa ? Ia ascult-atunci, stimabile : cum o mai duci cu oftica ?

IOȘCA : Mulțumesc ; multă vreme n-o mai duc...

SUZANA : Sărăcuțul !... Pîn' te vindeci, într-un cîntec te țin : „Culeg flori o mie... Îi fierb doctorie“...

IOȘCA : Asta lui Laji cîntă-i-o ; eu...

SUZANA : Nu mă cicăli cu Laji. Șpanchiule ! Tîlhar ! Hoț de cai !

IOȘCA : Hei, hei ! Mă sugrumi !... Ia zi : cum te-a cerut Laji de nevastă ?

SUZANA : Laji ? Întîi, parc-a-nghițit un băț ; pe urmă i s-au aprins urechile, și, hodoronc-tronc, a vrut să mă sărute.

IOȘCA : Cu forța ?

SUZANA : Cu forța. Da' nu i-a mers... Eu... chiar de-ar fi vorba de-un bărbat tare ca un bivol, eu... Eu, cel mult, mă las...

IOȘCA : Ia să văd !

SUZANA : Da' nu oricui.

IOȘCA : Condiții ?

SUZANA : Da : numai cui nu vrea.

IOȘCA : Păi... atunci chiar că nu vreau !

SUZANA : Nici un pic ?

IOȘCA : Mț ! Deloc !

SUZANA : Ha ! Iar eu mă feresc degeaba !... Tovarășe dragă... dacă nu te superi... liber locul ? *(Se aruncă în brațele lui Ioșca.)*

IOȘCA : Ia spune : de fapt... mă iubești ?

SUZANA : Îți spun mîine seară : sub măr, știi tu...

IOȘCA : Știu. Da' nu mai ține păcăleala : noi sub măr, iar maică-ta ne pîndește din fereastră !...

SUZANA : Dacă nu cunoști terenul !... Mai este-un măr. Nu departe...

IOȘCA : Aha ! Mă porți din copac în copac și-mi ții prelegeri despre roșiile de iarnă !...

SUZANA : Nuuu... Mărul ăsta, al doilea, e-ntr-un loc unde se pot organiza și... altfel de discuții.

IOȘCA : De pildă, despre ce ?

SUZANA : De pildă, despre... roșiile de vară.

IOȘCA : Am măcinat la agrotehnică cu tine, de-de-de... m-am săturat pînă-n gît.

SUZANA : Nu te sătura. Eu... trebuie să fiu întîiul agronom ieșit de-aici din sat... Se poate urma și fără frecvență, nu ?

IOȘCA : Vedem noi... Deocamdată, în prima etapă, nu-nvățăm : ne cununăm ! Este ?

SUZANA : O să fie... ușor și frumos : am notițele tale, cursurile... Unde nu-nțeleg, îmi explici... Ești numit conducător principal al seminarului !

IOȘCA : Bine, bine...

SUZANA : Or să-ntrebe : „Unde-i agronoama ?“ Agronomul șef, de colea, călare pe-un cal negru : „Tocmai a ieșit cu brișca...“ *(Legănîndu-se pe genunchii lui Ioșca.)* Grozavă brișcă ! Toată viața aș călători... și aș călători...

ANA *(a intrat pe ultima frază)* : Rupi arcurile, fetița mamii, cu-atîta călătorit...

SUZANA : Rupe-se ! Asta și merită... Ce-i, mamă ?

ANA : Nimic. Mai pieptănați-vă și voi, mai... Mergem la preot.

IOȘCA : Ce să facem la preot ?

ANA : Să hotărîm ziua nunții.

IOȘCA : Noi facem nuntă utemistă.

SUZANA : La căminul cultural.

ANA : Faceți. Da-ntîi la preot. Dăm Domnului ce-i al Domnului...

IOȘCA : Și Utemeului ce-i al Utemeului... Nu mergem, mamă, la nici un popă.

ANA : Fără preot, nu dau fata. Părintele-a și spus-o : foarte deslușit : „căsătoria nu-i întocmire omenească“.

IOȘCA : Asta-i drept : sînt căsătorii care... numai a faptă omenească n-aduc !

ANA : Căsnicia — a spus părintele — „nu se celebrează numai jos, pe pămînt, dar și sus, în ceruri !“

SUZANA : Sus ? Îl rugăm, dac-o avea timp, pe Gagarin. E bine ?

ANA : Ăsta cine-i ?

IOȘCA : Parohul din Bicsad.

ANA : Să fie sănătos. Cînd eram copilă, îmi pare că l-am apucat slujind pe tată-su... Da' voi, mai bine, luați seama la ce spun : căsnicia, dacă-i făcută-naintea lui Dumnezeu, nimic n-o mai dezleagă !

SUZANA *(lui Ioșca)* : Îi trebuie-un ginere definitiv. O dată pentru totdeauna !

ANA : Glumiți cu ce nu se glumește ! Eu nu vreau să-mi știu nepotul ghebos ! Nici bîlbîit !... Copilaș nevinovat, și să-l pască-atîtea blesteme ?

IOȘCA : Care blesteme ? Îi bîlbîită Suzana ?

SUZANA : Îi ghebos Ioșca ?

ANA : Orice copil are drept la binecuvîntarea cerului. Și asta numai părintele i-o poate mijloci !

IOȘCA : Hai să ne lămurim, mamă : cine-o să fie tatăl copilului — dac-o fi, copilul — eu, ori părintele ? De cîți părinți are nevoie-un copil ?

ANA : Are nevoie și de-un părinte sufletesc !

IOȘCA: Uite, nu te supăra : rămîn responsabil eu : pentru amîndoi !

ANA : Tu, în păgînia ta, îți iei orice răspunderi...

SUZANA : Lasă-l în pace, mamă ; facem dintr-însul un fel de întovărășire : de tați, de soți, de gineri, de...

ANA : Nu mai știi de frica cerului ? Ai și uitat ce-a spus cuviosul Tobias ?

SUZANA : Părintele Tobias să-și ție nasu-acasă ! Facem nuntă utemistă.

IOȘCA : Mamă, n-are rost să ne certăm. Mai ales că eu... nu știu, da'... mi se pare... nu prea-s catolic : sînt un fel de protestant.

ANA : Atunci... gata : oricum ai da-o, căsătoria tot nu-i valabilă !

IOȘCA : Și ce preferi : nevalabil bună, ori valabil proastă ?

ANA : Cu voi... în veacul veacului n-o isprăvești !... Mă rog : așa, nu dau fata !... Eu, răposatu' bărbatu-meu, tată-su, n-am avut cu ce cumpăra inele. Ș-am îmbătrînit c-o închipuire frumoasă : vedeam preotul sfințind inelele voastre... Tocmai bucuria asta mi-ați stricat-o! *(Plecînd spre ieșire.)* Fără preot, nu te duci nicăieri !... Zău : s-ar cădea să mergeți la biserică ! Doar nu pățiți nimic !... Ce, eu n-am fost la cercul politic ? Am fost. Ș-am pățit ceva ?... Trebuie să mergeți la biserică : nu-i cu primejdie... *(Iese.)*

IOȘCA : Toată lumea conspiră-mpotriva noastră ! Povestea mamii, cu popa, duhnește-a Golovics cît de colo !...

SUZANA : Mădăraș își teme prestigiul, Golovics cîștigurile, mama mîntuirea sufletului, și — toți împotriva noastră !

(Se aude goarna lui Ignat. Ioșca se uită pe fereastră.)

IGNAT *(de afară)* : A sosit de la ziar ! Vrea cu președintele !

IOȘCA : Îl caută pe Mădăraș : de la ziar. Stai un pic : îl chem eu... *(Iese pe ușa cu „Președinte".)*

ZIARISTUL *(intră)* : Bună ziua...

SUZANA : Noroc.

ZIARISTUL : Pe tovarășul președinte... tovarășul Anton Mădăraș...

SUZANA : Vine-ndată... De la ziar ?

ZIARISTUL : Îhmm ! Sper că n-am greșit, sînt la „Progresul"...

SUZANA : Da... Prima dată ?

ZIARISTUL : Absolut prima : prima oară aici, primul reportaj... Ieri mai eram profesor... Sper să fi nimerit un loc...

SUZANA : Locu-i grozav !

(Vine Mihai Mădăraș, însoțit de Ioșca.)

IOȘCA : Tovarășul Mădăraș, președintele nostru... Hai, Suzana ! *(Pleacă rîzînd, complici.)*

ZIARISTUL : Cu ce poftă rîd !

MIHAI : Îndrăgostiți...

ZIARISTUL : Am bănuit eu...

MIHAI : Cu ce vă pot ajuta ?

ZIARISTUL : Aș avea nevoie de cîteva date... Cu tovarășul Golovics am vorbit, dar mi-a spus că dumnealui... în absența președintelui, nu dă informații.

MIHAI : Omul disciplinei...

ZIARISTUL : Bineînțeles. Aș începe cu planul de perspectivă... cu situația fondului de bază în primul rînd.

MIHAI : Planurile-s la Golovics. Toate cifrele. Da' situația în general... o cunosc și eu, pe ici, pe colo.

ZIARISTUL : Președintele să n-o cunoască ?!

MIHAI : Mă rog... Esențialu-i că gospodăria asta... stă destul de prost. O spun cu toată sinceritatea.

ZIARISTUL : Și cauza ?

MIHAI : Cu toată sinceritatea : președintele, contabilul și cîteva elemente secundare.

ZIARISTUL : Spuneți-mi, vă rog : asta-i autocritică ?... Nu vă supărați că am îndoieli, dar...

MIHAI : În general, situația-i cum spun : mă simt și eu răspunzător.

ZIARISTUL : Atunci... cum vedeți ieșirea din... impasul care... ?

MIHAI : Linia-i limpede. Aici în sat sînt două colective : „Progresul" și „Spicul roșu". Trebuie să le unificăm. Ați trecut vreodată pe la „Spicul" ?

ZIARISTUL : Nu...

MIHAI : O gospodărie... de prima mînă ! Dincoace... poftim, uite-te numai la grajduri, colea !... Iar la „Spicul", ce construcții !

ZIARISTUL : Și-aici de ce nu se construiește ?

MIHAI : Pentru că anumite elemente impun drept țel suprem cîștigul imediat : zarzavat peșin, bani peșin, — în rest potopul ! Acum... am luat prostia asta de guler și... sper s-o lichidăm !... Erau aici doi tineri, i-ați văzut: îndrăgostiții. Știți care-i culmea? Nu-i lasă să se căsătorească! Cine? V-am spus: aceleași elemente: goana după bani peșin îi înnebunește!

ZIARISTUL: Îndreptarea situației... depinde-n mare măsură de dumneata, de președinte.

MIHAI: Eu, unu'... fac tot ce-mi stă-n puteri!

ZIARISTUL: Atunci... cu atît mai mult: s-o luăm de la capăt, mai amănunțit, mai concret.

MIHAI *(mai mult pentru sine)*: Intru la apă...

ZIARISTUL: Eh! Cine-și privește greșelile ca dumneata... în față, cu atîta sinceritate... n-are cum intra la apă.

MIHAI *(în timp ce Ioșca, prin semne, îl cheamă din ușa sălii de ședințe)*: Nu te supăra, îmi pare rău, dar... trebuie să te las. O droaie de treburi... importante. Esențialul s-a spus: pentru noi, „Spicul" rămîne exemplul, unificarea colectivelor, țelul!... Amănuntele, la Golovics! *(Iese.)*

ZIARISTUL: Naiba știe! Dac-or fi toți președinții ca ăsta... *(Fotografiază, pe fereastră, grajdul.)*

GOLOVICS *(intră)*: Alo, nene! Ce pozezi dumneata acolo?

ZIARISTUL: Ia... dărăpănăturile astea de grajduri.

GOLOVICS: „Dărăpănă..." Cin' ți-a permis?

ZIARISTUL: Tovarășul președinte...

GOLOVICS: Președintele „Progresului"?

ZIARISTUL: Îhm! Anton Mădăraș, președintele „Progresului"... Ce ești așa cătrănit?

GOLOVICS: Cătrănit?! Nu-s cătrănit. Cum să fiu cătrănit? *(Închide fereastra și trage perdeaua.)* Te ții de glume... Eu, în locul dumitale, la grădinărie m-aș duce: la motopompă, la... Principial: să promovăm noul: pozitivistica, nu... Motopompa-i nou-nouță: la prima fotografie!

ZIARISTUL: Tovarășul președinte-i mai îndrăzneț la autocritică!

GOLOVICS: Eu... tot așa: mai îndrăzneț la... Așa i se și cade, autocriticii: cu cît vine mai de jos, cu atît mai îndrăzneață să fie! Cu atît mai deschisă! Fără considerente personale! Tovarășul președinte... ce ți-a spus?

ZIARISTUL: Că stați prost cu investițiile de perspectivă, cu sectorul zootehnic și cu fondul de bază.

GOLOVICS: Așa a spus?!

ZIARISTUL: Îhm!

GOLOVICS: Că stăm „prost"?! Noi?

ZIARISTUL: Îhm!... Că da, stați prost...

GOLOVICS: Ce-i drept, avem și părți mai slabe...

ZIARISTUL: ...și că, pentru „Progresul", exemplul bun este „Spicul".

GOLOVICS: Mamă-doamne, „Spicul"?

ZIARISTUL: „Spicul".

GOLOVICS: Sigur, sigur „Spicul"... Da, așa-i: „Spicul"... *(Aparte.)* Mădăraș — razna prin porumb! Rău de tot!

ZIARISTUL: Și... în legătură cu tinerii îndrăgostiți, ce părere ai?

GOLOVICS: Eu... împărtășesc și susțin părerea tovarășului președinte!... El... ce părere are?

ZIARISTUL: Dezaprobă toate intrigăriile.

GOLOVICS: Asta-i! Intriganți ca la „Spicul", nicăieri în lume!

ZIARISTUL: Da' localnicii?

GOLOVICS: A?... E! Ăia, ăștia, ce să mai vorbim! Toți! *(Aparte.)* Crapă, Golovics, pînă nu te dărîmă damblaua!

ZIARISTUL: După tovarășul Mădăraș, de rămînerea-n urmă răspunde-n primul rînd președintele... Pe urmă, printre altele, și tovarășul Golovics.

GOLOVICS *(sesizînd ceva, în felul său, se înfierbîntă)*: Ăăă... da, sigur că da! Ei organizează, ei planifică, ei sînt întrebați, ei răspund! Adunarea generală de ce i-a ales? Ca să-și lichideze propriile lor greșeli; și printr-asta, greșeala însăși! Greșelile personale și greșeala comună sînt totdeauna legate strîns: ca dulăul de coada lui! Gospodăria, de ce le-a acordat încrederea ei? Ca s-o păstreze: cu ghearele, cu dinții, cu celelalte și cu tot ce se mai poate! În caz contrar, se știe: ne rupem unul de altul: și-atunci ce mai valorează meritul? *Asta* te rog să-mi spui: ce mai valorează meritul, dacă nu-i cine-l recunoaște? Dacă nu-i recunoscut, mai este meritul merit?

ZIARISTUL: Este...

GOLOVICS: Vezi? Dumneata știi mai bine... Așadar poți nota: noi îi înlăturăm cu maximă intransigență pe cei rămași în urmă. Deci, însăși rămînerea în urmă! Lichidăm și spiritul neguțătoresc îngust! Eu, prin urmare, îl susțin pe tovarășul președinte! Întru toate!

ZIARISTUL: Poziția-i onorabilă... Și planul? Îl ai?

GOLOVICS : Cum de nu ?... Poftim !... Copie : poţi s-o păstrezi. Cu permisia tovarăşului preşedinte, nu ?

ZIARISTUL : Fireşte...

GOLOVICS : La revedere...

ZIARISTUL : Nu plec de tot : dau o raită prin gospodărie şi... *(Iese.)*

GOLOVICS *(cu totul zăpăcit)* : S-a sfîrşit. M-a ajuns ceasul morţii !... Hm ?... Hm !... Mădăraş, Mădăraş ! ai început să mă lucrezi... Schimbi macazul pe autocritică şi nu-mi sufli o vorbuliţă ? ! Te-am mirosit eu, las'... Aici *(e vorba de nas, de fler)* greu mă-ntrece cineva !... L-o fi săpunit Bologa : unificarea ! Cum s-o mai ocoleşti ? Cît ?... He-he ! Tactician, Mădăraş ! Şi-a făcut mare merit din... din faptul că rabdă ce nu poate-mpiedica !... Şi tocmai acu' vrei să m-arunci din căruţă ? ! Nu merge, Mădăraş, degeaba zvîrli din coate ! Împreun-am greşit ? Împreun-om încasa şi laudele ! — pentru-ndreptarea greşelilor... Ho-ho... şmecherelul ! Tocmai la autocritică mă lasă pe dinafară !...

(Se aude goarna lui Ignat.)
(Vin : Bologa, Anton Mădăraş, Mihai Mădăraş, Ioşca, Suzana.)

ANTON MĂDĂRAŞ : Asta-i : te muţi aici, şi gata !

IOŞCA : Nu pot să mă mut.

MIHAI : Unificarea rezolvă tot...

MĂDĂRAŞ : Nu rezolvă nimic : pentru că n-o să fie ! Şi brigadiera cea mai bună — nu ne-o răpiţi !... Tovarăşe Bologa, ce-i la noi ? Depozit de mirese ? ! Anarhia asta, cu... cozi de rîndunele pe sub măr, ar trebui planificată cumva ! Ar trebui...

BOLOGA : Faceţi propuneri : un plan de raionare a mireselor...

GOLOVICS *(numai lui Mădăraş, reproş linguşitor)* : Tocmai la autocritică ai vrut să mă laşi deoparte ? Pe mine ? !

MĂDĂRAŞ : Te-ai ţicnit ?... Tovarăşe Bologa ! Eu... lua-le-ar naiba de ciorovăieli ! Totuşi : ştii ce-mi cîntă dragul de frăţine-meu ? Că accentul principal cade pe vacile lor...

MIHAI : Pe interesele comune. Asta am spus.

GOLOVICS : Da : modelul nostru este „Spicul" !

MĂDĂRAŞ : Golovics, ia-ţi concediu şi cară-te, nu-nşira măgării !

GOLOVICS : Ei, poftim : eu nu prididesc să-i urmez tactica, şi el...

MĂDĂRAŞ *(despre Mihai, lui Bologa)* : Pînă şi-n producţie amestecă blestematul lor de patriotism local !

GOLOVICS : Şovinism !

MĂDĂRAŞ : Gospodăria noastră-i mai importantă — şi Suzana rămîne aici !

IOŞCA : Ba are dreptul să se mute unde vrea. Într-asta n-are ultimul cuvînt nici tovarăşul Mădăraş, nici tovarăşul Golovics, nici măcar eu !

SUZANA : Tovarăşe Bologa, arătaţi-le harta lui Ioşca...

MIHAI : Să chibzuim asupra intereselor comune...

GOLOVICS : Foarte just !

MĂDĂRAŞ : Ce-i „just", nenorocitule ? Ce-i „just" ?

GOLOVICS : Tot !... Tot ce-ai spus mai-nainte !

BOLOGA *(a atîrnat harta pe perete)* : Domoliţi-vă odată ! Vino-ncoace, Mădăraş !... Pîrîul ăsta încotro curge ?

MĂDĂRAŞ : Către „Progresul"...

MIHAI : Dar apa dintr-însul ar ajunge şi pentru „Spicul"...

BOLOGA : Aşa-i, Mădăraş : crede-mă : dacă nu mă crezi pe mine, crede-ţi propriii oameni : ascultă-i, înţelege-i. *(Intră, cu cuşca, Gliga.)* Ascultă-l pe Gliga : îţi vorbeşte din inimă !... Uniţi-vă puterile : faceţi canalul... uite pe-aici !... Folosiţi păşunile-n comun... partea asta a dealului terasaţi-o ; vie, livadă... La voi, grădinarii, la ei, crescătorii de vite. La voi, sera şi grădinăria, la dînşii, tarlalele de grîu, de porumb... La voi, o brigadă de meşteri, la ei, atelierele-s gata ; n-aţi mai avea de construit ateliere noi. La voi, castelul cu săli pustii ; ei abia ar trebui să-şi construiască sediul... Cu cît economisiţi dacă faceţi unificarea, cumpăraţi maşini, camioane, viţei, purcei... Uniţi-vă, Mădăraş ! Oamenii au urcat o culme, vor să vadă departe, trebuie să vadă ; nu le staţi împotrivă !... De ce facem planuri de perspectivă ? Ca s-avem viitorul în faţă — cum are gospodarul casa abia plănuită. Şi viitorul ni-i mobilat frumos Mădăraş, cameră de cameră : ştim ce-o să fie, unde-o să fie, ce şi unde-o să construim, care ape şi-ncotro le-om muta, unde-o să ne sădim livezile, unde-o să ne creştem pădurile... Cînd, unde ţi-ai tocit imaginaţia, Mădăraş ? În patruzeci şi cinci... şedeai colea, pe capătul ieslei... erai argat pe-atunci, ţii minte ? Adunai mucuri de ţigară-n urma grofului... şi mi-ai spus... nu ? „Or mai fi ele multe sărbători aici în castel — da' atunci *noi* om juca !"... Îţi umblau gîndurile cu îndrăzneală, pe vremea aceea... Ce ţi s-a-ntîmplat ? Eşti vătămat pe undeva, Mădăraş...

MĂDĂRAŞ : Mda, vătămat... Vlagă cît frate-meu, de unde la mine ? N-am avut parte nici de decoraţii... nici de delegaţie-n Uniunea Sovietică... nici de fotografie-n ziar... Barem la consfătuirea pe ţară de m-aţi fi trimis !... Iar acu' pîndeşte-o adunare generală : să mă scoată şi din preşedinţie : tot el ! tot ei ! Fără ruşine !... Nevătămaţii !

MIHAI : Adevăru-i că... mi-i ruşine pentru tine...

BOLOGA : Buba-i că te gîndeşti numai şi numai la postul tău. Şi aici... ştiu : ai în Golovics un mare ajutor...

GOLOVICS : Asta aşa-i : eu îl sprijin pe tovarăşul preşedinte în toate, fără precupeţire ! *(Lui Mădăraş.)* Adineauri, nu ne-am perdăfuit noi c-o gogeamite autocritică ?... Amîndoi !

MĂDĂRAŞ : Ai înnebunit !

GOLOVICS : Nu mai spun nimic, poftim !...

BOLOGA : Eh ! Om mai vorbi şi-n şedinţă... Suzana, am şi pentru dumneata o veste.

GOLOVICS : Directivă să rămîie-aici !

MĂDĂRAŞ : Dacă nu-nchizi pliscul...

BOLOGA : Comitetul executiv ţi-a cîntărit meritele, rezultatele pe care le-ai obţinut ca brigadieră la „Progresul". Părerea tuturor : n-ar fi permis să te lăsăm...

GOLOVICS : Asta-i. N-o lăsăm ! N-o dăm !

IOŞCA : Nici noi n-o lăsăm !

GOLOVICS : Hotărîrea superioară decide !

BOLOGA : Hei ! N-am încheiat ! *(Semn să tacă.)*

MĂDĂRAŞ : Mă ! Îţi ard aici pe loc o sancţiune — dumnezeiască !

MIHAI : Gura ! Gura astupă-i-o !

GOLOVICS : Asta chiar că n-am mai crezut-o !... Suzana rămîne — he-he ! *(Îl apucă o criză de rîs.)*

BOLOGA : Suspendăm şedinţa pînă-i trece ăstuia rîsul.

GOLOVICS : Vă rog să mă iertaţi ; ştiţi... m-am uitat la mutra lui Mihai Mădăraş şi...

BOLOGA : Bine. Ţi-a trecut ?

GOLOVICS : Da. Nu mai am nimic de adăugat.

BOLOGA : N-ar fi permis să te lăsăm cu studiile la jumătate. Suzana o să aibă o bursă de stat la Institutul Agronomic din Bucureşti.. Mda ! Ce tăcere s-a lăsat... Tovarăşe Mădăraş ?... *(Lui Mădăraş i-a îngheţat vorba în gît.)* Tovarăşe Golovics ?... *(Golovics, idem.)* Suzana, visul tău... Nu ?

SUZANA : Visul meu... nu mergea aşa departe...

BOLOGA : Ioşca ! Un dar de nuntă ca ăsta, şi... nici tu nu te bucuri ? Deloc ?

IOŞCA : Înc-un dar la fel şi... pîn' mi se-ntoarce mireasa acasă ajung s-o-nvelesc cu barba-albă ! Eu... pe Suzana... n-o las !

(O clipă, scena se întunecă ; apoi se luminează iarăşi.)

GOLOVICS *(trăgînd cu urechea la uşa preşedintelui)* : Intrarea strict interzisă !... De două ceasuri se tîrguiesc...

ANA : Cine strigă ?

GOLOVICS : Acuma, Ioşca... Cică nu se poate fîţîi-n toată săptămîna la Bucureşti să-şi vadă nevasta.

ANA : Care nevastă ? !

GOLOVICS : „Care" ? Suzana ta !

ANA : Ce, Suzana-i nevasta lui ? *(Vrea să asculte şi ea la uşă, el n-o lasă.)*

GOLOVICS : Pardon, pardon, ocupat !... Exact. O ţine una şi bună : „soţia mea"... Nevasta lui !

ANA : Cum „nevastă" ? Fără nuntă ?

GOLOVICS : Pe cît se poate-nţelege... acest punct al ordinei de zi e de mult depăşit. Epuizat !

ANA : Isuse Cristoase !... Ce frumos rînduisem eu toate ! Rochia... vălul...

GOLOVICS : Sssst !... Ei, drăcie !

ANA : Ce-i ? Ce spun ?

GOLOVICS : Un copil !

ANA : Ce fel de copil ?

GOLOVICS : Copil ca toţi copiii !

ANA : Al cui ? !

GOLOVICS : Al lui pàpa. Al lui papă. Ta-su ! Ssst ! Vorbeşte Suzana !... Cică „Eu cu copil nu mă pot duce !" I-haa ! S-a sfîrşit : nici bursă, nici plecare ; naştere-o să fie !

ANA : Nu minţi, nu minţi !... Una asculţi, alta scorneşti... *(Vrea să asculte, el n-o lasă.)*

GOLOVICS : Mai de mult se cădea să tragi cu urechea, nu acu' !... Cînd nu-i nici o nevoie, vă-ntindeţi la ascultat. Da' cînd era nevoie, ai lăsat-o... treanca-fleanca pe sub meri !

ANA : Ei... numai vorbeau : despre roşii... Minţi, ciumăfaie răspopită !... Sfîntă Marie, Isuse ! Ce copil ?

GOLOVICS : Încă cinci-șase luni și-l vezi cu ochii. Ș-ai să-i speli scutecele, ai să-i faci griș cu lapte, ai să-l legeni... na-ni, na-ni, lu-lu-lu... Știi cum îl cheamă pe tată-su ?... Să-ți spun ?

ANA : Dacă te prind că-mi bîrfești fata, spîn te las ! Cu mîna mea ! Șapte fire ai — pe toate ți le smulg : unu cîte unu !

GOLOVICS : Ei, halal ! Cine-i evidențiază nepotu' 'nainte de termen și... cui vrea ea să-i smulgă mustățile !

ANA : Îndrăznești a mai vorbi ? ! Gură spurcată !

GOLOVICS : Pardon ! Ei îs cu-ndrăzneala : ordine de zi-ncărcată ; au epuizat, pesemne, și punctul ăsta... Să vedem diversele. Te-am pupat, bunicuțo, felicitări ! Ssst !

ANA : Nu vreau. N-o să fiu nici o bunică !

SUZANA *(deschizînd ușa, îl pocnește pe Golovics în nas)* : Iartă-mă... dacă tragi cu urechea !

GOLOVICS : Nu pentru mine. Pentru dumneaei...

ANA : Ce fel de copil te-mpiedică pe tine să mergi la școală ?

SUZANA : Nu-i momentul să-ți spun...

ANA : Recunoști ? ! Îi adevărat ? !... Ei, hotărăște singură : ce să-ți fac ? Ce să... ?

GOLOVICS : N-o bate, bunicuțo !

ANA : N-o bat, n-o bat... numai ochii i-i scot ! Numai părul i-l smulg ! Numai... La ce te-ai dedat, fără știrea maică-ti ? La ce ? !

GOLOVICS : Ei *au vrut* să-ți spuie ; da' nu erai acasă...

ANA : Nu te uita ca o mironosiță, că zău te plesnesc !... Vai ! Nu mai sînt copii pe lumea asta ! Nu mai am fată ! Unde-oi găsi apa mai mare, acolo mă arunc !... Uite de ce v-ați temut voi de altar ! Vai, măcar de-aș avea două fete : o apăram pe mezină de păcatul ăsteia, și...

GOLOVICS : N-ajung două ; aici, ca s-aduni ceva experiență, o grămadă de fete-ți trebuie !

ANA : Trăznește-l, Doamne ! *(Suzanei.)* Vai, de-aș mai avea o fată ! Numai în pumni și-n palme-aș ține-o ! Nici pîn' la poartă n-aș lăsa-o !...

GOLOVICS : Norocul ei că n-o ai...

ANA : Suzana, fetiță dragă, spune că nu-i adevărat ! Tu te-ai lăudat, nu ?... Chiar dacă-i altfel, tu tot trebuie să spui că nu-i adevărat : de ce să-ți iasă vorbe ? Nu fi crudă cu mine, leapădă năravul vorbitului ăstuia deschis... așa fără rost, fără...

GOLOVICS : Gata : liniștește-o ! Nu vezi ? Singură-ți cere s-o duci cu muia...

SUZANA : Dar eu... într-adevăr... am spus că...

ANA : Ce-i pasă ei de liniștea omului ! Unde-ai deprins tu vorba asta fățișă, nerușinată ? De unde „sinceritatea“ asta a voastră, cu care zdrobiți inima mamelor ? Cine ți-a vîrît în cap că nu trebuie s-ascunzi nimic, nici măcar față de măicuța care te-a făcut și suferă ? ! De la cine ai deprins legea asta nelegiuită ? !... Barem să vă fi gîndit din timp : venea, copilul, șapte luni după nuntă. Cine, ce-ar fi spus ? Mulți oameni se nasc la șapte luni...

SUZANA : Mă lași să vorbesc și eu ? Sau...

ANA : Golovics, pleacă de-aici ! Locul tău e-n ședință !

GOLOVICS *(care, între timp, și-a lipit un pansament pe nas)* : Bunicuțo... te-am pupat ! *(Intră în sala de ședințe.)*

SUZANA : Măicuță... nimic nu-i adevărat.

ANA : Nimic ?... Nimic-nimic ? !

SUZANA : Copilu-i așa... poveste : ticluit ; ideea lui Golovics...

ANA : „Ticluit“ ? Nu făcut ?

SUZANA : L-am mințit pe tovarășul Bologa. Tare mi-i rușine !... Dar cum să mă rup în două ? Dacă plec fără Ioșca, n-o să pot învăța. Dacă rămîn cu el, toată viața o să-mi pară rău că n-am plecat la învățătură... Ce să fac, mamă dragă ?

ANA : Sfătuiți-vă, copila mea, dar pe tovarășul Bologa nu-l mințiți... Îl ucid pe Golovics !... Ș-am să tai, de bucurie, cocoșul porumbac ! *(Ieșind.)* Măcar că eu... cît pe-aci să mă-mpac și cu... *(iese, legănînd pruncul imaginar).*

IOȘCA *(vine din biroul președintelui)* : N-am fost în stare : i-am spus tovarășului Bologa că l-am mințit și... De unde naiba mi-a venit... tîmpenia asta de... „idee salvatoare“ ?

SUZANA : Rușine să ne fie ; la amîndoi...

IOȘCA : Mai bine-i spunem deschis : nu te duci și gata.

SUZANA *(neîndrăznind să-și mărturisească hotărîrea)* : De fapt, cel mai bine-ar fi să plecăm amîndoi : ai învăța și tu... Dimineața ar suna ceasul... Tu — somnoros... Eu ți-aș gîdila nasul : „scoal' ciobane, nu dormi... mieii ți s-or prăpădi“... Am fugi amîndoi pe coridor... un coridor lung, lung... și la baie ne-am stropi cu apă rece. Iar sîmbăta ți-aș înveli caietele : în hîrtie-albastră. Și dacă te-ai împotmoli la vreun răspuns, ți-aș sufla. Știi ce ți-aș sufla ? Că te iubesc, urechilă !...

IOȘCA : Cu asta, chiar că m-ai scoate din împotmoleală.

SUZANA : „Tra-la-la-la, nu dormi... mieii ți s-or prăpădi..."

IOȘCA : Nu se prăpădesc. Mai ales că... tu nu pleci nicăieri. Maică-mea ne-a și pregătit ceva... în curte-am pietruit... alee de piatră albă...

SUZANA : Ba... de plecat, plec : vreau să-nvăț...

IOȘCA : Ba... aici rămîi ; acasă, ca o floare-n glastra ei.

SUZANA : Glastră, ghiveci... Vreau să-nvăț !

IOȘCA : Atunci... nu ții la mine.

SUZANA : Într-o zi... are să te-apuce desperarea numai gîndindu-te cît țin la tine !

IOȘCA : Desperarea asta, Suzana, *acum* mi-aș dori-o... Hotărăște-te, ți-am spus : ori eu, ori școala !

SUZANA *(lovită în inimă de severitatea tonului)* : „Eu, ori școala ! Eu, ori învățătura ! Eu, ori munca ! Ori cu mine, ori cu viața ta !"... Dar ce ți-s eu ? Proprietate ?

IOȘCA : Logodnică !

SUZANA : Și la școală, nu tot asta-ți rămîn ?

IOȘCA : Idei fixe : orice fată cu-nvățătura ei, cu diploma ei, cu patalamaua ei ! Ca să n-o vîre-n jug bărbatul ! Să n-o puie-n lanțuri ca pe-o roabă ! Să n-o înșele ! Să n-o... Cine vă vîră vouă-n cap toate...?

SUZANA : Femeia care-nvață numai ca să se ridice la înălțimea bărbatului... e-o ființă tare nenorocită. Dar ce responsabilități desnădăjduite-și ia ș-aceea care se mărită c-un om mai mărunt ca dînsa !

IOȘCA : Bineee... Iau notă : sînt mai mărunt ca tine și nu-ți convine să te-nchircești pe măsura mea.

SUZANA : Eu vreau s-ajung inginer agronom. Asta-i tot.

IOȘCA : Cîndva... ai spus că vrei să fii soția mea. De ce m-ai mințit ?

SUZANA : Dacă mai vreau și să-nvăț, înseamnă că te-am mințit ? La bursă nu m-am gîndit... Acuma... nu pot renunța.

IOȘCA : Cum „nu poți" ? Jignești pe cineva, dacă renunți ?

SUZANA : Pe mine.

IOȘCA : Minciuni. Îți și-nchipui toată Capitala a ta ! Eu... înțeleg : ce-ți trebuie ție un amărît de agronom rural ? Acolo... poate te măriți c-un director general...

SUZANA : Ai motive să... să-mi vorbești așa ?!

IOȘCA : Mergi sănătoasă !... Îți mulțumesc pentru drăgălășenie... îți mulțumesc și pentru că m-ai mințit...

SUZANA : Așa-mi vorbești ?! Mie ?!

IOȘCA : Așa.

SUZANA : Știi ce ești ? Știi cine ești ?

IOȘCA : Sînt un simplu agronom.

SUZANA : Ba un simplu Golovics ! Asta ești !

IOȘCA : Eu — Golovics !?

SUZANA : Egoist ! Meschin !

IOȘCA : Atunci... Dumnezeu cu tine ! *(Pleacă spre ieșire.)*

SUZANA : Stai ! *(Ioșca se oprește o clipă. Suzana scoate inelul din deget și-l aruncă pe masă.)* Uite-ți investiția ! Să nu spui că te-am costat bani...

IOȘCA *(își scoate și el inelul)* : Uite-i și perechea ! *(Trîntește ușa după el.)*

SUZANA : Ioșca ! Ioșca ! O să-ți pară rău... *(Se aude cum a plecat el, gonind calul.)*

ANA *(strigîndu-l de afară)* : Ioșca !

SUZANA : Și mie o să-mi pară rău... Și ție o să-ți pară rău...

LAJI *(intră, în haine de sărbătoare și o privește pe Suzana foarte serios)* : Te-ai întristat...

SUZANA : M-a lăsat... A plecat...

LAJI : Am rămas eu. Eu nu plec nicăieri.

SUZANA : A plecat... Uf ! ce-o să-și muște degetele ! Numai o zi să-i fiu nevastă, și...!

LAJI : O zi, Suzi ; cît vrei tu. N-o să-mi mușc nici un deget : eu...

SUZANA : O să-i iasă pe nas ziua de azi ! Numai un ceas să-i fiu nevastă, și...

LAJI : La... știi tu, la... copil, nici să nu te gîndești : eu... te iau și-așa... *(Scoate din buzunar un pachet în hîrtie : o plăcintă.)* De la maică-mea. Pentru tine : plăcintă : cu urdă...

SUZANA : Mulțumesc... *(Refuzînd.)* Rău... rău o să-i pară ! Numai un minut să-i fiu nevastă, și...

LAJI : Un minut, bine, gata. Eu... fără păreri de rău... A ? A mea nevastă, nu a... *(Și pentru că ea iese valvîrtej pe ușă, el mușcă furios din plăcintă — iar cînd apare Ana, el iese pe ușa cealaltă.)*

ANA *(vine cu mîinile năclăite de aluat)* : Mădăraș ! Hei, celebrilor ! Unde sînteți ?

GOLOVICS *(iese din sala de ședințe)* : Ce țipi ? Sîntem în ședință.

ANA : Sărăcan de capu' meu ! Ce rușine ! Mi-a fugit ginerele ! *(Vin, din sala de ședințe, Mădăraș și Mihai.)*

MĂDĂRAȘ : Nu strigați așa ! Ce v-a apucat ?

MIHAI : Ce-ai pățit, Suzana ?

ANA : Dacă m-a părăsit ginerele ! *(Cu aerul că abia acum descoperă adevărul.)* Absolut sigur : m-a părăsit ! *(Arătîndu-l pe Golovics.)* Voi mi l-ați alungat !

GOLOVICS : Ți-ai ieșit din minți, femeie !

ANA : Cîte intrigi, cîte... ! Bietul băiat ! Ca niște călăi, așa l-ați chinuit ! Îi spun eu tovarășului Bologa : tot !

MĂDĂRAȘ : Cum „călăi“ ?

ANA : Vai, fericirea fiică-mi !

MIHAI : Nu striga, vorbește lămurit...

MĂDĂRAȘ : L-a rugat cineva să fugă ?

ANA *(pocnindu-l pe Golovics cu mîna plină de aluat)* : Eu, pe sforarul ăsta...

GOLOVICS : În viața mea n-am sforărit, n-am...

ANA : Sforar ! Ți-a mers buhul !... *(Lui Mihai.)* Află, Mihai : pînă și pe mine m-a pus la cale ! *(Lui Golovics.)* Nu mi-ai spus tu că dacă fac nuntă fără popă o să-mi fie nepotul ghebos ? *(Lui Mihai.)* A vorbit și cu popa, că-s prieteni buni...

MĂDĂRAȘ : Ia n-o lua razna !... Umbli cu minciuni.

GOLOVICS : Cumplit ! Nimeni n-a cutezat încă să mă defăimeze... aici, pe mine... atît de...

MĂDĂRAȘ *(lui Mihai)* : N-o lua-n seamă ; în cazuri de astea totdeauna-i sare o doagă.

GOLOVICS : Totdeauna ! Cum intră-n cursă după vreun ginere, cum îi sare cîte-o doagă !

ANA : Mie să-mi aduceți ginerele-napoi !... Vai, fericirea fiică-mi ! *(Lui Golovics.)* Mi-ai tot mormăit în ureche să nu-i las fără popă !

GOLOVICS : Ana dragă, porumbița mea...

ANA : De-a dreptul la tovarășul Bologa mă duc ; îi spun eu !

GOLOVICS : Eu am glumit, și ea...

MĂDĂRAȘ : Nu îngădui, la „Progresul“, nici o glumă ! *(Arătîndu-l pe Mihai.)* Dați apă la moara ăstora ?! Să ne ponegrească peste tot, pînă și-n ziare ?!

MIHAI : Aha ! Mulțumesc : mi-ai dat o idee...

ANA : Mie să-mi aduceți ginerele-napoi !... Copilul, tot el l-a scornit : să-l tragă pe sfoară pe tovarășul Bologa !

GOLOVICS : Tovarășe președinte... Tovarăși președinți...

MĂDĂRAȘ : Să-mi rup gîtul din cauza ta ?! Prostii peste prostii scornești, măgarul bolniții iadului ! Ce-or să creadă oamenii ăștia despre noi, cei de la „Spicul“, Mihai mai ales, dac-or înțelege-o greșit, dac-or interpreta-o anapoda — din rea voință — mă rog, n-or fi ei chiar așa, da'... dacă-ncep a răsuci-nțelesul, sensul...

ANA : Mie să-mi aduceți ginerele-napoi ! Atîta spun !

MIHAI : Sigur că ți-l aducem.

MĂDĂRAȘ : Cînd, Golovics, cum ți s-a cuibărit în scăfîrlie gîndirea asta viermănoasă ? Cine ți-a-ngăduit să-ncepi a proroci nepoți bîlbîiți ?! Și, pe deasupra, să infiltrezi în mintea femeii ăsteia, sărmana, farmece și... misticism sadea ! Care-i resortul tău aici ? Lumea de apoi și înșelătoria ? Pentru asta primești zile-muncă ? Atunci, popa pentru ce mai ia leafă ?

GOLOVICS : Tovarășe președinte...

ANA : Ginerele ! Aduceți-mi ginerele-napoi !

MĂDĂRAȘ : De cîte ori v-am spus ? Capra, dacă paște-n țarc, să nu-și lepede gunoiu-ntr-altă parte ! Eu, aici, din punct de vedere politic, ce fac ? Curățenie ! Iar tu, ce ? Introduci microbi ?

GOLOVICS : Eu, asta... nu din politică : a fost numai o tactică, o...

MĂDĂRAȘ : Tactică-n dauna „Progresului“ ?! Cu știrea cui ? Cine ți-a permis ?

GOLOVICS : Doamne sfinte, păguboasă soartă mi-ai croit...

MĂDĂRAȘ : Nici așa nu-i avea parte de dînsa : că dacă mai deschizi gura, dacă-i mai dai ăstuia *(arată către Mihai)* vreun motiv de agitație contra noastră, te înec ca pe-un pisoi ! Cu soartă cu tot !

MIHAI : Mă duc să-l chem pe tovarășul Bologa.

MĂDĂRAȘ : N-are rost să-l deranjăm pentru fleacuri... Poftim : dispun pe loc : să se-nceapă imediat pregătirea nunții !

ANA : Ginerele ! Întîi și-ntîi aduceți-mi ginerele !

MĂDĂRAȘ : Ți-l aducem, ți-l aducem... Pricepe-odată, Mihai ! N-ai de ce-l deranja pe tovarășul Bologa... Ce atîta zarvă dacă Golovics s-apucă — fără știrea mea — să-nșire niște năzbîtii ?...

MIHAI : Metodele voastre nu trebuiesc cunoscute ?

MĂDĂRAȘ : Mihai ! *(Mihai intră în sala de ședințe.)*

ANA : Eu... una vă spun : în zece minute, aici să-mi fie ginerele ! *(Iese.)*

MĂDĂRAȘ : M-ai dat pe mîna lor. Legat, Golovics !... Mi te-am închipuit prieten ; acu' se dovedește că n-ai fost decît... nu știu ce neisprăveală din mine însumi !

GOLOVICS : Mai bine... să mergem după Ioșca !

MĂDĂRAȘ : Îl aduc eu !... Călare, în zece minute-s acolo.

GOLOVICS : Nu luăm trăsura ?... Cea nouă... ori camionul...

MĂDĂRAȘ : Ia și vinul : s-avem cu ce-l împăca... Tactica ta popească, rămîne-ți-ar tactica-n gît ! *(Își pune pintenii.)*

GOLOVICS *(ia damigeana și păpușa)* : Mergem ; da' eu... acu-mi aduc aminte ; nu știu să călăresc...

MĂDĂRAȘ : Înveți pe drum... Hai ! Ce-ai pus în oală, aia-i mînca !

GOLOVICS : Iapa mușcă...

MĂDĂRAȘ : Sura ? Nici pomeneală !

GOLOVICS : Îi nărăvașă, zău : din trei în trei pași — la șanț cu mine...

MĂDĂRAȘ : Te urci'napoi. Hai, fără mofturi !... Leagă-ți pintenii ca oamenii și-ai s-o stăpînești... Gata ?

GOLOVICS *(legîndu-și pintenii la pantofi)* : Doamne-Dumnezeule, pîn-acolo nimic nu rămîne din mine... *(Pleacă).*

MIHAI *(intrînd)* : Anton ! Unde pleci ?

MĂDĂRAȘ *(lui Golovics)* : Du-te ; te-ajung din urmă... *(Lui Mihai.)* Nu te-ai apucat, nădăjduiesc, să-i spui tovarășului Bologa... ?

MIHAI : Altu-i necazul : oamenii cer să fii schimbat.

MĂDĂRAȘ : Eu ?

MIHAI : Tu. Hai înăuntru.

MĂDĂRAȘ : „Schimbat“ ? Care-a-ndrăznit ?

MIHAI : Toți au dreptul să-și spuie părerea.

MĂDĂRAȘ : Dacă-i a lor. Da' aicea-i numai atacul vostru : murdar ! Din flanc !

MIHAI : Ba chiar ai tăi o cer. Critica-i „atac din flanc“ ? Cîrîi ca o babă : „atac, flanc“... N-ai de gînd să te trezești odată ?

MĂDĂRAȘ : Cum vorbești cu mine ?

MIHAI : Cum trebuie : ți-s frate.

MĂDĂRAȘ : Nu se vede.

MIHAI : Nu-s Golovics. Nu umblu cu bidineaua, cu poleiala : îți spun adevăru-n față : auzi numai zornăitul banilor — la glasul oamenilor ai asurzit ! Și dacă-ți închipui că mai ești ce-ai fost, te-nșeli singur !...

MĂDĂRAȘ : N-oi fi, atunci, nimic. Nimeni... Surd, orb, șchiop... Dacă nu-s corespunzător, mă rog : poftim : predau președinția. *(Trîntește cheile pe masă.)* Ai și cheia dulapului. *(Trage sertarul mesei.)* Contractele-s aici : na, aranjează-le, cum vrei, cum știi... *(Rupe harta de pe perete.)* Șterge și hotarul dintre gospodării : te privește... Uite și banii, na !... Uite-mi și împuternicirea... Scaunul meu... ăsta a fost : stai !...

MIHAI : Nu-l rîvnesc.

MĂDĂRAȘ : Ba chiar asta rîvnești ! Atîta ! Eu... am demisionat !

MIHAI : „Demisionat !“ Iarăși ai greșit calea, Antoane. Te-nchipui un soi de Dumnezeu... care, cică, există prin el însuși ! Ei, ține minte : dacă nu poți gîndi la fel cu oamenii, dacă nu poți simți împreună cu oamenii, — nimic nu ești — și nimic rămîi ! *(Iese.)*

(Mădăraș rămîne locului, prăbușit.)

SUZANA *(intră îmbrăcată pentru călătorie)* : Rămîi sănătos, nene Mădăraș ! Eu... am plecat. *(Îi întinde o cutie.)* Asta să i-o dați lui... Ioșca : inelele... Scrisorile... spuneți-i să mi le trimită-napoi. Și-atîta vă mai rog : spuneți-i să-și scoată amigdalele ; duminica trecută iarăși a avut temperatură... Aici... să nu mai vie : niciodată !... De adresa mea, dacă-ntreabă, să-i spuneți că... să nu-ntrebe !... Eu... am plecat ! La Brașov : la sora mamii. Strada Zorilor nr. 2... Asta-i adresa : Zorilor, nr. 2. Sînt niște trandafiri acolo... roșii...

(În timp ce ea vorbește, Mădăraș ia înapoi cheile, închide sertarul, adună banii și-și reia aerul de președinte.)

— CORTINA —

ACTUL III

Biroul preşedintelui de la „Progresul". În celelalte camere, taraf ; colectiviştii dansează. E ziua rămasului-bun de la tinerii şi vîrstnicii care pleacă la cursuri, în organizarea comună a celor două gospodării pe cale de contopire. Ca timp — o lună mai tîrziu, deci septembrie. Afară toarnă cu găleata. În scenă, Bologa, Mihai, Gliga şi Laji. Anton Mădăraş e prezent doar prin tabloul rezemat de perete, în forma veche. La ridicarea cortinei, Laji, beat, chiuie şi cîntă.

LAJI : Oi tot bea ş-oi bea-a-aaa... Pîn' a fi lumea-a-aaa...

MIHAI *(imitîndu-l)* : Pîn' a fi lumea-a-aaa... Te cîrpesc, dacă nu isprăveşti !

LAJI : ...Şi pe cer vreo stea-a-aaa...

MIHAI : Adună-te, mă ! Culcă-te !

BOLOGA : Cursanţii-s gata de plecare, îşi iau rămas bun... toţi cîntă, toţi dansează, numai tu... te-mbeţi de cazi sub masă... Mde !

LAJI: Mda! Oi tot bea ş-oi bea-a-aaa...

GLIGA : Dacă nu te dezmeticeşti, zău că nu-ţi dau căruţa pe mînă... Trenu-i la unu' jumătate : du-te de dormi barem două ceasuri !

MIHAI : Du-te, du-te...

LAJI : Ba oi tot bea şi-oi bea-a-aaa...

GLIGA : Ia nu te mai prosti. Cu Suzana... n-ai ce face : s-a dus... Da' timpu-i doctor mare : te vindecă el, pîn' la urmă.

LAJI : A ? Degeaba. Cît îi lumea !... S-a dus. Eu... am vrut numai s-o privesc ; aşa... cum privesc munţii : toată viaţa mea... *(Cîntă.)* Mă ocoleşti că sînt sărac... N-am bani, comori, n-am nici conac...

MIHAI : Cin' ţi-a spus că eşti sărac ?

LAJI : Eu, sărac ? !... *(Împrăştie pe masă un pumn de bani.)* O cumpăr, na !... Tot pămîntu-l cumpăr !

BOLOGA : Nu-i de vînzare.

LAJI : Cu banu' meu... iau femeie... cum ştiu eu !

MIHAI : Bine, îi lua, îi cumpăra. La talcioc, că-i pe neguţate, poate rupi din preţ... Da' acu' hai la culcare... Hai, mă !

LAJI : Ce ? Mie să nu-mi umbli cu ordine... Şlus !

GLIGA : Mă, Laji...

LAJI : Şlus !

BOLOGA : Pîn' la gară, ai să-mprăştii cursanţii „Progresului" prin toate şanţurile...

LAJI : Şlus ! Eu... numai cu agronomu' : lui îi... împrăştii : maţele ! *(Înfige briceagul în masă.)* Harcea-parcea ! Terci îl fac !

MIHAI : Dac-o fi de fată şi el, zău că nu se lasă...

GLIGA : Culcă-te, Laji, n-o fă pe tătarul...

LAJI : Eu... cu cine-am fost sluga popii ? Cu Suzana ! Slugi amîndoi. Domnişorul... de ce şi-a vîrît nasul ?

BOLOGA : Suzana a zburat, omule : sus, ca pasărea. Tu... ai rămas lipcă la pămînt. Nu-nveţi, nu te şlefuieşti...

LAJI : Nici ea nu mai învaţă. Pasărea ! Îi retează aripioarele, domn' inginer... Las', n-aveţi grijă : îi scot eu maţele !

MIHAI : Nu te mai grozăvi. Culcă-te.

LAJI : Nu mă grozăvesc. Îi crestez numai urechile... Ca la purcei ! Pîn' atunci... Oi tot bea şi-oi bea-a-aaa...

MIHAI : Nu ştiu pentru cine-i vorba „ţăran prost", da'... ţie zău că ţi se potriveşte !... Nu te culci odată ?

LAJI : „Ţăran prost" ?... Nu-mi umbla mie cu ordine. *Eu* am văzut-o plîngînd, nu dumneata ! La cooperativă. Copiii cumpărau caiete, iar ei îi curgeau lacrimile... Lacrimile ! Harcea-parcea-l fac pe domnişor !... Şlus ! Tovarăşe Bologa... un tango cu mine !

BOLOGA : Nici un tango. Nu dansez. Şlus !

LAJI : Tovarăşe Bologa...

BOLOGA : Nu pot : mi-a plesnit jartiera.

MIHAI : Totdeauna te prosteşti aşa, cînd bei ?

LAJI : La toţi le-au plesnit jartierele ! Suzana tot aşa...

BOLOGA : Suzana-şi alege dansatorii...

LAJI : Alege... *(Spre Mihai.)* Da' pe dînsa, ei de ce-au ales-o ? De ce ne-au luat-o ? Şi eu de ce-s „ţăran prost" ? *(Ridică briceagul împotriva lui Mihai.)*

MIHAI : Domoleşte-te, băiete, ajungă-ţi !

LAJI : De ce ne-au luat-o ?

BOLOGA *(imobilizîndu-l pe Laji)* : Dai de ruşine-ntreg „Progresul" !

LAJI : De ce-ngăduiţi hoţului de cai să-şi bată joc de dînsa ?

GLIGA : Nu-şi bate joc...

MIHAI : Mă, Laji !

BOLOGA : Laji...

LAJI : Vede el ! Harcea-parcea ! Terci ! *(Îl aşază pe scaun. Laji cade pleoştit.*

scapă și briceagul.) Îi curgeau lacrimile... Și copiii... se uitau la dînsa... De ce?

GLIGA: Îi trece ei...!

BOLOGA: Va să zică, asta zace-n sufletul tău...

LAJI: Asta. Eu... pînă și praful de pe cizmulițe: cu buzele i l-aș fi șters! I-aș fi măturat curtea... ulița... oriunde-ar fi pus piciorul! Ca-ntr-un pahar aș fi ținut-o... *(Plînge.)* La noroi, în brațe-aș fi purtat-o... Ehei! Cîntecul maică-mi: „De-aș fi creangă... Să-ți stau umbră"... Îs om și eu!

BOLOGA: Hai, băiete, să te culci... *(Laji pornește spre ieșire, lăsîndu-se dus.)*

LAJI: Îs om și eu. Pe mine de ce nu mă trimiteți la școală? Dac-ar fi secretarul nostru-aici și i-aș spune că m-am răzgîndit, el mi-ar găsi loc la școală... Ce, eu nu-s om?

BOLOGA: Om ești, om...

LAJI: Îs om... Șlus! Ș-oi tot bea ș-oi bea-a-aaa... *(Iese.)*

GLIGA: Cînd se-mbată, totdeauna vorbește frumos...

BOLOGA: Dragostea: i-a topit mințile cu desăvîrșire...

GLIGA: Suzana... tot așa.

BOLOGA: Suzana se cădea să fie mai hotărîtă. Dragostea, la dînsa... ca nu știu ce panică: s-a pripit cu nunta, și-acu'...

MIHAI: S-a luat după școala porumbeilor...

BOLOGA: ...și-acu' șovăie: într-o parte datoria... în cealaltă alte înclinări...

GLIGA: Dragostea, tovarășe Bologa, nu-i „înclinare"...

BOLOGA: Mde! După mine...

GLIGA: Eu, dac-o luăm pe legea școlii, știi cum ți-aș defini-o? Ca unu care-a văzut întîia oară o broască țestoasă: „asta — cică — ori că chiar o fi ceva, ori că numai merge undeva..."

MIHAI: Față de ultimele cercetări, ai cam rămas în urmă...

GLIGA: Și mai știu una: să te joci c-o fată — mare bucurie, mare plăcere! Da' dacă se-nfurie și se-ndrăgostește fata, — aibă-te Dumnezeu în pază, c-ai dat de dracu'!

BOLOGA: La Suzana-i invers: el, Ioșca, n-o lasă la facultate...

MIHAI: Îi trebuie femeie-acasă...

BOLOGA: Cu-așa preț? Și-ncă plătit de dînsa?!... Nevasta lui nea Gliga, măcar că-i femeie bătrînă, vede ceva mai departe: l-a lăsat să plece... pleacă și ea... Cursuri de șase luni, nu?

GLIGA: Îhm!... Drept, zău: mi-a luat pijama, perie de dinți, lamă de ras... Pentru drum — pui fript, plăcinte... m-a-mbăiat... mi-a tăiat și unghiile...

(Intră două eleve cu cravate de pionier.)

ELEVA I: Tovarășe, nenea Gliga, n-ați fost la serbare: nu v-am predat cravata...

GLIGA: Îs om bătrîn; nu vă țineți de...

ELEVA II: Bătrîn-tînăr, ce-are-a face? Nu mergem la școală toți? *(Îi leagă cravata la gît.)*

BOLOGA: Tinerețea, nea Gliga; dintr-o dat-ai înflorit!

GLIGA: Phii-ia! Bine le ticluiți...

ELEVA I: Să fiți sănătos și s-o purtați cu cinste!

ELEVA II: Vă dorim succes la-nvățătură și... *(confidențial)* ai grijă să nu puști vreun patru, moș Gliga.

GLIGA *(încurcat)*: He-he... bine, bine... Salut voios de pionier!

(Fetele pleacă.)

SOFIA *(vine din sala de dans)*: Damen-vals, tovarăși! *(Lui Gliga.)* Binevoiți...? *(Despre Gliga.)* Ciolanele bătrîne, dacă nu le scuturi din cînd în cînd...

GLIGA: Na! Baba asta a lui Ignat... tot așa: ori că-i chiar ceva, ori că numai merge undeva...

BOLOGA: Bravo, tușă Sofie!

IGNAT *(vine; înregistrează buna dispoziție a Sofiei)*: E-te-na! Iar moartea umblă după dînsa pe-acasă... Și vulpea-ți dă iama-n găini, și...

SOFIA *(fără a-l slăbi pe Gliga)*: Ține-ți gura, jumară bătrînă! Reculege-te, nu umbla cu zvonuri: damen-vals! n-ai auzit? *(Trăgîndu-l și pe Ignat după ea.)* La joc, la joc! Îți găsesc eu vreo băbuță milostivă... *(Ies tustrei.)*

MĂDĂRAȘ *(intră, își vede fără plăcere portretul)*: Bună seara...

BOLOGA: Pe unde moțăi, ursule?

MĂDĂRAȘ: N-am moțăit; am învățat. După sfatul onoratului meu frate — și mai cu seamă critic. Am învățat...

BOLOGA: Ce?

MĂDĂRAȘ: Marxism, leninism... Da' el, cică... și-aici, mai mult de patruzeci la sută tot nu-nțeleg!

MIHAI: Poate nici atîta. Zău: umblă cu marxismul... ca orbul cu felinarul...

MĂDĂRAȘ: Ce orb? Ce felinar? Marxismul...

MIHAI: Marxismul, pentru tine, ca felinarul pentru orb: nu-l porți să vezi tu: să te vadă alții — și să nu deie peste tine!

MĂDĂRAȘ: Mulțam'... Eh!

BOLOGA: Am auzit că ți-ai scris demisia...

MĂDĂRAȘ: Am scris-o...

BOLOGA: Cică-ți schimbi și numele...

MĂDĂRAȘ: De bună seamă. *(Arătîndu-l pe Mihai.)* Dacă unu' ca el îi Mădăraș, eu nu mai am cum fi Mădăraș.

BOLOGA: Și ce nume-ți alegi?

MĂDĂRAȘ: Oricare; numai Mădăraș nu-i bun.

BOLOGA: Și ce vrei să rupi, cu schimbarea asta de nume? Legătura cu frate-tău, ori cu năravul banului peșin?

MĂDĂRAȘ: Deocamdată rup. Cu ce... s-o vedea pe urmă...

BOLOGA: Aha... Iar Golovics rămîne Golovics? El nu-și schimbă numele?

MIHAI: Golovics îi rebotezat din oficiu: de cînd l-a trîntit iapa și-a ajuns la spital, toată lumea-i zice Machedon... Thii! ce spaimă-a tras! Damigeana — țăndări, piciorul agățat în șa... *(Lui Mădăraș.)* Iar cînd l-ai mai făcut și tu „reacțiune clericală", sigur că l-au dat gata spaimele!

MĂDĂRAȘ: Golovics cu ale lui, eu cu ale mele... Din moment ce mi-am dat demisia...

BOLOGA: Ți-ai dat-o-n nădejdea că n-or să ți-o primească... Nu-i bine să te joci cu demisia, Mădăraș; te pomenești c-or lua-o-n serios... Dacă-ți mai stă mintea la treabă, demisia nu-i un început chibzuit.

MIHAI: Majoritatea, te-au criticat. Atîta tot. Demiterea, numai cîțiva ți-au cerut-o.

MĂDĂRAȘ: Las' că știu eu: după critică, ce bucurie vine? Nu tot demiterea?

BOLOGA: Îți temi președinția, de parcă...

MĂDĂRAȘ: Nu mi-o tem deloc. Trei meserii am, în mîinile astea! Nu trăiesc din părerea altora despre mine. Nu-nfulec eu paiele opiniei publice. Și-ncă paie tocate pe spinarea mea!

MIHAI: Dac-ai avea-n mîini mai puține meserii și-n scăfîrlie mai multă glagorie — crezi că ți-ar strica?

BOLOGA: Se amăgește singur...

MĂDĂRAȘ: Nu mă amăgesc... Da' n-am meritat să mă faceți de rușine față cu-atîta lume. Critica... tot critică-i și-n cerc mai restrîns, mai...

MIHAI: Ai fi vrut-o ca spovedania: la ureche...

BOLOGA: Ori să-ți fi dat sarcina să te critici singur...

MĂDĂRAȘ: Mi-am zdrobit picioarele pentru toți: să li se-ngroașe punga! Am dormit, pentru dînșii, pe masa asta: nu o dată: ca să mă scol înainte de a miji zorile! Că-s obosit... și trăiesc singur. Acasă n-are cine mă deștepta... Sar noaptea din pat și-ncep a socoti: ce trebuie făcut, cum... Pentru dînșii! Să trăiască mai bine!

BOLOGA: Și uite că „mai bine" nu li-i destul: oamenii vor și „mai frumos"... Vor să meargă înainte — iar tu le stai în cale; ei năzuiesc în sus, tu te faci luntre-punte să-i ții pe loc...

MĂDĂRAȘ: Năzuiască, despre mine, oriîncotro; da' către „Spicul", nu! *(Lui Mihai.)* Și cînd spui că nu simt ca ei, cu ei — minți!

MIHAI: Ba... nici ca ei, nici cu ei: tu... numai ca tine și numai cu tine însuți!

MĂDĂRAȘ: Minți. De toți am ținut seama! Pe toți i-am ascultat!

BOLOGA: Exact: ascultă-i *pe toți,* nu *pe fiecare...*

MĂDĂRAȘ *(despre Mihai)*: Pe el, de pildă, nu-l ascult!

MIHAI: Îl asculți, în schimb, pe Golovics...

BOLOGA: Nici nu-ți mai dai seamă: prin gura ta, Golovics vorbește... V-a-mpins departe setea banului peșin... Ați ajuns să prețuiți oamenii ca pe iepurii de casă: după cîtă lînă peșin dau... Cine-i împotriva unificării? Cine nu-i sigur de nimic pe lumea asta, afară de ce-a-ndesat în buzunar. Cine-i stegaru-mpotrivirii la unificare? Uite-l: Anton Mădăraș, care-i sigur numai de un lucru — că el nu poate greși niciodată, pentru că-i însuflețit de nu știu ce bune intenții. Ați rămas în urmă la construcții? Ați rămas. Ați rămas în urmă cu șeptelul? Ați rămas. V-ați subțiat fondul de bază? Da: cele mai noi colective v-au întrecut. Atunci? Dincotro vă bate vîntul? Spune, rogu-te, singur: din ce văgăuni?

MĂDĂRAȘ: Ca la catehism, așa mă iei: singur întrebi, singur răspunzi...

BOLOGA: Întreb, da. Și-mi răspunzi tu: cu tăcerea asta... Înțelege, Antoane: nu te mai bați nici măcar pentru victoria ta acuma, te baţi de dragul unor principii oloage. Nu merită osteneala !...

MIHAI : Cît n-am avut nimic, ne-am înţeles. Ce bine ştiam să ne-mpărţim sărăcia !

BOLOGA : Împărţiţi-vă cumva şi gloria, atunci.

MĂDĂRAŞ : N-avem nevoie de nici o glorie. Da' două săbii într-o teacă tot nu-ncap ! *(Lui Mihai.)* Îţi las tot, na, ocupă-mi locul, şi...

BOLOGA *(explodează)* : Da' ce, l-ai moştenit de la tată-tu, locu' ăsta ?! Îl iei, îl dai, aşa, ca pe-un tron regesc ?! Ce te-nchipui ? Hohenzollern ?!

SOFIA : Tovarăşe Bologa... l-am dat gata pe Gliga. Un foxtrot... Se poate ?

BOLOGA : Tuşă Sofie... *(Lui Mădăraş.)* Dacă te-ncăpăţînezi s-o faci pe prostu' — n-ai decît : fierbe-n zeama ta cît te-or ţine balamalele...

SOFIA *(conducîndu-l la braţ pe Bologa)* : Are foxtrotul tovarăşu' Bologa, se pregăteşte tovarăşu' Mădăraş... *(Ies.)*

GOLOVICS *(intră pe uşa din faţă, cu capul legat, ud pînă la piele)* : Servus, tovarăşi preşedinţi !... Aţi văzut ? Nu m-am curăţat... Vă salut respectuos, în deplina mea greutate vie ! *(Îl sărută pe Mădăraş.)* Dragă prietene, felicitări ! Grozavă lovitură ; şah şi... mat ! Dacă nu-i posibil ce vrem, atunci vrem ce-i posibil ! Este ?

MĂDĂRAŞ : Unde şah ? Unde mat ?

GOLOVICS *(lui Mihai)* : Eu totdeauna am spus : în alte privinţe nu ştiu, da-n privinţa preşedintelui, straşnică alegere-am făcut : cel mai deştept din...!

MIHAI : Las' că şi contabilu-i „cel mai" !

GOLOVICS : Contabilul nu-i cel mai deştept : destul că-i cel mai puţin tîmpit. Nici asta nu se ia din drum... Ce aţi spus de marele eveniment ?

MĂDĂRAŞ : Eveniment, pe dracu' !

GOLOVICS : N-ai citit ? *(Lui Mihai.)* Nici tu ?

MIHAI : Nu.

GOLOVICS : În spital, mi-am permis să meditez pe-ndelete. Şi te-am înţeles : ai dreptate. Altă cale nu-i !

MĂDĂRAŞ : „Cale" ?

GOLOVICS : Da. Calea noastră sfîntă : mai bine-o vrabie azi, decît mîine o dropie. Adică nu : dropia azi, vrabia mîine... Nu, staţi, le-am încurcat...

MĂDĂRAŞ : Vrăbii, dropii...

GOLOVICS : Zicala noastră ! Am folosit-o-n autocritică !...

MĂDĂRAŞ : A cui autocritică ?

GOLOVICS : A mea, a ta... Stai că ştiu : vrabia de azi nu-i în nici un caz mai bună decît dropia de mîine ! A-şa : întîi şi-ntîi, dropia. Pe urmă, „Spicul" : exemplul nostru este „Spicul" ! Scurt pe doi, amin ! Nici dracu' nu poate spune că n-avem şi noi exemplul nostru.

MĂDĂRAŞ : Golovics ! Ori vorbeşti ca oamenii, ori...

GOLOVICS : Stai, stai ! Ţi-o arăt imediat : negru pe alb !

MĂDĂRAŞ : Ce s-arăţi ? Ce tot cauţi ? ...Golovics ! Ce-i cu tine ?

GOLOVICS: La-nceput, recunosc, n-am înţeles lucrurile just. Însă avantajele unificării... tot nu pricepi ?

MĂDĂRAŞ : Nu. *(Îi face semn lui Mihai că Golovics a înnebunit.)*

GOLOVICS : Nimic ? He-he ! Mare şmecher ! *(Lui Mihai.)* Cică nu pricepe...

MIHAI : Are prea multă minte ca să priceapă...

GOLOVICS : Ai să te miri, însă... în noua situaţie, Golovics s-a şi orientat : rapid, elastic...

MĂDĂRAŞ : Unde „noua situaţie" ?!

GOLOVICS : Aici. Marea noastră cotitură !... Ei ? Cînd ne unificăm ?... Prin declaraţia noastră, colectivele-s ca şi logodite ; nu ? Unde naiba-i servieta ?...

MĂDĂRAŞ : Golovics, ce prostii ai făcut ?

GOLOVICS : Nu ! de data asta... Stai : imediat ţi-o arăt... *(Ia un pahar.)* Mai întîi, în sănătatea noului nostru preşedinte. Nu ştiu care din doi o să fie, dar în sănătatea lui închin !... Servieta... Dumnezeu ştie...

MĂDĂRAŞ *(îi arată lui Mihai că Golovics e efectiv nebun)* : Ia zi, Péter, atunci... cînd te-a trîntit iapa-n cap... te-a durut... rău-rău ?

GOLOVICS : Cumplit ! Uite ici: taman aici... *(Ii arată.)*

MĂDĂRAŞ : Doctorii ce-au spus ? A fost vreo... comoţie cerebrală, sau...?

GOLOVICS : Nu, nu tocmai ; da-n ţeastă, ce-i drept, nimic n-a rămas locului, toate mi le-a-ntors, afurisita, cu dosu-n sus ! Ca la borş — cînd îl scuturi, ştii, şi se ridică tărîţa deasupra...

MĂDĂRAŞ *(tot mai compătimitor)* : Ţ-ţ-ţ-ţ ! Tărîţa deasupra... La spital, în ce secţie te-au pus ?

GOLOVICS : Păi... la ăştia cu... creierul, nervii...

MĂDĂRAŞ *(îi face semn lui Mihai că a luat-o pe drumul cel bun)* : Aha ! Acolo, ştiu : au parcă nişte ferestre... aşa... gratii, zăbrele...

GOLOVICS : Au, au : cîtă fierărie strică ăştia pe spitale... maică, doamne !

MĂDĂRAŞ : Ia să văd... *(Îi pipăie capul.)* Aici, nu ?

GOLOVICS : Afurisită iapă ! Ai-ai-ai ! ...Domnu' nostru Isus Cristos umbla pe asini. Nu pe iepe ! Ştia el... Ai-ai !

MĂDĂRAŞ : Linişteşte-te, lasă... *(Îşi şterge fruntea cu batista.)* Of, bietul de tine !

GOLOVICS : Iar... afirmaţia ceea a ta, cu... reacţiunea clericală... aşa-i că n-o menţii ? Ai-ai ! Aşa-i c-o retragi ? Ai-ai-ai !

MIHAI : N-are rost să-ţi chinui prietenul...

MĂDĂRAŞ : Nu-l chinui ; mă uit să văd pe unde-a ieşit dintr-însul trăsnaia cu... „«Spicul» — exemplul nostru".

GOLOVICS : Ai-ai ! Atunci mai bine căpăţîna ta pipăie-ţi-o ! *Tu* l-ai scornit, exemplul : eu m-am dat după tine. Ai-ai !... Aha ! Ştiu, servieta... cînd am împărţit ziarele ! *(Intră în sala de dans.)*

MĂDĂRAŞ : L-a dat gata ! Nenorocitul... De-acu' ce facem cu dînsul ?

MIHAI : Nu-i mai nebun decît a fost... La urma urmei, pot să-ţi spun şi eu despre ce-i vorba...

GOLOVICS *(intră cu ziarul)* : Uite-l, poftim ! Pagina treia : cu litere de-o şchioapă !... Negru pe alb : mai bine azi o vrabie, decît mîine-o dropie... A ! Şireţi : au pus-o cu semn de-ntrebare... Patruzeci de bucăţi am adus : nimeni nu mai dansează : toată lumea buchiseşte declaraţia noastră ! *(Lui Mihai.)* Asta n-ai mai bănuit-o. Este ?

MIHAI : De unde ştii că nu ?

MĂDĂRAŞ : Ce ?... Golovics ! Ce-i cu... ?

GOLOVICS : Autocritica noastră ! Autocritica din care ai fi vrut să mă excluzi ! Dacă nu miroseam situaţia din vreme, la curbă — fşt ! Jos din căruţă ; m-ai fi zvîrlit...

MIHAI *(citind ziarul peste umărul lui Mădăraş)* : „Preşedintele «Progresului», analizînd situaţia într-un exemplar spirit autocritic..." Bravo !

MĂDĂRAŞ : Ce Mădăraş au găsit ? Despre care „Progresul" scriu ăştia ?

GOLOVICS : Tu eşti, dragule ! Despre tine, despre „Progresul" nostru !...

MĂDĂRAŞ *(citeşte)* : „«Progresul» a rămas în urmă"... Nimănui n-am spus aşa ceva. Niciodată ! Cel mult dac-am gîndit-o ; da' n-am afirmat-o !... Golovics ! Eu nu mi-am pierdut minţile ! Eu n-am căzut în cap de pe nici o iapă ! Eu nu-s scăpat de după gratii ! N-am băut ! Nu-s beat, Golovics ! Mie binevoieşte să-mi explici !

GOLOVICS : Ba, binevoieşte şi adu-ţi aminte : ziaristul cu tine-a stat de vorbă-ntîi, pe urm-a vorbit cu mine ; adică-ntîi şi-ntîi cu mine-a vrut să vorbească, da' eu i-am spus că n-are ce vorbi cu mine, să-ţi vorbească ţie-ntîi, că eu n-am cheile asupra mea — aşa i-am spus —, iar linia tu o ai, tu o dai. De-abia după aceea m-am aliniat la tactica ta !

MĂDĂRAŞ : Nu ştiu ! Nu-mi aduc aminte nimic ! Nu cred nimic !

GOLOVICS : Asta-i bună ! Pe cine trînteşte iapa — şi cine-şi pierde memoria !...

MĂDĂRAŞ : N-am fost eu ! Ăsta nu-s eu !... Nici n-o să fiu !

GOLOVICS : Ui, trîmbiţa Erihonului ! ...Dac-am luat-o-ntr-o parte, barem s-o ţinem aşa. Ne-am exprimat ? Gata ! Odată vorba scăpată, nu-i putem da cu piciorul printr-o altă vorbă !

MĂDĂRAŞ : Întîi ţie-ţi dau : şapte picioare, nu unu' !... Le cer dezminţire, rectificare ! Cine-i în stare să vorbeasc-aşa, n-are cum fi Mădăraş ! Degeaba scriu ei „Mădăraş" ! Nu-s eu !... Dracu' ştie ! Nu mai sînt identic cu mine însumi...

MIHAI : Şi ai vrea să fii... Nu ?

MĂDĂRAŞ : Nu vreau nimic, nu recunosc nimic. Dezminţire ! Rectificare !

GOLOVICS *(îi face semn lui Mihai că Mădăraş a înnebunit)* : Prietene dragă, omule, fii cuminte... Ia spune : cît am lipsit... ai avut multe neplăceri, hm ?... Anul ăsta... te-au cam scos din balamale şi pe tine...

MĂDĂRAŞ : Ce mă tot mîngîi ? N-am căpiat, nu mi-am pierdut minţile, înţelege !

GOLOVICS : Înţeleg, înţeleg... *(Lui Mihai.)* Tocmai aici îi buba : prea cu foc o subliniază... *(Lui Mădăraş.)* Domoleşte-te, lasă... *(Îşi şterge fruntea cu batista.)* Te-au hurducat rău şi pe tine... *(Lui Mihai.)* L-au dat gata ! Nenorocitul... De-acu'... ce facem cu dînsul ?

MIHAI : Nu-i mai deştept decît a fost...

MĂDĂRAŞ : Daţi încoa' toc şi cerneală ! Cer dezminţire !

MIHAI : Gînduri de astea... Nu te-au bătut niciodată ?

MĂDĂRAŞ : Gîndurile... pe cine nu-l bat ? Vorba-i că n-am spus aşa ceva nimănui ! Nici în somn !

MIHAI : Să presupunem atunci că... din vreo greşeală, au publicat pe numele tău părerile mele ! Dar, din moment ce-i vorba de-un adevăr, nu-i tot una cine-l exprimă ?

MĂDĂRAŞ : Nu. Adevărul meu... eu îl exprim ! Ori nu-l exprim ! De-aceea-s eu, eu ! De aceea-i al meu !

GLIGA *(vine, fluturînd ziarul ; cu el, alţi cîţiva entuziaşti)* : Mădăraş ! Trăiască Mădăraş !

(Cu entuziasm zgomotos, Mădăraş e luat pe sus şi dus în camera alăturată, unde apariţia lui declanşează mari ovaţii, urale. Pe o fereastră interioară înaltă (eventual folosind numai umbra proiectată pe perdea) se vede cum Mădăraş e aruncat în aer, ca o minge, de entuziasmul colectiv. Taraful susţine cu brio „Mulţi ani trăiască !" Bologa, Mihai, Gliga şi încă două persoane participă privind din uşă — blocînd astfel, cu spatele lor, trecerea lui Golovics, care ar vrea să-l urmeze pe Mădăraş.)

BOLOGA : Tovarăşi... Tovarăşi ! *(Se face linişte.)* Vă propun să-l alegeţi preşedintele comitetului de unificare ! *(Ovaţii. Mădăraş iarăşi e aruncat în aer.)* Propun ca Mihai Mădăraş să-i răspundă lui Anton Mădăraş tot în ziar, printr-o scrisoare deschisă ! *(Ovaţii.)*

MIHAI : Bun ! Asta o fac uşor...

BOLOGA : Propun ca Anton Mădăraş să ne explice totuşi : de ce şi-a ascuns atîta vreme părerile ? Părerile lui juste ! *(Ovaţii, de fiecare dată taraful — „Mulţi ani trăiască !")*

GOLOVICS *(care năzuieşte să ajungă cu orice preţ dincolo, măcar şi-n patru labe)* : Daţi-mi voie, tovarăşi ! Eu parcă nu m-am pronunţat ?... Şi eu m-am pronunţat ! *(Izbuteşte să se strecoare dincolo.)* Tovarăăăşi ! Şi eu ! *(Apariţia îi e întîmpinată de un homeric hohot de rîs. Taraful : „Du-l du-l, du-l". Imediat, Golovics, luat pe sus, e dus, cu traversarea scenei, pentru a fi aruncat pe uşă afară. El, izbutind să se agaţe de lampă, rezistă.)* Huligani ! Asta sînteţi : huligani ! Ce, eu nu mi-am făcut autocritica ? *(Arătîndu-l pe Mădăraş, care a apărut în uşă pentru a lua cuvîntul.)* Numai a lui contează ? A mea nu contează ? Huligani ! Autocritica-i monopolul elitelor ? Autocritica trebuie să aibă valoare universală ! *(Cade. Purtătorii îl înhaţă. El — spaimă.)*

GLIGA : Stai mă, nu te speria aşa !

GOLOVICS *(reflex bărbătos)* : Noi nu ne speriem, noi ne scandalizăm ! *(Speriat de moarte, fuge în patru labe spre uşa de ieşire.)*

MIHAI : Autocritica lui Mădăraş, eu am făcut-o.

GOLOVICS : Tu ? Tot tu ? *(Vrea să se oprească, să spună ceva, dar i se trînteşte uşa în nas. Apare imediat afară, la fereastră.)* Minţi ! Nu te cred ! Te repezi să ne-nşfaci de sub nas pînă şi ultima fărîmă de gloriuţă !... Cîştigată cu sudoarea autocriticii mele cinstite !... Ei, pîn-aici !... Nu ! Nu-s de acord ! Fiecăruia, după autocritica sa ! Am cel puţin aceleaşi drepturi ca Mădăraş : după cantitatea autocriticii mele ! Şi am făcut-o cu gura mea proprie, pe riscul şi pe răspunderea mea, nu ca el, care... dac-ai făcut-o tu în locul lui...

BOLOGA: Hei ! Morişca din fereastră ! Gura ! Taci odată !

GOLOVICS : Nu pot ! Vreau măsură unitară-n aprecieri ! *(Despre Mădăraş.)* Pe dînsu-l judecaţi numai după ce-a primit el de la democraţie, pe mine numai după ce-am dat eu democraţiei. Nu-i drept ! Protestez şi...

(La un semn al lui Bologa, se închid geamurile. Golovics rămîne pe dinafară şi continuă să vorbească, să gesticuleze — fără a fi auzit.)

BOLOGA *(din uşă, spre cei de dincolo)* : Anton Mădăraş are cuvîntul... De sărbătorit l-am sărbătorit, hai să-i auzim angajamentele !...

MĂDĂRAŞ *(nu ştie ce să spună ; sugerează prin joc mut — „aş vrea eu să fiu chiar cel pe care-l sărbătoriţi"...)* : Întîi şi-ntîi cred... ar trebui... răgaz. Timp. Să chibzuiesc şi eu, să...

SOFIA *(intrînd)* : Tovarăşi ! Vals !... Vals...

(O clipă, scena se întunecă ; muzică. Lumina creşte. Mădăraş, dărîmat, stă în faţa propriului său portret. Se uită pieziş împrejur, căutînd parcă o ieşire, o salvare. Dar oriîncotro priveşte, el vede numai tabloul său : parcă-i întemniţat de propria-i imagine caricaturală. Se aude zgomotul unor bani

răvășiți... se aude rîsul lui Golovics... apoi șoapta Suzanei.)

ȘOAPTA SUZANEI : Îl iubesc pe Ioșca. Îl iubesc, îl iubesc !

VOCEA LUI MĂDĂRAȘ *(tare, aproape urlînd, parcă din tablou)* : Nu interzic nimic — da-mpiedic tot ! Tot !

MĂDĂRAȘ *(privindu-și tabloul, mormăie printre dinți)* : Ce-ai împiedicat, dovleac descăpățînat ?! S-a speriat cineva de tine ?!

VOCEA LUI GOLOVICS : Noi nu ne speriem : ne scandalizăm !

VOCEA LUI MĂDĂRAȘ *(apăsat)*: Predau președinția !

MĂDĂRAȘ *(privindu-și portretul, voce moale)* : Ei și ? ! Scăfîrlie de cucută fiartă !

VOCEA LUI BOLOGA *(se aude parcă de afară, adresîndu-se oamenilor ; dincoace, Mădăraș scoate din buzunar legătura de chei)* : Are chei la orice. Numai una-i lipsește : a inimii omului... *(Mădăraș scapă cheile, care cad jos cu mare zgomot — întărit, din sala de dans, de tobe.)*

VOCEA LUI MĂDĂRAȘ : Adevărul meu, eu îl exprim !... ori nu-l exprim ! *(Ecoul reia : „Adevărul meu !... Meu ! ...Eu !")*

MĂDĂRAȘ *(încet, privindu-și tabloul)* : Ragi... Ca măgarul bolniții : ai tot ras... pîn' te-ai ras și de președinție !

(Lumina în descreștere. Mădăraș înclină capul înaintea tabloului — parc-ar închina steagul. Imaginea lui dispărînd, apar încadrați în chenarul luminos al ramei — tablou animat — Mihai și Golovics. Mihai stă la masa de președinte al „Progresului", iar Golovics i se învîrte în jur.)

GOLOVICS : Cel mai puțin tîmpit, aici în gospodărie, tot eu am rămas. Iar cel mai deștept ești tu. Cu tine asta-i chiar pe-adevăratelea : ești cel mai deștept om din raion ! Fostul... frate-tău... orbete sadea : dincolo de lungul nasului, nimic nu sesiza ! Privirea ta-i ageră, Mihai, bate departe. El, fostul, frate-tu, numai pe dinafară ne-a văzut ; tu pătrunzi toate problemele. Nu ? Pe dinăuntru, aprofundat — ca Iona prorocul în pîntecele balenei... Zici că m-am învîrtit după dînsul ca floarea-soarelui după soare. Nu-i adevărat, nu trebuie să mă jignești : floarea-soarelui se-nvîrte în folos strict personal, ca s-adune lumină pentru dînsa — iar eu îi intram în voie numai ca să se simtă bine el, aici, în scaunul ăsta... Și ție-o să-ți trebuiască cineva care... Nu, nu te pripi cu răspunsul. El... bineînțeles, l-am lăsat să privească cerul în locul meu. Da, așa-i, așa și trebuie : pentru contabil, dacă vrea să trăiască-n mulțumire, principala datorie-i să-și privească hîrtiile : atîta. Nici n-aș zice „datoria" : menirea ! Contabilul ține la ce este — și dacă-i vorba de vreo schimbare, nu semnează nimic !... afară de cazul cînd președintele-i trasează să semneze...

MIHAI : Cu „menirea" asta-mi vii tu ?!

GOLOVICS : Eu ?... Doamne ferește ! Eu... am greșit și... ți-o spun ca să vezi că recunosc. Asta ni-i soarta : a mea greșeala, a ta victoria... Frate-tău, cinstit vorbind, nu era omul în fața căruia să-mi lepăd greșelile...

MIHAI : Și-n fața mea... te-apucă lepădatul, ha ?

GOLOVICS : Vreau să lucrez sub mîna ta, Mihai. Îți cer numai... ca Arhimede, poftim : dă-mi un punct de reazem — și-ți răstorn pămîntul cu dosu-n sus, din tuspatru părțile deodată ! Un punct fix, tovarășe președinte — atîta cere Golovics : un singur puncticel, un punctuleț, un...

MIHAI : N-am, pentru tine, nici puncte fixe, nici norme fixe, nici ciubucuri fixe — nimic ! Ți-a ajuns funia la par, Golovics : la punctul fix — și-ai să vezi tu ce fix !

GOLOVICS : Tovarășe președinte, ăăăă... tovarășe președinte !...

(Între timp, lumina scade. În cadrul luminat apar Suzana și Ignat. Ea balansează un leagăn. El, rezemat într-un băț, o ascultă.)

SUZANA : Nu, pe Mădăraș n-am cum fi supărată... Am fost slujnică, și... el m-a luat de mînă... m-a dus la-nvățătură... duminicile-mi aducea mere, gutui, prune... Mi-a fost ca și tată. Atunci... toți îl iubeam ; și uite-n ce hățișuri l-a-ncurcat îngîmfarea !... Jalnic, nea Ignat : om întreg, și dintr-odată... cade, se zvîrcolește-n țărînă — parcă i s-a rupt șira spinării, zău ! *(Copilului din leagăn.)* Își închipuia, bietul nenea Mădăraș, că pînă și-n calea ta poate să steie ! Hm !... *(Lui Ignat.)* Un mititel ca ăsta, cînd pornește el la drum, cînd începe-a gunguri și-a da din piciorușele lui — crezi că-i mai poate cineva tăia calea ? *(Copilului, care pesemne a scîncit.)* Ssst ! Acu' taci : n-auzi că vorbește mama ? *(Lui Ignat.)* Trăiește, răsuflă... asta-i toată puterea lui ; da' cine-ar fi-n stare să... să s-atingă măcar şi-n gînd de aripioarele astea ? Ele... abia încep să *(gest : să zboare)* da'... te cutremuri cînd ţi-nchipui ce zbor înalt au ele de zburat, ce... Nu-i aşa, nea Ignat ? *(Copilului.)* No, ia adu-i tu aminte lui nenea Ignat : tu, cu gura ta : ai ajuns la noi, eşti aici — hai, spune-i : să sufle-n goarnă, să-ţi deie onorul... Doar eşti aici, la noi — eşti, eşti, steaua mea cea mai frumoasă !

IGNAT : Ai-ai-ai !... *(Ia poziţie, milităros, către leagăn.)* La tovarăşul nou-născut, pentru onor — drepţi !... Aici îi „Progresul" unificat, tovarăşe nou-născut : fost „Progresul" şi „Spicul"... Vă raportează Ignat Apostol, paznic de noapte unificat... Dumneavoastră, mă rog frumos, din partea cui veniţi ? În ce chestiune ? Delegaţie-aveţi ?

SUZANA : A venit pur şi simplu să trăiască. N-are delegaţie.

IGNAT : Aha ! Bun. Atunci... *(Sună din goarnă în cinstea noului venit ; apoi, într-un oftat.)* Ultima dată am trîmbiţat împotriva unificării : din ordinul lui Anton Mădăraş, pogoare-i Domnu-n suflet pacea şi odihna, că tare-i prăpădit şi... *(Cei doi dispar, revine tabloul iniţial.)*

MĂDĂRAŞ *(ca trezit din somn, ridică privirile — îşi vede mutra caricaturizată, se ridică furios şi porneşte — împotriva lui)* : Creier de cîlţi ! Nu-merge-aşa cu tine ! Iau eu hăţurile-n mînă, lasă, vezi tu !

GOLOVICS *(intră, scuturîndu-şi pantalonii)* : Foarte frumos ne-au sărbătorit ! Mai ales pe mine !... Ştii ? Declaraţia ta, n-ai făcut-o tu ! Frate-tău, cică : v-au „confundat". Trebuie să reclami ; nu-i permis să ţi se atribuie gînduri străine de tine. Aşa, uşor le-a fost să mă-ncurce...

MĂDĂRAŞ : Lasă-mă dracului, Golovics !...

GOLOVICS : Nu mă pot orienta după tine, dacă n-am cum şti cînd vorbeşti tu şi cînd... mă rog, alţii, care se dau drept...

MĂDĂRAŞ : Golovics, taci odată !

GOLOVICS : Într-atîta nesiguranţă, nu poţi ocupa poziţii stabile.

MĂDĂRAŞ: Ascultă, Scaraoţki! Te-am purtat după mine, ani şi ani, ca pe cel mai bun sfetnic... Şi uite că... în fiinţa ta... purtam după mine numai propria mea nerozie...

GOLOVICS : Aha ! Ţap ispăşitor... Nerozia lui Mădăraş ? El ! Adică eu. Exterioară... Tu — cristal de-nţelepciune şi principialitate ! Da' cu cealaltă nerozie, adevărata ! interioara ! a ta ! hm ? Ce-ai făcut ?

MĂDĂRAŞ *(izbucnind)* : Treaba mea, na ! Cară-te ! Lasă-mă-n pace !

GOLOVICS : Te-am susţinut în toate... te-am lăudat...

MĂDĂRAŞ : Nu mă susţine ! Nu mă lăuda ! Nu da din cap ! Nu-mi aduce covoare persane ! Nu-mi comanda mobilă nouă ! Ieşi afară de-aici !

GOLOVICS : Tovarăşe preşedinte...

MĂDĂRAŞ : Cît ai fost ţîrcovnic, ai bătut dracu' ştie ce nimb de tablă pe capul lui Cristos. Aici te-ai vîrît numai ca să mă tăbluieşti pe mine ? Să mă scoţi sfînt fără prihană ? Ieşi afar' ! Ieşi !

GOLOVICS : Eu, prietene...

MĂDĂRAŞ : Pe ce te bizui tu, la urma-urmei ? Şopa-şop la o ureche, şopa-şop la cealaltă, mă aţîţi, mă... Zi : pe ce te bizui ?! Zi, că te sugrum aici...

GOLOVICS : Dacă nu mă sugrumi, mărturisesc... tot...

MĂDĂRAŞ : Pe ce, mă ? Pe ce te bizui ? Răspopi-ţi-s-ar...

GOLOVICS : Întîi... pe ce-i în tine. Doi, pe ce nu-i în tine. *(Fuge.)*

MĂDĂRAŞ : Ce-i în mine... ce nu-i în mine... Golovics ! Înapoi aici, slugă de călău ! *(Golovics îşi vîră doar capul, prin uşa întredeschisă.)* Ce-i în mine şi ce nu-i în mine ? Hai mai-năuntru ! Ca să te pot da afară !...

GOLOVICS : Nu, nu. Deodată, alta ţi-aş mărturisi : preşedinte-o să fie frate-tău, nu tu. Mai departe nimic nu-ţi divulg. He-he ! Toate-ai vrea să le cumperi ieftin : pînă şi popularitatea... Ştii cînd îţi spun restul ? La adunarea generală : înainte de a-l alege preşedinte pe frate-tău ! *(Fuge.)*

MĂDĂRAŞ : Huidumă neobrăzată ! Ce s-a umflat şi ăsta !... Din păcatele mele...

(Vine Suzana : şal de lînă, îmbrobodită bătrîneşte.)

MĂDĂRAŞ : Eşti necăjită şi tu, Suzana... Hm ?

SUZANA *(dă din cap : nu).*

MĂDĂRAŞ : Cu Ioşca ai venit ?

SUZANA *(dă din cap : nu).*

MĂDĂRAŞ : Plîngi ?... Îţi curg lacrimile, ori îs stropi de ploaie ?

SUZANA: Stropi ; plouă... Maică-mea-i aici ?

MĂDĂRAŞ : Ai păţit ceva şi tu...

SUZANA : Am rămas singură... Unde-i maică-mea ?

MĂDĂRAȘ : Pe-aici era... V-ați certat ?

SUZANA : Numai cine se-nțelege se poate certa.

MĂDĂRAȘ : Tot din pricina facultății ?

SUZANA : În închipuirea mea, vara a trecut de mult... Am ajuns și pe-adevăratelea-n septembrie... Prin școli, încep să sune soneriile... Cînd mai sunau și pentru mine, purtam în păr o panglică albastră... Așa m-am și visat : elevă. Suna soneria, iar eu îmi căutam panglica, sub pernă... Îi spălasem lui Ioșca o cămașă ; o cămașă albă : i-o zvîrlise vîntu-n praf... Nene Mădăraș ! Mă biruie vifornița, să știi : Ioșca a zvîrlit în foc avizul facultății !... Ce fac acuma, nene Mădăraș ?

ANA *(intră îmbrăcată ostentativ tinerește, avînd, în ciuda vîrstei, aer de școlăriță)* : Suzana, fetița mea ! Gîndeam că plec și n-apuc a-mi lua rămas bun de la voi...

MĂDĂRAȘ : Școlărița pe care ai visat-o...

SUZANA : Pleci undeva, mamă ?

ANA : La cursuri : de grădinărie...

SUZANA : Școală... școli...

ANA : Șaptesprezece sîntem ! Acuși plecăm : o dată cu gîștele sălbatice. Ce să zic ? Rațe bătrîne, da'... cînd li se face de călătorit... Nici nu vezi ! Am rochie nouă. N-am vrut să mă duc așa, mai bătrînicioasă decît sînt... Hm !? N-o fi prea deschisă la culoare...

SUZANA : Nu, mamă... Am avut și eu una : tot așa...

MĂDĂRAȘ : I-au dat și cravată : pionierii...

ANA : Daaa ! Tu ! Așa frumos rămas bun și-au luat copiii de la noi, că m-au podidit lacrimile ! Iooo ! Caietele, pînă nu uit !... Cum crezi, am nimerit-o ? Anume-am luat cu linii : vezi ? Pe celelalte... nu știu, da'... așa-mi șerpuiesc rîndurile, de parc-aș învăța să umblu pe bicicletă-n loc de-a scrie... Vai, acuși-acuși pornesc căruțele !

SUZANA : Du-te, mamă dragă. De casă... am eu grijă ! Țin curat...

ANA : Nu, îl ai în grijă pe Ioșca, ți-i destul. Vezi să nu-i lipsească nimic-nimic : cămașa curată, hainele călcate... *(Se aude goarna lui Ignat.)* Vai, să nu pornească !

SUZANA : Du-te, mamă... Învață și pentru mine...

ANA : Floricica mea de aur ! Te doare inima, știu : septembrie, și... pentru tine, nici o școală nu sună...

MĂDĂRAȘ : Mă tem să nu schimb vreo două vorbe cu tovarășul inginer...

SUZANA : Mamă... Ia-mă și pe mine, mamă ! Eu vreau să merg la școală...

ANA : Nu mai au școlile bănci să te-ncapă ; ai crescut...

SUZANA : Cînd vii înapoi, nu mă mai găsești... Mamă... Nene Mădăraș... eu vreau să merg la școală...

ANA : Știu, ai merge... da' n-ai ce face: hainele vechi rămîn mici... soarta ne-aruncă-n spinare altele... În viață, copila mea, fiecare cu partea lui.

SUZANA : Nu-i adevărat, nu trebuie ! ...Mamă, nene Mădăraș, eu... trebuie să merg la facultate...

MĂDĂRAȘ : Și Ioșca ?...

SUZANA : Mamă, nu mă lăsa. Am cumpărat și eu caiete... Rugați-l pe tovarășu' Bologa : să nu se supere, dar... eu trebuie să plec : la facultate.

ANA : Nu plînge, hai... În locul meu, n-ai vrea ? Te las...

MĂDĂRAȘ : Și Ioșca ?

SUZANA : Eu... m-am refugiat la dînsul de teamă să nu-l pierd... Acuma-l pierd, din pricină c-am crezut că nu pot trăi fără el măcar o zi... *(Sună goarna lui Ignat.)*

MĂDĂRAȘ : Ce vîlvătaie-a fost dragostea voastră !

ANA : Toată viața să-l cinstești, fata mea. Ține la tine de numai nu ți se-nchină !

SUZANA : L-am împodobit c-o droaie de calități, l-am împopoțonat cu tot ce mi-am închipuit mai frumos, și el... acuma... pufnește că... l-am înșelat : l-am înșelat că-l iubesc, m-am dus la el să-l înșel...

MĂDĂRAȘ : Dacă-ți era de-nvățătură, trebuia să te ții tare de la-nceput !

SUZANA : Atunci, cînd a plecat așa... am crezut că-l pierd, că n-o să-l mai întîlnesc niciodată... N-am mai știut... nimic. Da' acuma... nene Mădăraș ! Mamă ! Nu pot să mă despart de el... Și nici de mine... Ajutați-mă ! La facultate *trebuie* să merg !

IOȘCA *(vine, cu mantaua de ploaie a Suzanei)* : Bună seara... Ți-am adus asta : plouă...

SUZANA : Plo...uă ?...

IOȘCA *(scoate din buzunarele hainei două cizme de cauciuc)* : Și astea. E-un noroi pe drum...

ANA : Bine te-ai gîndit... Copil drag !

IOȘCA *(scoate din buzunarul pantalonilor niște ciorapi)* : Ciorapi uscați. E-o apăraie pe cîmp...

SUZANA *(ștergînd picăturile de ploaie de pe fruntea lui Ioșca)*: Te-ai udat... te-a murat...

MĂDĂRAȘ : Ei, fire-ați de rîs, cu bostanii voștri-nfierbîntați !... Ăștia-s îndrăgostiți tun ! Și țopăie-n loc, na, ca un sac de pureci !... Zi, tovarășe, lămurit : o lași la facultate, ori n-o lași ?... Da-ntîi notează : ți-i iubită, proprietate nu ți-i ! Nu-mi umbla cu fofîrlica : aici nu-i vorba de nevastă-ta-n particular, îi vorba de proprietate particulară-n general. Ai notat ? Trăiești cu dînsa, da' n-ai drept să dispui de dînsa. O vezi că te iubește — și-atunci o șantajezi ?

IOȘCA : N-o șantajez deloc. O iubesc.

MĂDĂRAȘ : Atunci dați-o dracului, na : prea vă șantajați unul pe altul !

ANA : Înțelegeți-vă cu frumosul, zău : inteligent, nu...

IOȘCA : Fie, gata ; facă-se voia ei...

MĂDĂRAȘ : Mna ! Bine că s-a sfîrșit... Cap sec. *(Lui Bologa, care tocmai intră.)* Tovarășe Bologa, pe copila asta o mai putem trimite la facultate ?

BOLOGA : Dacă forul vostru superior... dacă marele stăpîn, domn peste fericirile și tristețile voastre... dacă — între noi fie vorba — unicul despot obștesc de neînlocuit, a cărui blîndă asuprire bătrînii o caută, în timp ce ea-i caută pe tineri... dacă, va să zică, măria sa dragostea se-ndură și vă permite, — atunci... poți pleca, Suzana !

SUZANA : Pot pleca... Pot veni și pe-acasă... *(Lui Ioșca.)* Tu ! Vii să mă vezi în toate joile !

MĂDĂRAȘ : Ăștia o iau de la-nceput !

SUZANA : Dacă nu poți joile, atunci... vii mai rar : în fiecare sîmbătă și duminică !

IOȘCA : Exact : scot abonament pe C.F.R.... Ori mai bine mă fac fochist de locomotivă...

ANA : Vai, Suzana ! Asta ție ți s-ar potrivi ! *(Scoate din coșul ei cravata de pionier, o dezbrobodește pe Suzana din șal, îi scoate și năframa. Așa, Suzana își recapătă înfățișarea tinerească.)*

SUZANA : Și panglică albastră-n păr.

ANA : Și ! Albastră !...

BOLOGA : Ți-am spus eu, Ioșca ! De la Lenin : electrificarea, un pas înaintea industrializării ! Iar dragostea, pe cît se poate, căsătoria și celelalte — un pas în urma școlarizării ! Dragostea, dragii mei, nu trebuie să se pripească : n-ajunge departe cu pripitul : o prinde din urmă dezamăgirea... Crede-mă: luați-o frumușel de la-nceput, cît n-ați apucat a hîrbui căruța...

IOȘCA : Eu... de la-nceput o și iau. Numai de-aș face față cu-atîta turism pe săptămînă...

(Sună goarna lui Ignat.)

LAJI : Hei ! Secția-ndrăgostiți ! Ce-i acolo ?... N-aude nimeni nimic ?

BOLOGA : Te-ai dezmeticit și tu, Laji ?

LAJI *(apărînd în prag)* : Pe toată viața, tovarășe Bologa ! Alta n-am ce face... Secția-ndrăgostiți, s-aude ? Hai ! Plecăm la gară...

CORTINA

Tg. Mureș, 16 ianuarie 1962

Lauda îndrăznelii

Scenă din „Indrăzneala“ de Gheorghe Vlad la Teatrul Regional București

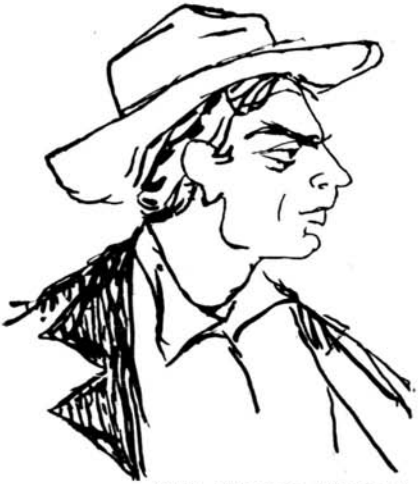

Silviu Stănculescu (Lisandru)

Îndrăzneala lui Gheorghe Vlad a fost primită de Teatrul Regional București cu entuziasm *. Era și firesc : publicistul Gheorghe Vlad a debutat în dramaturgie cu o piesă care înfățișează cu autenticitate și în mod original o seamă dintre cele mai actuale aspecte ale procesului de transformare socialistă a satului nostru contemporan. Ea a dat Teatrului Regional București prilejul să realizeze un spectacol de mare eficiență agitatorică, cu același timbru inedit, cu aceeași notă originală.

Îndrăzneala — prima lucrare a unui tînăr care vine spre teatru după ce a cultivat cu succes un alt gen literar, reportajul — poartă spectatorul spre fapte pline de semnificație, spre un conflict ce afirmă în mod elocvent trăsăturile înaintate ale noii clase, țărănimea colectivistă. Pătrunzînd nemijlocit în realitatea satului colectivizat, autorul vădește cunoașterea aspectelor specifice ale acestei realități, fără a o folosi însă doar ca pe un simplu cadru al acțiunii. Viața nouă a țăranilor este privită de autor într-un combativ spirit partinic. Obiectivul piesei vizează lupta pentru consolidarea economico-organizatorică a unei gospodării colective, consemnează efortul colectiviștilor de a face din gospodăria lor nu o simplă însumare a loturilor individuale și a forței lor de muncă, ci de a înregistra saltul calitativ spre o gospodărie colectivă evoluată, spre o întreprindere cu economie complexă, care să permită valorificarea integrală a terenurilor disponibile culturilor, a tuturor resurselor locale. În cadrul acestei lupte se angajează poziții și mentalități diferite, se definesc cu limpezime, ca elemente ale noului, inițiativa, spiritul veșnic viu și creator al maselor, talentul poporului, încrezător în viitor, hotărîrea lui de a porni la cucerirea lui. Această îndrăzneală creatoare, atribut al noii conștiințe socialiste, animă pe eroii cei mai reprezentativi ai piesei lui Gheorghe Vlad. Lisandru, de pildă, tînăr colectivist și candidat de partid, exprimă tăria, înălțimea și forța de atracție a ideilor înaintate, etica comunistă. După absolvirea cu succes a unei școli de brigadieri, însuflețit de chemarea marilor înfăptuiri, el caută împlinirea acestei chemări în viitorul colectivei, în dezvoltarea acesteia prin valorificarea de noi terenuri, prin aplicarea practică a celor mai avansate teorii și metode științifice. Autorul subliniază ca o trăsătură esențială de caracter a lui Lisandru încrederea lui în acest gînd cutezător, încrederea în oameni, în forța lor colectivă creatoare. Lisandru ni se dezvăluie în procesul de convingere a oamenilor ca un om curajos, plin de inițiativă, afirmînd cu convingere și sinceritate principiul că „partidul nu are nevoie de momîi", de oameni „cuminței", care să stea acolo unde vor să-i așeze cei mai puțin receptivi la perspectivele pe care le oferă viitorul, ci de oameni integri, combativi, cu spirit de răspundere și de acțiune, în ochii cărora viitorul e legat concret de imaginea creșterii gospodăriei într-un organism generator de bunăstare și fericire.

Alături de Lisandru se ridică, luminoasă, plină de frumusețe, figura altui țăran colectivist, Ceocîlteu. După experiența amară a vieții trăite în regimul trecut în sărăcie și permanente renunțări, Ceocîlteu trăiește astăzi, în socialism, clipa renașterii sale la viața adevărată. Entuziast, avîntat și romantic, Ceocîlteu se dedică integral, cu fremătătoare pasiune, activității creatoare, cauzei socialismului. Înzestrat cu un deosebit spirit gospodăresc, indestructibil legat de interesele colectivului, Ceocîlteu face din interesul sporirii avutului obștesc însăși

---

* Data premierei : 10 martie 1962. Regia : Mihai Dimiu. Decoruri și costume : Ervin Kuttler. Distribuția : Dominic Stanca (Marin Hodină) ; Lucreția Racoviță (Paraschiva) ; Silviu Stănculescu (Lisandru) ; Cornel Gîrbea (Pavel) ; Gheorghe Mihalache (Ilie Chirițoiu) ; Maria Burbea (Veta) ; Rodica Popescu (Zoica) ; Mihai Pălădescu (Mitu) ; Constantin Florescu (Nate) ; Ion Marinescu (Păun Ceocîlteu) ; Ica Molin (Petria Fieraru) ; Anda Caropol (Lina) ; Niky Rădulescu (Buzdurică) ; Ion Miinea (Ion Pîrvu) ; Angela Macri și Virginia Stingaciu (Caterina) ; Eugen Petrescu (Vasile Băjan) ; Margareta Dumitrescu (Baba Gheba) ; Traian Păruș (Giju).

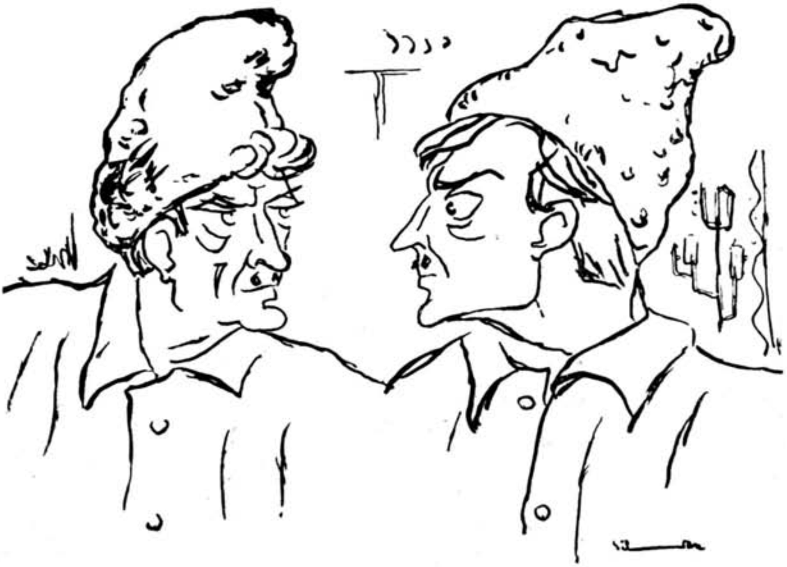

— Poate-i fi auzit tu, Nate ?
— N-am auzit, Mitule !

cauza existenței sale. El afirmă o nestrămutată credință în partid, fără de care „ce-ar fi el, Păun Ceocîlteu ?“ „Un fir de nisip !“ Dîrz și perseverent, Ceocîlteu luptă împotriva spiritelor înguste, mioape sau inerte. El nu încetează să lupte nici cînd este încolțit de aceștia, nu-și pierde nici o clipă încrederea în dreptatea lui și în izbînda care nu întîrzie să se arate. Iar prețuirea oamenilor cinstiți și a partidului, care îl primește în rîndurile lui, nu întîrzie nici ea să-l răsplătească. În zugrăvirea chipului lui Ceocîlteu am recunoscut la tînărul autor una dintre principalele lui însușiri artistice : aceea de a pătrunde în complexitatea caracterului uman și de a-i da o corespunzătoare expresie și forță dramatică, definind pregnant cu trăsături limpezi calitatea lui morală. Ceocîlteu e în dramaturgia noastră o memorabilă figură de erou pozitiv al mediului țărănesc.

Caracterul dramatic al piesei, cu interes urmărită de spectatori, se naște din ciocnirea spiritului clarvăzător și a ideilor novatoare, care animă și definesc pe Lisandru și pe Ceocîlteu, pe de o parte, cu atitudinea președintelui gospodăriei, Pavel (obișnuit cu vechi metode de muncă, temător față de sarcinile calitativ noi născute în condițiile unei munci desfășurate în cadrul dimensiunilor largi și complexe ale proprietății obștești), și cu spiritul conservator, rutinier, meschin și mărginit al lui Buzdurică, pe de alta. Tipuri de factura lui Buzdurică opun entuziasmului colectiv — inerția, iar inițiativei — rutina. Gh. Vlad demască această poziție opacă în fața vieții ca incompatibilă cu năzuințele, aspirațiile și lupta partidului și poporului și demonstrează convingător inevitabilitatea înlăturării acesteia prin însăși forța obiectivă a evenimentelor.

Ideea centrală a dramaturgului a fost confruntarea universului moral fremătător de energie al unor oameni puternici și îndrăzneți ca Lisandru și Ceocîlteu, cu lumea celor de felul lui Buz-

Cornel Gîrbea (Pavel)

Desene de Silvan

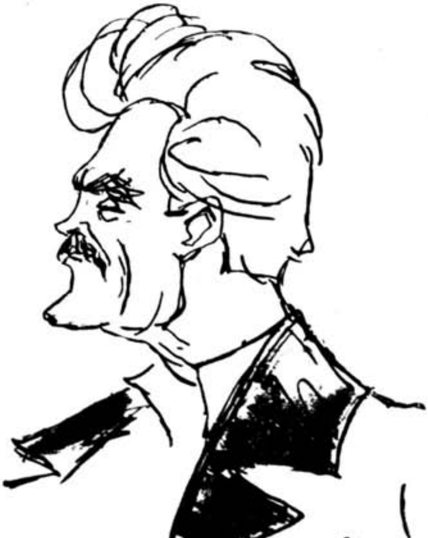

LISANDRU către Zoica (Rodica Popescu) : **Uite niște mărgele... ce zici, îți plac, ai ?**

durică, măruntă, ocolind marile răspunderi. Această confruntare se petrece într-o ciocnire, al cărei rezultat este, în același timp, dezvăluirea mobilului și implicațiilor social-politice ale contradicțiilor și dezvăluirea structurii psihologice-spirituale a personajelor.

Spectacolul Teatrului Regional București a scos în relief această ciocnire într-un mod expresiv și convingător și a subliniat în imagini tot atît de pregnante caracterul ofensiv, biruitor, al ideilor înaintate, al conștiinței socialiste. Înfruntarea dintre Lisandru și Pavel, dintre Lisandru și bătrînul său tată Marin, dintre Ceocîlteu — sprijinit și de alți membri înaintați ai gospodăriei — și Buzdurică a fost urmărită cu meticulozitate, obținîndu-se astfel și pe plan artistic argumentul înfrîngerii evidente și necesare a pozițiilor înapoiate.

Simplitatea jocului și vibrația interioară a lui Silviu Stănculescu în Lisandru au ridicat personajul la dimensiunile cerute de text. Energia și clocotitoarea vitalitate a eroului, replicile sale spontane, cald și convingător izvorîte din conștiința lui, au fost cu justețe și consecvență marcate de interpret. În rîndul celor ce au înfățișat caracterul ofensiv al ideilor înaintate în spectacol ni se pare însă că imaginea cea mai puternică este portretul scenic al lui Ceocîlteu, realizat de Ion Marinescu. Este o imagine care, sîntem convinși, va rămîne mult timp întipărită în amintirea spectatorilor. Interpretul lui Ceocîlteu aduce în scenă o prezență masivă, tumultuoasă, respirînd în chip impresionant autenticitatea și substanța umană. Chipul eroului încarnat de Ion Marinescu ne înlesnește perceperea cu limpezime a supratemei spectacolului : slujirea idealurilor revoluționare, atașamentul față de cauza comună. Înțelegem, mulțumită lui, și asprimea luptei, dar și satisfacțiile inerente afirmării unei idei noi și îndrăznețe. Actorul a știut, prin atitudine și gest, prin mimică și vorbire, să imprime culoare specifică și forță emoțională frămîntării personajului. El a schițat cu sobrietate, ferindu-se de ispite melodramatice, sentimentul înfrîngerii de moment al eroului, și a trecut, ferindu-se de clișeele superficialului, la explozia fericirii de a fi dobîndit succesul final. Cu deosebire impresionant au fost jucate momentele de contrast legate de discutarea cererii lui Ceocîlteu de a fi primit în rîndurile candidaților de partid : intrarea plină de încredere, cu capul sus, în sala de ședințe, și apoi, cu durerea neputinței de a înțelege de ce a fost respins, ieșirea din scenă cu umerii lăsați, îngîndurat, tîrîndu-și nevolnic bocancii. De asemenea, emoționantă este scena cînd Ceocîlteu îi împărtășește lui Lisandru, printr-o largă gamă de nuanțe, necazurile sale.

În general, relațiile dintre Ceocîlteu și Lisandru sînt armonios organizate în spectacol ; comuniunea de idei și de acțiune dintre cei doi eroi sugerează fru-

Constantin Florescu (Nate) și Mihai Pălădescu (Mitu)

musețea și profunzimea raporturilor umane existente în frontul comun al luptei pentru afirmarea unui punct de vedere înaintat. Dar forța confruntării dintre nou și vechi ar fi apărut, credem, mai puternică, dacă în fața acestor personaje, viguros reliefate, ar fi apărut realizat la același diapazon și principalul element negativ al conflictului, Buzdurică. Actorul Niky Rădulescu și-a înțeles oarecum unilateral rolul ; el l-a conceput pe Buzdurică pe liniile în care se construia cîndva tipul „negativului" șablon — cu atît mai mult cu cît aceste linii au fost marcate într-un joc bazat pe mijloace exterioare, de natură să simplifice și să minimalizeze personajul.

O latură valoroasă a textului lui Gheorghe Vlad este, așa cum arătam, autenticitatea, realizată și prin varietatea tipurilor de țărani. Pe această coordonată, talentul autorului se vădește în priceperea de a da expresie detaliului comic, de a prelua și valorifica inspirația folclorică. Cuplul pitoresc și plin de haz al celor doi frați nedespărțiți — Mitu și Nate — este, în această privință, vrednic de a fi subliniat, mai ales că acest cuplu nu apare în piesă gratuit, de dragul hazului, ci este nemijlocit legat de problematica ei. Mitu și Nate sînt și ei receptivi la nou, preocupați de ideea de a fi de folos. Ce-i drept, uneori mijloacele lor stîrnesc — prin naivitate — un haz copios (spre exemplu, utilizarea unui vechi gramofon, cîștigat la loterie acum 30 de ani, ca instrument pentru sporirea, prin muzică, a producției de lapte). Desfășurarea comică a acțiunii lui Mitu și Nate îmbrățișează în spectacol un spațiu larg. Ea nu umbrește însă — dimpotrivă, contrapunctează — aspectele dramatice esențiale ale lucrării. Cei doi interpreți — Mihai Pălădescu (Mitu) și Constantin Florescu (Nate) — s-au integrat concepției de ansamblu a spectacolului, au urmărit să-și subordoneze creațiile, valoroase, ideilor mari ale spectacolului. Interpreții s-au completat reciproc prin mimică, gest, atitudine, unind, în cele mai amuzante situații, comic de calitate, farmec scenic, inteligență, spontaneitate, participare reală la acțiunea generală scenică.

Forța artistică a *Îndrăznelii* rezidă în profundul ei caracter popular, pe care îl realizează deopotrivă prospețimea materialului de viață, conflictul de o acută actualitate, existența unor personaje vii și autentice, limbajul suculent, popular și accesibil, poziția partinică a autorului în afirmarea noului și combativitatea față de vechi. Toate acestea ne îndrituiesc să-i prevedem lui Gheorghe Vlad un drum artistic plin de perspective. Nu putem totuși trece cu vederea unele imperfecțiuni de construcție, caracterul schematic, lipsit de individualitate, conferit unor personaje cu funcții de seamă în piesă, cum ar fi secretara de partid Petria ori inginera Lina. Linia schematică a acestor personaje s-a reflectat și în spectacol : imaginea lor a apărut ștearsă, fără strălucire, deși Anda Caropol (Lina) a depus eforturi spre a-și susține partitura cu sinceritatea ce-i este caracteristică, iar Ica Molin (Petria Fieraru) spre a reda cu simplitate prestanța personajului.

Mai socotim apoi că autorul a trecut cu ușurință peste schimbarea de atitudine a lui Pavel și, mai ales, a lui Marin Hodină. Și în organizarea materialului dramatic, autorul ar fi trebuit să țină seama de necesitatea unei succesiuni mai organice a episoadelor, a unei rotunjiri mai depline a finalurilor de tablou. S-ar fi sporit astfel forța agitatorică netăgăduită a conținutului dramatic, forța de transmitere a mesajului piesei.

Colectivul Teatrului Regional București, în frunte cu regizorul Mihai Dimiu, a manifestat o atitudine creatoare față de text. Și cînd afirmăm acest lucru nu ne gîndim la transpunerea scenică propriu-zisă a piesei — realizată cu înțelegere și inteligență —, ci la *fidelitatea creatoare* față de spiritul larg al textului, față de substanța lui înnoitoare. Regia a îndreptat întregul spectacol spre susținerea vibrantă a ideilor înaintate. Ea a chemat publicul să participe la dezbaterea de pe scenă, subliniind, cu pregnanță artistică, momentele-cheie, prin plantații și grupări elocvente, prin angajarea discuțiilor la rampă, prin susținerea directă cu

Ceocîlteu împreună cu cei șase copii ai săi
(în rolul lui Ceocîlteu : Ion Marinescu)

⟶

publicul a monologurilor. Apoi, pe linia caracterului popular al piesei, Mihai Dimiu a imprimat un ritm de mare vioiciune acțiunii scenice, a creat climatul de autentic optimism existent în colectivul gospodăriei, alternînd cu fantezie, pe măsura împrejurărilor impuse de text, comicul cu dramaticul.

În roluri mai mari sau mai mici, majoritatea interpreților au depus efortul de a contura imaginea fiecărui personaj prin amănunte semnificative, în măsură să contribuie la individualizarea lor cea mai deplină. În această ordine de idei, trebuie să notăm, pe lîngă interpretările pînă acum pomenite, altele cîteva, de dimensiuni mai mărunte, dar care au adus spectacolului un efectiv spor artistic. În scurtele sale apariții, Rodica Popescu a reușit, de pildă, printr-o interpretare plină de naturalețe în mișcări și exprimare, să înfățișeze imaginea inimoasei țărăncuțe Zoica, la care rîsul și plînsul se alungă unul pe altul cu o repeziciune uimitoare, dar care știe să adopte seriozitate și spirit de răspundere în modesta ei muncă. Scenele de dragoste dintre Zoica și Lisandru au prospețimea și exuberanța tinereții.

Prețioasă este și contribuția lui Eugen Petrescu în conturarea paznicului Băjan. Cu finețe și umor, actorul a subliniat regretul invalidului de a nu putea fi trecut într-o muncă mai activă, mai direct legată de procesul de producție.

De asemenea, Angela Macri, în rolul Caterinei, și Traian Păruș, în rolul lui Gîju, au izbutit prin cîteva cuvinte să schițeze două tipuri de țărani, pitorești și pline de culoare. Evitînd oarecare monotonie în interpretarea sa, Cornel Gîrbea va reuși să impună mai mult spectatorului chipul robust al președintelui Pavel. Un efort de renunțare la aerul didactic pe care-l afișează Ion Mîinea, în Pîrvu, va apropia și acest personaj de o imagine mai adecvată trăsăturilor sale proprii. Se cer îmbogățite în nuanțe personajele Marin Hodină (Dominic Stanca), Veta (Maria Burbea), Ilie Chirițoiu (Gheorghe Mihalache), Paraschiva (Lucreția Racoviță), interpretate, de altfel, conștiincios, dar fără strălucire, de către respectivii actori. La realizarea atmosferei specifice piesei a contribuit și scenografia stilizată a lui Ervin Kuttler, simplă și sugestivă, bazată pe elemente de folclor.

Spectacolul cu piesa *Îndrăzneala* va rămîne timp îndelungat în repertoriul tînărului teatru regional, fiindcă, educativ, lucrat cu răspundere artistică, este unul dintre cele mai populare spectacole cu temă țărănească realizate în ultima vreme.

Valeria Ducea

La invitația Uniunii Scriitorilor din R.P.R., țara noastră a fost de curînd vizitată de o delegație de oameni de teatru sovietici — dramaturgii A. Salînski și M. Zarudnîi și criticul teatral V. Pimenov, redactor-șef al revistei „Teatr“.

Oaspeții, care au urmărit o seamă de reprezentații teatrale la București, Brașov și Tg. Mureș, au avut de asemenea, cu diferite prilejuri, cordiale și instructive schimburi de păreri cu reprezentanți ai vieții noastre teatrale — dramaturgi, actori, regizori, directori de teatre — în legătură cu problemele comune privitoare la dezvoltarea mișcării teatrale din Uniunea Sovietică și din țara noastră.

Dintre impresiile culese de oaspeți — în urma vizitei lor — publicăm în numărul de față cele comunicate de dramaturgul M. Zarudnîi.

BINE TE-AM GĂSIT, ROMÎNIE!

...Trenul a trecut granița. Văd prin ferestrele vagonului cum se perindă, gonind, în fața mea, orașe și orășele, spuzite puternic de mii de lumini electrice.

Bine te-am găsit, Romînie!

Stăm mult la fereastră și nu ne putem opri să nu privim. Așa ne prind zorile. Iașii. Vechea cetate a acestei minunate țări. Mi se strînge inima. De ce oare? Da, acolo, în preajma acestui oraș, în 1944, a murit vărul meu Mihail, în luptă contra nemților fasciști. Era un băiat de la țară, de prin părțile Kievului, învățase la școală; ara pămîntul și visa să devină om de știință. Îndrăgea fizica și literatura. Dar, mai presus de orice, își iubea patria. A bătut mulți kilometri cu arma sa antitanc, în iureșul menit să ne elibereze pămîntul de ciuma brună. Acum, zace pe undeva în preajma Iașilor, pe pămînt romînesc. Nu știu unde-i este mormîntul. Nenumărate sînt în Europa mormintele în care zac soldați ai patriei mele, căzuți pentru libertatea ei și pentru fericirea întregii omeniri...

În luptele împotriva fascismului s-a întărit mult prietenia ce leagă popoarele țărilor noastre. Știm despre eroismul cu care detașamentele armatei populare romînești s-au avîntat împotriva dușmanului comun. Știm despre lupta eroică a partidului comuniștilor pentru fericirea poporului, despre conducerea lui înțeleaptă în opera de construire a unei vieți noi, libere și pline de bucurii.

...Ne apropiem de București. Capitala Republicii Populare Romîne. Cerul e, în această dimineață, senin; fumul se înalță liniștit din coșurile fabricilor și uzinelor; strălucesc în soare noile blocuri. Iar pe peron — zîmbete, fețe pline de bucurie, strîngeri puternice de mînă... Așa se întîlnesc numai prietenii.

Mi s-a cerut să scriu despre impresiile ce mi-au lăsat teatrul, dramaturgia din Romînia. Vă rog însă din inimă să mă iertați. Îngăduiți-mi deocamdată să scriu despre altceva, așa cum îmi cere inima. Despre impresiile cu care am rămas după ce am străbătut bulevardele, am privit monumentele, am vizitat noile raioane ale Bucureștiului, străzile lui largi, luminoase, casele lui înalte, însorite. După ce am cutreierat apoi sute de kilometri prin țară, minunîndu-ne de freamătul Ploieștiului și al pitorescului Brașov, cu uzina lui de rulmenți, după ce am cunoscut și discutat cu oamenii muncii, ai acestui popor talentat, după ce — din marea simfonie a cifrelor aflate și a faptelor de construcție întîlnite, deopotrivă în lumea uzinelor ca și în lumea colectiviștilor — mi-am dat seama că poporul romîn se află din plin avîntat pe drumul luminos al socialismului, sub gloriosul steag al Partidului Muncitoresc Romîn, mi-am putut întări convingerea că, împreună cu întreg poporul, pășesc pe același drum cei care formează puternicul detașament al oamenilor de litere și artă.

* * *

Mi se pare deosebit de important că dramaturgii romîni scriu mult despre oamenii Romîniei contemporane, că teatrele au deschis larg porțile lor unor asemenea lucrări.

Am vizitat numeroase teatre. Și, lucru interesant: în teatrele romînești nu am întîlnit uniformitate și nici monotonie. Totuși, varietatea lor artistică se întemeiază pe o năzuință comună: năzuința de a dezvălui cît mai profund și mai deplin lumea spirituală a oamenilor Romîniei socialiste.

O impresie deosebit de plăcută îți lasă afișele teatrelor din Romînia. (Afișele sînt, de fapt, un fel de carte de recomandare și o introducere în căutările creatoare ale teatrelor.) Întîlnești pe aceste afișe, stînd laolaltă, și operele clasicilor literaturii romînești, și lucrările dramaturgilor contemporani, și primele încercări ale acelor tineri ce abia își fac debutul în dramaturgie. Cît privește repertoriul, acesta conține drame, comedii, pamflete satirice, poeme eroice... Este foarte bine! Și nu întîmplător, în nici un teatru la care am fost, nu am aflat locuri goale...

Romînia este o țară cu o cunoscută și trainică tradiție teatrală. În amintire îmi răsar jaloanele principale ale dezvoltării acestei tradiții — de la elevii lui Gheorghe Lazăr, trecînd prin Societatea „Filarmonica“, și pînă la înființarea „Teatrului Național“ la București... Îmi vine în minte creația genială a lui Ion Luca Caragiale și marea moștenire lăsată de actorii realiști Matei Millo, Grigore Manolescu, Constantin Nottara, Ion Brezeanu și alții.

Am avut pentru prima oară în viață bucuria să văd nemuritoarea piesă *O scrisoare pierdută* a lui Ion Luca Caragiale la mine în patrie, în orașul Vinnița, în 1951. Pe scena ucraineană, marele Caragiale nu-și pierduse nimic din forța talentului său. E dovada unui spirit sănătos faptul că teatrul romînesc valorifică cu statornicie piese ale înaintașilor, ale clasicilor și ale celor mai apropiați de zilele noastre, cum sînt piesele lui Camil Petrescu, Victor Ion Popa, Mihail Sebastian, Tudor Mușatescu, Victor Eftimiu și alții. Pe temelia creației acestora se înalță mlădițele noului — tînăra dramaturgie socialistă — și se dezvoltă arta teatrului contemporan romînesc.

În Occident, în țările capitaliste, există unii care prevestesc pieirea teatrului. Ei spun că teatrul va fi ucis de televiziune și de cinematografie. Da, în multe țări capitaliste teatrul duce o existență jalnică. Trupele particulare nu pot întotdeauna să facă față concurenței businessman-ilor din cinematografie și televiziune. Nu încape însă îndoială că viitorul teatrului nu aici trebuie căutat. Ci în ceea ce teatrul aduce nou poporului. Niciodată, nici un fel de ecrane nu-l vor putea înlocui pe actorul viu, jocul viu, comunicarea directă cu spectatorii.

Teatrul nostru socialist este astăzi în plin avînt. Aceasta o simțim în patria noastră, aceasta o simțim și în țara dumneavoastră. Nu aș putea, în cadrul acestui articol, să-mi împărtășesc impresiile mele, toate, despre piesele romînești cîte le-am citit, despre spectacolele cîte le-am văzut. Merită să scriu mult despre *Întoarcerea* de Mihai Beniuc, despre creațiile lui Lovinescu, A. Baranga, despre comedia lui Mirodan, *Celebrul 702,* despre *Secunda 58* de Dorel Dorian, despre *Marele fluviu își adună apele* de Dan Tărchilă și despre mulți alți colegi de-ai mei, dramaturgi romîni. Sînt însă nevoit să mă limitez aci la un articol modest. Vreau, de aceea, să aștern cîteva cuvinte în legătură cu comediile pe care le-am văzut. Vă cer iertare, dar sînt autor de comedii.

Am auzit multe, încă în patrie, despre prozatorul V. Em. Galan, autorul romanelor *Zorii robilor* și *Bărăgan*. Am aflat, de aceea, cu o deosebită plăcere că scriitorul a „trădat“ pentru un timp proza, lăsîndu-se ispitit de genul dramatic. Am văzut la Teatrul de Comedie piesa lui, *Prietena mea Pix*. Este o comedie foarte veselă și spirituală. Regizorul Radu Penciulescu a pus-o în scenă aerat și spumos. Colectivul de interpreți a fost bine ales, iar regia s-a îmbinat în mod fericit cu interesanta scenografie realizată de I. Popescu-Udriște. În mod deosebit aș vrea să subliniez umorul subtil, foarte expresiv, cu care talentatul actor Șt. Ciubotărașu interpretează rolul lui Mastacan, ca și aportul tinerei actrițe Vasilica Tastaman — Mihaela-Pix. Ne-a încîntat veridicitatea cu care interpretează ea tinerețea și candoarea personajului.

O altă comedie, *Siciliana* de Aurel Baranga, numită de însuși autorul ei „farsă lirică", și care lovește în unele vicii existente încă, ne-a înlesnit cunoașterea mai îndeaproape a talentatului colectiv al Teatrului Național „Ion Luca Caragiale". Interpreții acestei comedii au știut să găsească acele nuanțe care să redea cît mai bine intenția autorului. Mi-a făcut o adevărată plăcere să cunosc jocul viu și antrenant al actorilor N. Enache, Natașa Alexandra, Florin Vasiliu, Mihai Fotino, Ovid Teodorescu, precum și să întîlnesc în direcția de scenă a spectacolului o nouă dovadă a talentului regizoral, de mult prețuit, al lui Sică Alexandrescu.

Se spune că toate genurile sînt bune, în afară de cel... plictisitor. Noi nu am văzut piese plictisitoare în teatrele din Romînia. Se prea poate să existe; noi însă nu le-am văzut... Îmi plac nespus comediile. M-au bucurat de aceea cu deosebire succesele autorilor de comedii din Romînia. Căutările lor creatoare, calea pe care merg ei mi-au dat prilejul multor meditații. Le doresc din tot sufletul cît mai dese succese. Și, desigur, le doresc să scrie comedii la care spectatorii să rîdă. Și nu numai spectatorii, ci și criticii... (Ceea ce ne-o doresc și nouă.)

Dramaturgul Al. Mirodan, a cărui creație îmi place foarte mult, rîde și el. Dar în *Celebrul 702* el rîde altfel: cu sarcasm. Și totuși, nu numai cu sarcasm; el știe să fie și liric, ba unele scene ating de-a dreptul pragul tragismului. Căci povestea vieții gangsterului Cheryl Sandmann este ceva mai mult decît viața unui singur om; în fața noastră, prin eroul său, Mirodan desfășoară însăși viața și moravurile societății stricate de capitalism.

Teatrul de Comedie ne-a înfățișat, în regia lui Moni Ghelerter, nu doar o întinsă galerie de personaje, ci mai ales de realizări actoricești interesante. Sînt încă pînă în clipa de față literalmente sub impresia excepționalului joc al talentatului actor Radu Beligan. Cheryl al lui este atît de viu, atît de convingător, încît am uitat că sînt în teatru, că în fața mea este o scenă. Mi se părea că acest om își *trăiește* viața în fața noastră.

De neuitat sînt și Joe în interpretarea lui Florin Scărlătescu, și chipul creat cu farmec de Sanda Toma. Moni Ghelerter a închegat un ansamblu minunat.

Rîsul este dovada forței spirituale a poporului. Poporul romîn iubește rîsul. Dramaturgii romîni știu să scrie comedii, regizorii romîni știu să le pună în scenă, iar actorii să le joace.

Vă doresc cît mai multe comedii!

„Poftă bună la rîs!" — cum se spune la noi în Ucraina.

***

Am avut ocazia să văd piesa mea *Curcubeul*, jucată pe scena Teatrului Secuiesc de Stat din Tg. Mureș. Mi-am văzut cu emoție eroii îmbrăcați altfel decît la noi, în Ucraina, vorbind într-o limbă pe care n-o înțelegeam; totuși, i-am recunoscut... Actorii au jucat cu multă înțelegere și firesc. Se simțea mîna regizorului Andras Hunyady. M-a izbit în mod special în teatru mănunchiul de actori tineri. Și aș vrea, în legătură cu aceasta, să subliniez eforturile pe care le face directorul teatrului, tovarășul Tompa, educînd acest minunat colectiv de creație.

***

Ne înapoiem în patrie. Duc cu mine, în inimă, o dragoste fierbinte pentru patria dumneavoastră, pentru talentatul popor romîn. Nu voi uita întîlnirile cu scriitorii, cu actorii, cu oamenii de teatru din Romînia.

Nădăjduiesc să mai trec o dată granița țării dumneavoastră și să mai am ocazia ca pășind pe pămîntul ei să spun:

— Bine te-am găsit, Romînie!

Mikola Zarudnîi

O pledoarie contemporană pentru încredere în om

„Oceanul" de Al. Stein, la Teatrul de Stat din Sibiu

În toamna anului 1955, aflîndu-mă într-o călătorie în Uniunea Sovietică, am fost, printre altele, oaspetele acelor teatre moscovite care pregăteau premiere cu piese noi închinate aniversării a jumătate de secol de la prima revoluție rusă din anii 1905—1907.

Cel mai impunător spectacol al momentului aniversar mi s-a părut *Prologul* de Al. Stein. Aici evocarea avea o amploare și o forță particulară, iar personajele de prim-plan apăreau ca foarte familiare și apropiate.

Am ținut neapărat să-l cunosc pe autor și am avut, chiar la sfîrșitul reprezentației, această cinste. L-am rugat să mă ajute a descoperi trăsătura comună care unește preocupările atît de variate ale pieselor sale. Dramaturgul a fost de părere că e greu

De la stînga la dreapta: **C. Băltărețu (Kuklin), Ion Bessoiu (Ceasovnikov) și Ovidiu Stoichiță (Platonov)** de stabilit un factor comun — și în creația sa și a altora — dar că un asemenea factor ar putea fi de ordinul poziției principiale a scriitorului, iar în ceea ce-l privește, anume, *atitudinea contemporană față de evenimente*. În articolul pe care i l-am solicitat a formulat această idee în felul următor:

„Cred că toate succesele dramaturgiei sovietice, în orice caz marea lor majoritate, se datoresc faptului că scriitorii au adus pe scenă suflul viu al actualității, au pătruns în viață, străduindu-se nu numai s-o oglindească, dar și s-o transforme, aducînd în teatru nu numai măiestria artistică, dar și atitudinea lor față de evenimente, atitudinea de participant, de luptător, de contemporan..."

Această afirmație poate părea foarte generală, ea îl caracterizează pe Maiakovski, ca și pe Leonov, pe Mihalkov, ca și pe Arbuzov. Confruntînd-o însă cu creația lui Stein, se va vedea că ea capătă în același timp și un înțeles concret. Activitatea sa literară a început foarte devreme, deîndată ce tînărul venit de la Samarkand, orașul natal, a apărut în cataloagele universității leningrădene ca student, și s-a împărțit, de la începuturile ei, între teatru și film, majoritatea pieselor devenind și scenarii. Prima lucrare dramatică de răsunet, *Judecata onoarei* (1948) și filmul creat după ea au însemnat o atitudine militantă, contemporană, în înfruntarea dintre patriotismul sovietic și cosmopolitism, în condițiile acelor ani postbelici cînd viața punea cu ascuțime problema. *Steagul amiralului* (Amiral Ușakov — 1950) examina același conflict în condițiile istorice ale răscrucii dintre secolele XVIII și XIX. În perioada în care comuniștii sovietici au dezvăluit și combătut urmările cultului personalității, reafirmînd cu forță teoretică principiul marxist al creației istorice conștiente a maselor, Stein a scris *Prologul* (1954), situînd centrul de greutate al acțiunii revoluționare în masele inspirate și conduse la luptă de partid. *O chestiune personală* (1954), drama eroică *Hotel Astoria* (1956), comedia lirică *Viori de primăvară* (1958) ridică îndrăzneț, în forme mai simple sau mai complexe, probleme ale desăvîrșirii etice a omului sovietic contemporan. „Mă străduiesc — mărturisește dramaturgul — să ridic o serie de probleme etice care mă frămîntă: despre vigilența adevărată și falsă, despre principialitatea adevărată și falsă, despre prietenia adevărată și falsă...". Toate acestea se află încorporate în structura ultimei piese, *Oceanul* (1960), ale cărei dimensiuni artistice, profunzime filozofică și densitate problematică definesc atitudinea contemporană a scriitorului față de problema formării conștiinței comuniste a omului sovietic, în momentul istoric pasionant al elaborării celui dintîi cod moral al omului viitorului — așa cum a fost el formulat în Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Urmărind evoluția dramaturgiei lui Al. Stein, se va observa, de asemenea, că atitudinea sa contemporană față de evenimente nu constituie o poziție fixă, un raport constant între subiect și obiect, ci o perspectivă dialectică asupra oamenilor și faptelor, care pornind de la studiul schimbării vieții se schimbă ea însăși, amplificîndu-se și adîncindu-se, înnoindu-se continuu. Dramaturgul lămurea, cu mulți ani în urmă, că în construcția personajului urmărește în principal noutatea raporturilor eroului pozitiv cu realitatea, noutatea normelor sale etice.

Atitudinea contemporană a autorului, constantă în diversitatea preocupărilor sale tematice și stilistice, îndeamnă mai departe la aflarea tendinței unitare a operei, a acelui țel mărturisit sau nu și pe care asemenea unui filon prețios îl vezi fie strălucind cu putere la suprafață, fie ascunzîndu-se în straturi subterane, oferindu-se privirilor la prima vedere sau așteptînd a fi detectat cu contoarele fine ale ipotezei și analizei. Acest țel al operei dramatice a lui Alexandr Stein mi se pare a fi afirmarea comunistă a principiului încrederii în om.

Patruzeci de ani au trăit în strînsă prietenie oamenii de știință Dobrovolski și Vereiski. O încercare grea îi desparte. Vereiski își va critica prietenul cu asprime, acesta îi va întoarce spatele, dar cel care solicită încredere pentru el și luptă pentru a i-o obține e tot Vereiski, intransigent dar nestrămutat în credința față de calitățile omenești ale prietenului, supunîndu-l judecății onoarei, pentru a-i salva onoarea. În timp ce Poludin, Dergaceva, Kolokolnikov manifestă neîncredere și militează pentru neîncredere în Hlebnikov, Cernogubov, ajutat apoi de Bîkova, Mariana, unchiul Fedea, Maliutina, cere să i se acorde încredere comunistului acuzat pe nedrept, nu se îndoiește de devotamentul său față de partid, ajută la destrămarea intrigii ticăloase țesute în jurul lui de carieriști. Astfel, „chestiunea personală" a inginerului devine în aceeași măsură „personală" pentru toți cei ce sînt convinși de cinstea sa. Despre încredere în om e vorba în principal și în dialogurile lui Konovalov cu Troian, ale lui Troian cu Batenin, ale lui Konovalov cu fiul său ; în camera hotelului „Astoria“ din Leningradul asediat se duce o bătălie aspră pentru credință eroică în valorile omului sovietic, împotriva celor ce vor să le întineze. Iar Platonov, ofițerul de marină care stăruie în călirea morală a echipajului său, conducîndu-l pe valurile înfuriate ale oceanului, pledează cu o patimă arzătoare pentru încredere în prietenul și subalternul său Ceasovnikov și cîștigă strălucit această luptă în care pe poziția adversă s-a găsit la un moment dat Ceasovnikov însuși.

* * *

Pentru poetul dramatic Alexandr Stein, oceanul e o realitate monumentală și în același timp un simbol, e viața însăși cu acalmiile și uraganele ei. Ca s-o poți străbate rămînînd tu însuți, trebuie să-ți călești sufletul. După ce au izbutit să-și înfrîngă greșelile și neînțelegerile, comandanții vasului „Vzvolnovannîi“ pleacă în misiune, siguri pe ei, gata să învingă Pacificul. După plecarea în cursă se află în preajma taifunului, se întîlnesc cu el, se apropie de epicentrul său, înclinația vasului e de patruzeci de grade, întunericul e de nepătruns, talazurile sînt cumplite, mugetul, înfiorător, de nesuportat. Dar pe punte, înconjurat de ai săi, comandantul Platonov poate raporta calm superiorilor că atît condițiile tehnice cît și moralul echipajului permit vasului să înfrunte dezlănțuirea naturii.

Ca să se ajungă la o asemenea călire a moralului echipajului s-a parcurs un drum lung. Cei trei locotenenți absolvenți ai școlii militare navale, Kuklin, Ceasovnikov, Platonov, au plecat în viață ca trei buni prieteni, trei mușchetari, veseli, trei marinari deciși să stăpînească oceanul. Platonov, militar de vocație, a ajuns comandant de navă în escadra din Pacific. Ceasovnikov, poetul, pornit entuziast după prietenul său în Orientul Îndepărtat, vrea acum să părăsească flota și se rupe de prietenul său. Kuklin, ofițer de administrație, carierist, invidios, se pregătește să-i trădeze pe amîndoi. Platonov s-a căsătorit cu Anecika, pe care n-o iubea. Ceasovnikov a rămas singur pentru că era îndrăgostit de Anecika. Mașa, sora lui Kuklin, l-a iubit pe Platonov dar s-a căsătorit cu un om care-i era străin, alergînd după un trai bun și ușor. Acum e văduvă și vrea să-și recapete dragostea de odinioară. Împrejurările îi supun pe toți acești oameni la o probă hotărîtoare „o probă de rezistență și de stabilitate“, cum se enunță în piesă, o operație de limpezire : vasul lui Platonov trebuie să plece în misiune în străinătate. Ceasovnikov se străduiește să fie demobilizat, drept pentru care săvîrșește și abateri, își insultă prietenul și superiorul. Mașa face totul pentru a-l redobîndi pe cel pe care-l pierduse și a-l rupe de familie. Kuklin îl denunță pe Platonov precum că ar vrea să-l acopere pe Ceasovnikov. Furtuna izbucnește deci înainte de pornirea vasului spre larg. Pentru a se putea bizui pe „echipaj“, pentru a-l pregăti, Platonov are o metodă de a cărei eficiență e profund convins : încrederea. Aceasta nu e o încredere oarbă, ci întemeiată pe cunoașterea calităților personale ale fiecărui om, respect și dragoste pentru ceea ce e prețios în sufletul tovarășului de muncă sau de viață ; nu e nici mioapă, fiindcă ține seama de perspectiva dezvoltării fiecăruia. E o încredere activă și selectivă, căci se însoțește cu exigența și se verifică în permanență prin rezultate. Cu timpul, această metodă a sădit în Platonov o autoîncredere trainică, iar pînă la urmă i-a adus marea încredere a superiorilor săi. Comandamentul marinei, prin viceamiralul Minicev, îi confirmă justețea metodelor de a-și instrui echipajul, deși îl pedepsește pentru un anume exces de zel. Încrederea stimulatoare și profundă funcționează nu numai ca o normă a raporturilor între comandanți și subordonați, ea este un principiu al însăși orînduirii de stat și al politicii, o rază a acestei lumini noi pe care a adus-o omenirii orînduirea sovietică, umanismul socialist.

O asemenea încredere implică mari responsabilități civice și morale și nu poate fi concepută decît în condițiile reciprocității și pe terenul celei mai înalte principialități. Ea presupune o mare înțelegere pentru slăbiciunile omenești și o tot atît de mare severitate împotriva apucăturilor neomenești.

Cartnicul Zadornov care, în plin taifun, pare a întocmi o scrisoare acasă, spune în gînd : „...Și mai întrebi mamă de comandant... Ce-mi place mie mult la el, e că se ocupă de călirea morală a echipajului... El are încredere în echipaj și echipajul în el“. „Dacă n-ai încredere în vreun membru al echipajului — îl avertizează Zub pe Platonov — îl debarcăm“. „Am încredere în toți“ — îi replică hotărît acesta. Spre sfîrşit, cînd Ceasovnikov va înţelege şi el totul şi va mărturisi totul, viceamiralul Minicev va observa încruntat: „Şi eu credeam că în Platonov se poate avea încredere!“ „Nimeni — protestează tînărul ofiţer — nu merită mai multă încredere decît el... A vrut să ia totul asupra lui... Pe răspunderea lui personală de comandant al navei, de comunist... Iată de ce nici un om din echipaj nu i-a înşelat niciodată încrederea“.

În *Oceanul*, autorul sovietic îşi propune să polemizeze cu aparenţele simplificatoare, cu ceea ce pare adevărat la prima şi la cea mai superficială vedere, cu schemele de gîndire care usucă noţiuni atît de bogate în substanţa lor omenească cum sînt dragostea, prietenia, principialitatea. În numele credinţei în omul sovietic, Al. Stein pledează pentru o înţelegere pătrunzătoare a vieţii personale a acestui om şi a contribuţiei sale la viaţa socială. În aparenţă, Platonov e un om aspru şi închis. Fostul său profesor îl crede îngîmfat. Mai apoi se va vedea însă că acest om e capabil de jertfire de sine în folosul prietenului. Sufletul său e al unui visător îndrăzneţ şi pătimaş. Principialitatea sa uneşte în mod natural severitatea regulamentelor militare cu grija adîncă pentru om. Crescîndu-i pe alţii, se creşte pe sine în spiritul aceloraşi îndatoriri. Ceasovnikov e o natură cam exaltată, de poet, se înscrie la şcoala militară din sete de glorie şi fapte eroice, îşi înfruntă tatăl pentru că vrea să-l reţină la Leningrad şi stăruie să plece în Orientul Îndepărtat ca să fie alături de prietenul său ; după şase ani nu visează decît să devină civil şi ajunge să-şi renege pe cel mai bun prieten. Totuşi, acest poet năbădăios, care ajunge să facă şi o gugumănie, nu e cum se arată a fi. Singur Platonov desluşeşte, cu ochi de prieten devotat şi cu agerime de comandant clarvăzător, personalitatea lui Kostik: „Atît ca prieten cît şi ca superior al lui Ceasovnikov, îl cunosc foarte bine. Mai bine chiar decît se cunoaşte el însuşi... Are mari posibilităţi... E un bun marinar şi, incontestabil, un băiat talentat, un specialist cu o pregătire şi o capacitate excepţionale... Are idei originale, uneori foarte inteligente, alteori absurde... Dar un lucru e sigur: merge

Scenă din spectacol

în viață pe un drum cinstit". Realitatea va confirma această caracterizare. Aparența simplă și inexactă va fi contrazisă de relevarea esenței complexe, adevărate, a personajului.

Desigur, în viziunea scriitorului, mediul acțiunii nu e populat numai de personalități care își ascund într-un fel sau altul natura autentică; o asemenea viziune ar fi antirealistă. Polemizînd cu aparențele, atît în ceea ce privește comportarea unor oameni, cît și unele raporturi dintre ei, dramaturgul zugrăvește în același timp și cazurile de armonie între esență și formă. Anecika este și pentru ea însăși și pentru alții o femeie cinstită, vioaie, o soție admirabilă și altruistă, al cărei caracter se maturizează sub înrîurirea pozitivă a lui Platonov. Mașa are un țel limitat de viață, nu-l ascunde, e slabă, și dragostea ei echivocă nu-l va putea acapara pe Platonov, o simte și ea însăși. Metoda aceasta a confruntării esenței cu aparența îi slujește autorului în a demonstra cu artă ce înseamnă prietenia adevărată, care se cunoaște la nevoie, între doi oameni tari, doi comuniști, cum sînt Kostik și Sașa, și ce înseamnă prietenia falsă; în ce constă falsa principialitate, aceea a lui Zub, care e gata să pedepsească în mod birocratic o abatere de la regulament, independent de condițiile și mediul în care a fost săvîrșită, numai ca el să fie acoperit, și ce înseamnă adevărata principialitate, a lui Minicev, care conformîndu-se riguros aceluiași regulament militar aplică pedeapsa ca un mijloc educativ, manifestîndu-și încrederea în ofițeri, făcîndu-i să înțeleagă unde anume au greșit, dar și cînd au avut dreptate, întărind ceea ce a fost just în comportarea lor. Autorul dorește să ne înarmeze din punct de vedere moral, făcîndu-ne martorii și părtașii unei dezbateri etice pe teme fundamentale caracteristice perioadei de construcție desfășurată a comunismului.

Problematica densă a piesei este expusă într-o țesătură sobră, cu luciri patetice și ironice, reflecții filozofice profunde și accente lirice subtile. Alexandr Stein e un poet viril al oceanului și deși l-a ales în această piesă ca simbol nu l-a ocolit ca realitate concretă. Monumental și înfricoșător, oceanul e într-un veșnic zbucium, un vîrtej care buimăcește sau oțelește, îmbiindu-l pe om cu una din cele mai plenare viziuni asupra colosalelor forțe naturale, atrăgîndu-l fascinant s-o înfrunte și s-o stăpînească. Oamenii aflați pe acest țărm îndepărtat al Pacificului meditează profund la viitor, își pun problemele războiului și păcii, poartă în ei dragostea de patrie ca o trăsătură sufletească naturală. Compoziția îndrăzneață a lucrării ține în scenă, tăcute, personaje cărora li se înfruntă numai gîndurile. Într-un lung episod, ce se petrece la Mașa acasă, Platonov nu scoate nici un cuvînt, deși e personajul central al episodului și toți i se adresează sau îl vizează. În general, *tăcerea*, încărcată de sens, ocupă un loc surprinzător de mare în trama piesei, marinarii dovedind că au și în viața de uscat, ca și pe mare, această virtute despre care Romain Rolland spunea zîmbind că face farmecul vieții.

Unele monoloage sînt cam lungi, iar unul, cel puțin, inutil — al Lioliei, personaj cu totul secundar, care-și povestește dintr-o singură răsuflare zvăpăiata-i biografie. I s-ar putea reproșa, cred, autorului că două-trei personaje secundare poartă o prea mare povară de generalități în raport cu puterea lor dramatică reală (Tuman) și că un număr asemănător de situații nu par străbătute de nervii ideilor, rămînînd, ca să spun așa, placide. Sînt mici fisuri ale unui edificiu impunător, pentru care scriitorul a cheltuit o mare energie și și-a încordat întreaga sa forță creatoare. După părerea mea, *Oceanul* reprezintă, într-un fel, o sinteză a activității dramaturgice a lui Alexandr Petrovici Stein. Tabloul e compus cu un realism sobru dar ardent, plin de dramatism, cu o spiritualitate densă sublimată într-un desen laconic, cuceritor prin frumusețea lui simplă.

Cel dintîi spectacol romînesc cu această piesă a avut loc pe scena Teatrului de Stat din Sibiu la începutul anului 1962, în regia lui Mihail Raicu (asistent de regie Sanda Tîlvan) și scenografia Olgăi Muțiu. De la ridicarea cortinei facem cunoștință cu Oceanul Pacific. Pe puntea de comandă a contratorpilorului lucesc fosforescențele aparatajului de navigație, în norii vineți clipește ca un ochi bolnav luna, talazurile se zdrobesc de carena oțelită a vasului și urlă prelung.

Prin radio se anunță apropierea taifunului ; în clătinarea navei, Platonov își rostește aspru comenzile scurte, Tuman tace închis în sine, Zadornov meditează cu glas tare, iar Ceasovnikov declamă propriile-i versuri. Apoi vuietul furtunii scade, ca să putem asculta Gîndul lui Platonov, care întreabă, și Gîndul lui Ceasovnikov, care răspunde... Realizarea, sugestivă, e cît se poate de simplă : pe un ecran lung, cu marginile curbate, o proiecție ingenioasă de umbre și lumini închipuie furtuna, rotirile sacadate, pe un arc mic de cerc, ale turnantei și megafonul fac restul. Stilul montării e stilul laconic și expresiv al piesei, mijloacele de sugestie sînt elementare, recuzita (cu excepția camerei, prea și demodat încărcată, a lui Platonov) strict necesară. Compoziția e, de asemenea, sobră și elegantă. Spectacolul respiră aerul tare al oceanului și e conceput, în ceea ce privește aspectul său exterior, marinărește : pe navă nu s-a luat nimic din ceea ce nu e absolut util echipajului. Oamenii sînt concentrați asupra propriilor gînduri, efuziunile sînt rare, mersul decis, replicile clare, tăioase, acțiunea ritmată cu precizie. Pauzele sînt trăite realmente — cum își dorea cîndva Vahtangov repetînd cu elevii săi —, nu rămîn inerte din punct de vedere dramatic. Piesele cu subiecte din viața militară impun totdeauna artiștilor o anume ținută caracteristică. Artiștii sibieni au cucerit aici, în afară de aceasta, ori poate cu acest prilej, și o disciplină fină a mișcării scenice. Impresia principală pe care o degajă succesiunea întîmplărilor din fiecare tablou este cu totul subordonată țelului principial al spectacolului, cu maximă concentrare și minimă risipă de timp.

Cît privește suprasarcina spectacolului, mi se pare că e tocmai pledoaria comunistă pentru încredere în om, în tovarăș, firul roșu al întregii opere dramatice a lui Stein și axa ideologică a acestei lucrări, atît de bogată în sensuri și atît de lapidară în expresie. Regizorul a privit piesa ca un proces și s-a sprijinit pe o bună înțelegere din partea actorilor pentru a înfățișa tema încrederii ca o temă a formării conștiinței comuniste a omului sovietic. Rezultatul cel mai apreciabil este că actorii înfățișează în așa fel eroii, încît par a-i descoperi împreună cu spectatorul ; se parcurg cu grijă etapele dezvoltării caracterelor, fără anticipări pripite și fără întîrzieri în fixarea accentelor definitorii. Un exemplu de toată lauda e personajul Ceasovnikov în creația lui Ion Bessoiu. La examenul de absolvire a școlii militare, el nu se deosebește de ceilalți. Dar după serbare tînărul locotenent își vădește în cîteva gesturi și vorbe trăsăturile deosebitoare : iată-l cîntînd de fericire că va fi marinar, gata să plîngă cînd află că va rămîne la Leningrad, violent în discuția cu tatăl său, bucuros și mîhnit totodată că a obținut să plece în Orient, dar cu prețul supărării bătrînului tată. La fiecare apariție a actorului, firea aceasta cam exaltată de poet tînăr își va dezvălui mai larg caracteristicile : în discuția cu Platonov va avea accente de brutalitate, de disperare, va spune prostii în care nu crede și va face prostii care nu-i stau în caracter. Dar datorită dozării riguroase a acestor accente de către interpret și evidențierii tot atît de grijulii a calităților, eroul își demonstrează convingător esența, își vădește — fără să urmărească aceasta — cinstea, încrederea în viață, candoarea, inteligența. Spectatorul îl va cunoaște pe deplin pe Ceasovnikov de-abia atunci cînd, în deznodămînt, el va spune cu curaj adevărul despre sine, își va elogia prietenul și-și va înțelege profund datoria. Actorul a compus cu măiestrie excentricitatea simpatică a unui om frumos sufletește, pregătindu-l minuțios pe spectator pentru ca să capete încredere în el, așa cum a avut-o tot timpul Platonov.

În crearea rolului Platonov, Ovidiu Stoichiță a urmărit cu perseverență aceeași linie. Omul acesta atît de exigent cu sine și cu alții, zgîrcit în vorbe și mișcări, se dezvăluie greu și încet ; îl cunoaștem treptat, atunci cînd, devenit — cu vizibilă dificultate — volubil, ca să-l convingă pe Tuman și — cu vizibilă neplăcere — abil, ca să îndepărteze bănuielile lui Zub, ne face să simțim că e călăuzit în fond de o mare încredere în tovarășul de muncă și prietenul apropiat. Îl cunoaștem și mai îndeaproape cînd, posac și străin, la petrecerea din casa Mașei, regretă că i-a călcat pragul, și cînd, fericit și descătușat în fața soției, se supune sincer noilor precepte de viață familială, rostite de ea, dar sădite de el în sufletul ei. Actorul lămurește cu inteligență forța spirituală a lui Platonov și temeinicia autoîncrederii acestuia, străină de îngîmfare, expresie a consecvenței comuniste în urmărirea idealului.

Această linie a interpretării, dezvăluirea progresivă a psihologiei eroilor, cu urmărirea atentă a călirii lor morale în cursul acțiunii, caracterizează munca a aproape întregului ansamblu actoricesc. Viceamiralul Ceasovnikov, tatăl lui Kostik, e un bătrîn soldat plin de distincție, foarte uman în slăbiciunea sa pentru unicu-i copil, dar și foarte sever cu această mică slăbiciune. Farmecul personal al actorului Nicolae Albani face ca tristețea părintelui și mîndria comandantului să se armonizeze fin în acest chip frumos, pe care sentimentele se exteriorizează cu reținere. Kuklin, tînărul ofițer cariat de egoism și opac, își află în Constantin Băltărețu o interpretare care de asemenea evită îngroșările și, aș spune, rechizitoriul personajului. Actorul îl supune cu toate rezervele judecății publice și își exprimă, cred, indirect, opinia că, mai devreme sau mai tîrziu, viața va supune tarele morale ale lui Slavka unor examene hotărîtoare. Moliciunea mișcărilor, privirile piezișe, zîmbetul constant, aerul mereu împăciuitor, ascunzînd oarecare perfidie, contrastează mereu și sîcîitor cu ce spune Kuklin și cheamă, în cele din urmă, la neîncredere față de el. Caracterul ferm al comandantului comunist Minicev, înțelepciunea lui bătrînească și vigoarea tinerească au fost descrise cu siguranță și impecabilă dicție de Teodor Portărescu. E remarcabil cu cîtă simplitate realizează actorul acest personaj a cărui pondere în conflict e tot atît de mare, pe cît de restrînsă e întinderea rolului. Interpretul a înțeles că, venind de la Centru să dezlege problemele încurcate, amiralul nu are atît intenția să eșafodeze procese cît să cunoască mai bine oamenii și să vadă, înaintea plecării lor în importanta misiune de stat, dacă se poate pune temei pe dînșii. Cazul e, văzut de sus, o bagatelă, dar reacțiile oamenilor în împrejurarea dată i se par deosebit de însemnate, și, cînd ajunge la concluzia reconfortantă că se poate bizui pe ei, hotărîrea formală ce o dictează, penalizarea ofițerului Platonov, i se pare o latură secundară a chestiunii. „Într-adevăr, — spune Minicev, privind Oceanul cu seriozitate concentrată, luminată pentru o clipă de fiorul unei mari bucurii — de aici se deschide o perspectivă largă“, vechea gardă a marinei revoluționare are cui preda steagul glorios al flotei sovietice. Cu aceeași reținere și potență expresivă interpretează Paul Lavric umorul sec al lui Zadornov, Mircea Hîndoreanu, drama intimă a lui Tuman, care nu înțelege de ce nu se bucură de încrederea echipajului cu toate că-și face datoria fără preget (mai exact, ceea ce crede el că e datorie). Interpretîndu-l foarte echilibrat pe Zub, actorul Nicu Niculescu îl face să păstreze, cît se poate păstra, aparența de imparțialitate, și să ascundă, tot cît e posibil, începutul de birocratizare a vîrstnicului ofițer. Și aici, ca și la Zadornov, ca și în rolul episodic al lui Alioșa din Ansamblul artistic (Sebastian Papaiani), ca și în scurta și edificatoarea apariție a bunului dar slabului Svietlicinîi (Cornel Niculescu), nici o stridență, nici o forțare a procesului chibzuit de confruntare a personajelor cu propria lor esență, nici o grabă în a impune spectatorului punctul de vedere al actorului asupra eroului, ci efortul — susținut mai ușor de unii, poate ceva mai evident și mai greoi de alții, dar totdeauna lăudabil — de a invita publicul să discearnă și să opineze, în spiritul dorințelor autorului. Personajul feminin al Anecikăi (Zoe Stănescu) n-a reușit deloc. Aici spectacolul are o lacună, mai ales regizorală, greu explicabilă. Femeia molatică, plîngăcioasă și stîngace de pe scenă n-ar putea fi niciodată soția lui Platonov din același spectacol. Personajul Mașei a reușit numai într-o măsură. În măsura în care inteligența artistică a Angelei Albani a construit caracterul contradictoriu indicat de text. Lipsește însă în compunerea personajului femeia tulburătoare care ar fi putut, la un moment dat, să schimbe făgașul vieții lui Platonov și pe care el a iubit-o cu putere, după cum lipsește și femeia ușuratică și blazată descoperită cu durere de același Platonov după șase ani, la ultima lor reîntîlnire. Lacunele semnalate ar putea avea și explicații obiective, de dificultate a distribuției. Se pare că teatrul din Sibiu ar trebui să-și completeze personalul artistic feminin.

Spectacolul *Oceanul* e o inspirată transpunere a unei piese sovietice admirabile. Lucrînd la crearea lui, artiștii realizatori și-au manifestat nu numai talentul, ci și bucuria reîntîlnirii cu această literatură dramatică de înaltă tensiune contemporană, care a oferit nu o dată succese de seamă teatrului romînesc — și i le va mai prilejui.

Valentin Silvestru

DE VORBĂ CU GABRIELA NAZARIE DESPRE:

costumul în spectacol

— O discuţie despre costum în spectacol... Desigur, nu pentru a teoretiza aportul acestei arte la realizarea scenică, ci, dacă sînteţi de acord, pornind de la rosturile ştiute ale costumului în caracterizarea personajului, ca să ajungem la analiza concretă a unor modele (de preferat din propria dumneavoastră experienţă).

— Trebuie să mărturisesc, în primul rînd, că sînt încîntată că v-aţi propus să vă ocupaţi şi de costumieri, de problemele aparţinînd acestui sector de creaţie atît de necesar, după mine, oricărei încercări de a transpune scenic un text dramatic. Şi, răspunzînd întrebării dumneavoastră, să reamintesc un fapt îndeobşte cunoscut, anume că înainte de a fi rostit vreo replică ce ar putea da o cît de vagă idee (la început) despre datele personajului, actorul se înfăţişează prin costum spectatorilor ; vestimentaţia este chemată ea mai întîi să caracterizeze personajul, structura, biografia, limitele spirituale şi sociale între care acesta se va mişca în dramă. Strădania actorului ce intră în atmosfera piesei şi acţiunii dramatice va da după aceea glas şi caracter concret sesizabil, pe măsura complexităţii lui, personajului interpretat, de-a lungul şi pînă la capătul lucrării dramatice. Îmbrăcămintea exprimă, aşadar, aşa cum prea bine se ştie, o primă şi sintetică viziune a omului, a personajului (sau a eroului, cum preferaţi să-l numiţi) despre sine. Ea mai exprimă nivelul său material, spiritual, preocuparea de a-şi alege haina care să-l reprezinte potrivit propriilor lui veleităţi în faţa semenilor. (Uneori această preocupare devine preponderentă şi chiar singulară ; şi atunci ea capătă sensul uşurătăţii, mondenităţii.)

— Cum aţi exprima concret, în costumarea unui asemenea personaj, această trăsătură ?

— Am avut nu de mult, în activitatea mea, sarcina de a asigura costumaţia unei eroine din această familie de personaje. E vorba de soţia inginerului (cea de-a doua) din piesa Sidoniei Drăguşanu *Fiicele.* Cora se îmbracă, aşa cum ne mărturiseşte ea însăşi, „din pachet". E un prim semn al snobismului ei, alimentat de prejudecata potrivit căreia a-ţi confecţiona rochiile dintr-o astfel de sursă de aprovizionare înseamnă a-ţi asigura privilegiul de a arăta altfel decît ceilalţi oameni din jur. Cora are această prejudecată ; ea nu alege lucrurile în acord cu

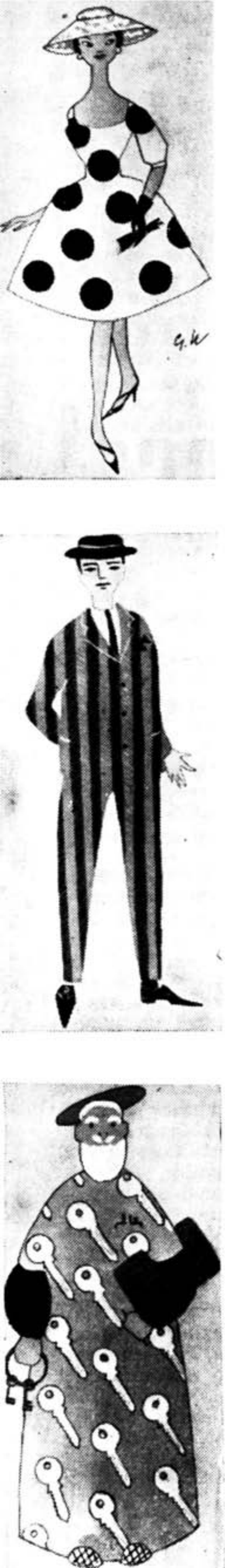

Schițe de costume pentru „De Pretore Vincenzo" de Eduardo de Filippo — Teatrul de Stat din Ploiești (Ninuccia, De Pretore Vincenzo, Sf. Petru)

propria ei structură psihologică (pe care nu cred că și-o cunoaște și nici măcar nu este preocupată, nu are mijloacele de autoinvestigare, spre a putea realiza această cunoaștere), ci doar pentru a fi „originală". Am căutat, așadar, să realizez această voită originalitate alegîndu-i asemenea materiale „din pachet" care, contrastînd ca gust cu lucrurile decente, artistice pe care le putea găsi în vitrinele noastre, să atragă privirea, dovedindu-ne totodată prostul ei gust satisfăcut prin cea mai occidentală sursă. În acest chip, cred eu, am izbutit să scot în relief trei trăsături ale personajului, pe care spectatorul e capabil să le identifice de la bun început: frivolitatea, parvenitismul, prostul gust. Am crezut — și dorit — că-i pot da, prin urmare, o imagine de îndată expresivă pe această linie (dacă am și reușit, nu am căderea s-o spun), pentru a o plasa în acel unghi de unde spectatorul s-o poată urmări apoi în toată desfășurarea ei scenică, fără a se lăsa furat de falsa ei declarație de modestie (atunci cînd încearcă s-o facă).

— Am înțeles de ce ați recurs la aceste mijloace vestimentare și am înțeles de asemenea de ce Cora își schimbă neîncetat toaletele, uneori fără nici un motiv aparent. N-am înțeles însă de ce fiica cea mare a inginerului schimbă și ea vreo cinci-șase toalete, fără ca prin aceasta să putem citi la ea vreo semnificație alta decît poate tot o vagă mondenitate (ca să nu-i spun ușurătate), trăsătură ce ar veni însă în contrazicere cu linia intimă dorită de autoarea textului.

— Profit de această întrebare pentru a-mi exprima unele păreri asupra cărora nu sînt eu însămi clarificată, în legătură cu unele cerințe ale artei pe care o practic. Fiind, ca și scenografia, o artă — cum se pare — ajutătoare, costumația nu este deci cu nimic mai puțin legată, condiționată, de text. În cazul la care vă referiți, observația dumneavoastră nu este deci lipsită de judiciozitate. Dacă vă amintiți însă piesa, fiica mai mare a inginerului este o utemistă de care s-a îndrăgostit un tînăr inginer comunist, un om dintr-o bucată, sobru, cinstit. Ea se supără pe el, renunțînd să-l mai vadă, pentru că acesta, din onestitate și dintr-un spirit de adevărat comunist, dă în vileag actele necinstite săvîrșite pe șantier de tatăl ei. Aproape nimic din comportarea ei nu vădește însă o conștiință evoluată, ci poate doar o capriciozitate, o irascibilitate care — m-am gîndit eu — dă mai degrabă glas unei nestatornicii. Această trăsătură — m-am gîndit — nu putea lua în costumarea personajului o exprimare mai potrivită decît aceea a unor nemotivate schimbări de toalete.

— În felul acesta ați împins-o întrucîtva spre Cora, spre tipul ei uman, deși nimic n-ar justifica această alunecare...

— N-am apropiat-o de Cora. Pentru că, dacă ați reținut, rochiile ei sînt totuși ale unui om la care gustul este evoluat spre sobrietate, au o linie de puritate, candoare și decență, de modestie, care se încadrează în portretul moral al celei ce le poartă. Spre deosebire de celelalte personaje ale piesei — caractere puternice mai migălos descrise, mai ușor de descifrat —

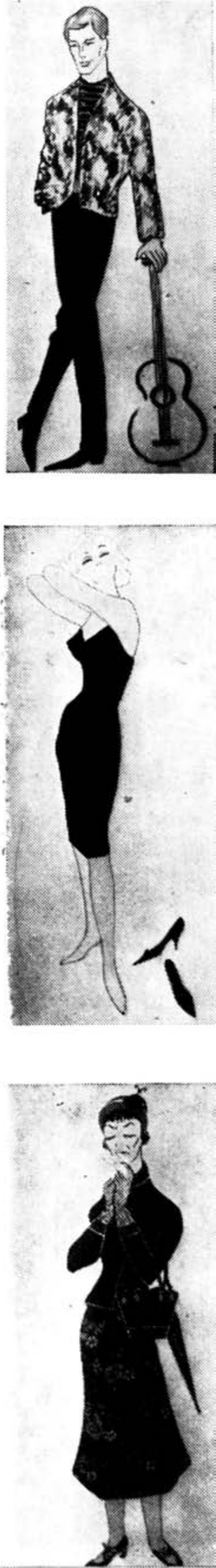

Schiţe de costume pentru „Orfeu în infern" de Tennessee Williams — Teatrul Naţional „I. L. Caragiale" (Val Xavier, Carol, O vecină)

aci autoarea a fost mai laconică şi a folosit trăsături ceva mai estompate. Aşa încît, acolo unde pictoriţa de costume n-a putut desluşi o traiectorie cît de cît sigură, a avut în faţă o sarcină dintre cele mai dificile (şi o spun nu cu prezumţie, ci, dimpotrivă, pentru că sînt convinsă că n-am rezolvat această sarcină), a avut de îmbrăcat un personaj mai greu de identificat. De aci poate unele inconsecvenţe.

— Pe cît ştiu, aţi lucrat recent şi la alte cîteva piese...

— La cîteva este poate pretenţios spus. Am lucrat costumele la piesa lui Tennessee Williams *Orfeu în infern*, iar pentru Teatrul din Ploieşti la piesa lui De Filippo — *De Pretore Vincenzo*. Sînt două piese cu o problematică deosebit de amplă, plină de răspunderi pentru realizatorul costumelor. Înainte de a încerca, atît cît mă pricep, să explic concepţia pe care o am, aş vrea să subliniez importanţa primordială, necesitatea stringentă a colaborării dintre regizor şi creatorul costumelor pe care personajele piesei sînt destinate a le purta. De definirea portretului psihologic, a poziţiei sociale a eroului, de precisa determinare a conturului lui dramatic în piesă atîrnă aflarea mijloacelor prin care se materializează la rampă înfăţişarea lui vestimentară. Atunci cînd această colaborare — şi vă rog să-mi îngăduiţi de astă dată să mă mărginesc la a o menţiona doar în principiu — nu este puternic susţinută, cînd nu există o întrepătrundere, o sudare a sarcinilor respective, îşi fac loc „ciudăţeniile" pe care le observaţi în cîte un spectacol.

Nu-mi pot autopronostica reuşita cu studiile pe care de-abia le-am încheiat la piesa lui Tennessee Williams. În esenţă, am urmărit aci să-mi reprezint în primul rînd caracterele ei puternice, poziţia lor, raportul dintre ele ; m-am situat în lumea piesei, căutînd să identific, sub falsul puritanism al uneia dintre tabere, sursa ei de violenţă, spiritul ei intolerant, care a generat acea formă de violenţă socială cunoscută sub numele de Ku-Klux-Klan şi care în piesa de faţă este responsabilă de moartea modernului Orfeu — Val Xavier. Oricum, există aci o foarte concretă galerie de tipuri ce caracterizează actuala societate americană (şi în costumaţie accentul a fost pus pe tot ceea ce poate face mai uşor identificabilă această lume americană) alături de o altă lume mai mult simbolică, mai abstractă, expresia poate a unor doruri, năzuinţe şi aspiraţii de libertate şi mai bine — Val şi Carol. N-aş spune că ei sînt nişte apariţii stranii, ci aduc în piesă unda de poezie şi frumos ce nu poate supravieţui în infernul de pe Mississippi. Există apoi personaje în această piesă a căror evoluţie cunoaşte momente de cotitură în care se petrec mari schimbări în structura lor : de pildă Lady. Am căutat ca asemenea procese de schimbare să-şi găsească exprimare în costum, în acord cu climatul sufletesc în care ele se petrec. În genere, lucrarea dramatică a lui Tennessee Williams obligă la o costumaţie foarte plastică, cu o mare forţă de evocare a lumii piesei, şi în special a locului ei de desfăşurare.

Tot problema caracterizării a două lumi — a omului de rînd năpăstuit şi a magnaţilor raiului capitalist — o pune şi piesa lui De Filippo — *De Pretore Vincenzo*. Aş prefera însă ca, în locul unui surplus de explicaţii faţă de cele de mai sus, să-mi îngăduiți să exemplific și prin cîteva schițe gîndurile ce m-au călăuzit lucrînd la ea. Sînt convinsă că un om care se exprimă mai mult prin desen va fi ajutat de acesta și atunci cînd discută unele probleme ale artei lui.

— Aș vrea să mai pomenesc de un capitol în privința căruia se poate și trebuie să se discute, cu atenție și cu pricepere. Este vorba de costumul de epocă. În privința acestuia, pictorul trebuie să manifeste nu numai cunoașterea epocii, dar să fie capabil să interpreteze această epocă de pe pozițiile de azi. Și spun acest lucru pentru că nu rareori asistăm la piese la care costumul, fiind de epocă, apare cu totul convențional, creatorul costumului mulțumindu-se doar cu documentarea.

— Nu pot să stărui acum asupra acestei probleme, deoarece nu am lucrat în ultima vreme vreo piesă care să pună probleme de această natură ; de aceea, nici n-aș putea invoca experiența proprie. Țin să spun totuși că sarcinile ce revin creatorului de costume sînt foarte mari, nu numai în ce privește concepția generală în care este transpusă o lucrare dramatică plastică a epocii în care ea trebuie să trăiască, poziția noastră față de această epocă, dar și pe un alt plan : *cunoașterea actorilor cu care avem de colaborat.* Pentru că una din sarcinile creatorului de costume este de a veghea ca actorul ce urmează să „intre" în pielea personajului să poată intra și în haina acestuia. De aci se deschide însă un nou capitol de obligații imperioase ce fac din costumier — în măsura în care se îndeplinesc aceste obligații — un om de teatru în adevăratul înțeles al cuvîntului.

M. Al.

Cronica

TEATRUL „C. I. NOTTARA“

Ciocîrlia

de Jean Anouilh

Liliana Tomescu (Ioana) și C. Brezeanu (Warwick) →

Data premierei : 5 ianuarie 1962. Regia : Mircea Avram. Scenografia : Dan Nemţeanu şi Lidia Radian. Distribuţia : Liliana Tomescu (Ioana) ; George Sion (Cauchon) ; Ion Punca (Inchizitorul) ; Florin Stroe (Promotorul) ; George Buznea (Fratele Ladvenu) ; Constantin Brezeanu (Contele de Warwick) ; Tony Zaharian (Carol) ; Migry Avram Nicolau şi Nana Ianculescu (Regina Iolanda) ; Sanda Băncilă şi Maria Gheorghiu-Săniuţă (Regina cea mică) ; Nataşa Nicolescu (Agnes) ; Sergiu Dumitrescu (Arhiepiscopul) ; George Cîmpeanu (La Trémouille) ; George Constantin (Beaudricourt) ; Sandu Sticlaru (La Hire) ; Grigore Anghel Seceleanu (Tatăl) ; Jeni Argeşanu (Mama) ; Vasile Lupu (Fratele) ; Ion Porsilă (Călăul) ; Ion Igorov (Guardul Boudousse).

Este foarte bine că acest titlu a reapărut pe afişele teatrelor noastre, piesa lui Anouilh fiind printre cele mai autentice valori ale teatrului contemporan. În legenda fecioarei de la Domremy, pe Anouilh nu-l interesează, cum nu l-a interesat nici pe Bernard Shaw, reconstituirea faptului istoric sau exaltarea romantică a gloriei trecute. Pentru el istoria este un mijloc de a polemiza cu prezentul, chipul eroinei, un prilej de a afirma idealuri contemporane. De aceea, de la bun început, Anouilh avertizează că ceea ce se petrece pe scenă nu este istorie : piesa debutează cu un moment de „teatru în teatru", actorii intră în scenă ca actori şi nu ca personaje. În lungul spectacolului, replici scrise anume şi însăşi construcţia acţiunilor scenice vor reaminti ostentativ, de multe ori, că asistăm la un spectacol care se joacă *astăzi*. Există chiar un personaj (Warwick) a cărui acţiune este aproape nulă, deşi rolul se numără printre cele principale, şi care nu face altceva decît să comenteze faptele, de pe poziţiile unei gîndiri politice evident actuale. De altfel, aproape toate personajele din această piesă ştiu la început cum vor sfîrşi, se contemplă aşa cum vor fi în viitor şi se judecă. Răsturnînd valoarea timpului, Anouilh scaldă evenimentele într-o baie de luciditate : consecuţia cronologică a faptelor îşi pierde însemnătatea, orice acţiune poate fi oricînd oprită şi analizată îndelung. Dramaturgul pare să ne arate cu degetul : ceea ce vedeţi este o demonstraţie, iar acţiunile pe care le joacă actorii sînt argumentele şi contraargumentele care o constituie.

Părinţii scandalizaţi de elanurile fiicei lor reprezintă inerţia traiului mărginit la interesele familiei. Beaudricourt este o caricatură a militarului obtuz. Curtea lui Carol, şi Carol însuşi, înfăţişează viaţa falsificată, egoistă şi ipocrită, a păturilor „de sus". Warwick întrupează politica inumană pentru care omul nu are valoare decît în funcţie de folosul pe care-l aduce „majestăţii sale". Toate aceste atitudini şi ipostaze sînt vii, pline de farmec, convingătoare, fiindcă fiecare din ele se materializează într-un caracter real, fin nuanţat şi, de multe ori, dotat cu o ascuţită inteligenţă. În vîrful piramidei duşmanilor Ioanei se ridică, întunecată, silueta inchizitorului : acesta reprezintă mai mult decît toţi ceilalţi, mai mult decît o orientare politică sau o anume caracteristică de clasă ; el reprezintă filozofia supunerii. Este filozofia dispreţului şi urii pentru om, concepţia conform căreia fiinţa umană trebuie să se umilească şi să se smerească în faţa forţei copleşitoare şi nemiloase pe care inchizitorul o numeşte „ideea" — religia.

Cu toate aceste personaje-idei de esenţă vădit contemporană polemizează, prin Ioana, Anouilh ; cu biserica, în eforturile ei de a înfrînge avîntul omului spre libertate, cu politica claselor stăpînitoare, oricînd gata să ardă pe rug frumuseţea umană, fiindcă aceasta le este împotrivă, şi, prin inchizitor, cu toate concepţiile filozofice care caută să fundamenteze logic teza slăbiciunii, neputinţei şi urîţeniei firii omeneşti. De multe ori, polemica se poartă deschis cu anumite fapte actuale. Sînt, de pildă, replicile despre şi împotriva intelectualilor pe care Warwick îi numeşte cu dispreţ „oameni fără trup". Evident, Anouilh are în vedere o anume complexitate artificial creată a intelectualilor occidentali de astăzi.

În ansamblul acestei literaturi dramatice occidentale, care critică lumea burgheză contemporană, *Ciocîrlia* are meritul de a afirma ; mulţi dramaturgi apuseni critică societatea în care trăiesc, dar puţini ştiu ce şi cum să afirme. (De altfel, şi Anouilh, în alte piese ale sale, se mulţumeşte să ofteze deznădăjduit, contemplînd imaginea vremii sale.) Ioana reprezintă un foarte frumos ideal uman : ea apără cu fapta şi cuvîntul ideea dragostei şi a încrederii în om. Exaltă frumuseţea omului simplu şi, ca om simplu înzestrat cu bun simţ popular, vine să însănătoşească o armată în descompunere şi să învingă argumentele cele mai perfide ale politicii de curte şi ale tribunalului bisericesc. Nu este o perfec-

Cronica

Toni Zaharian (Carol) și Liliana Tomescu (Ioana)

țiune abstractă, născocită, ci se bizuie totdeauna pe victoria asupra slăbiciunii. În sfîrșit, ea reprezintă un principiu activ. Ioana cheamă la luptă, simplu, pe înțelesul oricui: „Trebuie făcută treaba!“ Ea are conștiința răspunderii față de toți ceilalți, și știe că răspunderea reprezintă cea mai înaltă distincție umană.

Caracterul polemic determină și formula dramatică a piesei, care este o discuție, o dezbatere teatrală. Acțiunile trecute, prezente și viitoare se împletesc în toate sensurile, urmînd sinusoida gîndului prin nenumărate confruntări între personaje și adunînd, ca în focarul unei lupe, toate atitudinile ce converg spre împlinirea ideii. Conflictul evoluează astfel fără timpi morți, numai prin succesiunea momentelor hotărîtoare. Anouilh dă personajelor sale mereu alte prilejuri de a judeca, a se judeca, și a se lăsa judecate de noi. Variația perspectivelor îi oferă posibilitatea să jongleze cu aforismele și să-și desfășoare nestingherit umorul. În piesă se glumește mult, mereu, și asta întărește tonalitatea ei optimistă. Contemporană prin idee, *Ciocîrlia* este contemporană și în modalitățile ei de expresie: este contemporană această dialectică a perspectivelor în examinarea unuia și aceluiași fapt sub toate aspectele lui; este contemporană ironia subtilă a autorului, care nu se lasă niciodată prins în capcana sentimentalismului; este contemporană, mai ales, disciplinarea emoției de către gîndire, stăpînirea și depășirea suferinței prin înțelegerea semnificațiilor ei.

Punînd piesa în scenă la Teatrul „C. I. Nottara“, regizorul Mircea Avram pare să se fi concentrat în primul rînd asupra problemelor de interpretare actoricească. Distribuția alcătuită de el cuprinde cîteva reușite. Cea care a înțeles cel mai bine piesa și personajul este Liliana Tomescu. Ea și-a dat seama că „algebra scenică“ a ideilor lui Anouilh cere simplitate exterioară (ceea ce nu echivalează cu simplismul), un desen clar și bine conturat al rolului, urmînd evoluția ideilor. De aceea, actrița și-a construit personajul cu modestia ce caracterizează și costumul eroinei: două-trei atitudini principale, care punctează, aproape coregrafic, momentele de culminație, și apoi o mare sobrietate, evitarea oricăror intonații și gesturi parazitare. Se poate spune că ea povestește admirabil istoria Ioanei, dezvăluindu-ne pînă la capăt nuanțele ideii de om, în numele căreia a fost scrisă piesa. Dacă nu izbutește totdeauna să și fie Ioana, rămînînd, mai ales în punctele de tensiune ale părții a doua, sub nivelul încordării emoționale cerute de piesă, și neizbutind, acolo, să transmită starea de spirit a eroinei care știe tot timpul că se află în preajma morții, se teme și vrea să trăiască, asta se întîmplă pentru că ea nu întîlnește totdeauna, în desfășurarea acțiunii scenice, prezențe actoricești în măsură să i se opună în conflict.

Pe aceeași linie au mers — încercînd să-și facă propriu caracterul convențional autoironic al acestor personaje-idei, atît de individuale — George Constantin (Beaudricourt), Constantin Brezeanu (Warwick) și Toni Zaharian (Carol). Primul schițează o caricatură suculentă a militarului prost și plin de sine. Al doilea trece cu bine examenul, deosebit de dificil, care este rolul gentlemanului luptător și om politic, comentator mereu prezent în scenă și aproape niciodată acționînd, printr-un joc sobru, evidențiind în primul rînd ideile textului. În sfîrșit, regele lui Zaharian exploatează îndemînatic efectele voitei prostii și ale răsfățului egoist, caracteristice personajului. Li s-ar putea cere totuși mai multă măsură (comicul la care apelează George Constantin e cîteodată prea gros) și mai multă grijă pentru nuanțe (Toni Zaharian sacrifică uneori inteligența reală și distincția principelui de dragul unor glume facile). Împreună cu acești actori, Liliana Tomescu joacă cele mai izbutite scene din spectacol, scene aplaudate înainte de căderea cortinei.

Dar spectacolul nu are omogenitate în toate etapele sale. Acțiunile din povestea Ioanei, evocate în timpul judecății, reușesc mult mai bine decît însăși judecata. Caracterul polemic al piesei este umbrit de aceste acțiuni, care ar fi trebuit să se includă în discuție și care, la Teatrul „C. I. Nottara", încep să existe în ele însele, încetînd să mai fie argumente. Asta se datorește, în parte, modului în care interpreții tribunalului clerical au înțeles să-și înfățișeze personajele.

Aici este nimerit să discutăm despre calitatea mijloacelor interpretative folosite de actori. Piesa lui Anouilh cere multor interpreți, dar mai ales lui Cauchon și Inchizitorului, știința de a mînui cu abilitate ideea. Ioana are nevoie de adversari inteligenți și subtili pentru a se afirma. Or, interpreții tribunalului bisericesc din acest spectacol își minimalizează personajele, caracterizîndu-le fără nuanțe și, de multe ori, privîndu-le chiar de iscusință în discuție. În text, Cauchon este un experimentat prinț al bisericii, diplomat desăvîrșit și bun psiholog, care știe să joace atît de bine blîndețea, încît Ioana îl și crede cîteodată ; el nu mimează religia, ci este un adept convins al ei. Aceasta conferă mai multă acuitate mesajului antireligios al piesei, personajul nefiind un ipocrit, ci un credincios, și demascîndu-se ca atare. Cauchon trăiește în felul lui și o dramă, — o dramă înjositoare. El luptă cu disperare pentru a o îndepărta pe Ioana de rug (condamnînd-o însă, cu seninătate, la închisoare pe viață), pentru că nu vrea să-și mai întineze conștiința cu o crimă. Poziția lui este respingătoare, fiindcă nu reprezintă decît acea manifestare a egoismului care dorește să-și păstreze, în ciuda tuturor faptelor și cu orice preț, liniștea interioară. Cauchon interpretat de George Sion este numai un bătrîn senil, răuvoitor, și atît de fățiș vîndut Angliei, încît te poți mira că Promotorul și Inchizitorul mai discută eventualitatea că episcopul „ar mînca mai multă pîine engleză". Promotorul nu este nici în text un personaj prea inteligent ; el însă posedă un patetism sumbru, patosul fanatismului orb, înălțat pe o adîncă necurățenie lăuntrică și, de aceea, incapabil să priceapă ceva din ceea ce este, în afara lui, pur. Florin Stroe l-a transformat în caricatură, și ceea ce era impresionant în partitura personajului a fost spulberat de hohotele de rîs prea lesne obținute de la public. Inchizitorul este, în text, cel mai puternic și cel mai înfricoșător dintre reprezentanții bisericii ; el tace aproape jumătate din spectacol, dramaturgul pregătindu-i îndelung intrarea în acțiune. Personajul este investit cu o redutabilă înțelepciune negativă și o mare stăpînire de sine, bazată pe conștiința puterii. Credem că actorul Ion Punea a subapreciat însă expresivitatea tăcerii și stăpînirii în comportarea personajului. El și-a compus o mască voit „fioroasă", a folosit o gestică plină de retorism și a apelat, în rostirea textului, la declamație, îndepărtîndu-se, în felul acesta, de ideile rolului, Nu degeaba Anouilh a subliniat de

Moment din spectacol

mai multe ori, în indicațiile sale, că Inchizitorul vorbește cu voce neutră, calmă. Ideile nu pot fi cîntate ; ele au o expresivitate proprie, ce rezultă din însăși desfășurarea raționamentului.

Apariția lui Sandu Sticlaru în La Hire dovedește încă o dată că un text ca acesta cere o nuanțare fină și foarte bogată a caracterelor, netolerînd interpretarea în alb și negru a personajelor pozitive și negative. Nu încape îndoială că străluciții cavaleri medievali erau în fond niști soldați brutali și cruzi, și dramaturgul a ironizat cu vervă aceste aspecte puțin glorioase din comportarea eroilor săi militari. Dar, sub această aparență de grosolănie, Anouilh diferențiază caracterele. La Hire este adus în scenă ca o amintire frumoasă a Ioanei, imagine a vieții deschise și curajoase de luptă, reflex al acelei solidarități simple, umane, pe care Ioana o evocă, simțindu-se înăbușită de ipocrizia rafinată a tribunalului. El vine în scenă pentru a juca unul din cele mai senine episoade lirice ale piesei — plimbarea călare —, și personajul trebuie în așa fel gîndit și realizat încît să poată exprima poezia momentului. În spectacol, punctul de culminație al scenei a fost suprimat. Grosolănia personajului este neartistică și puțin atrăgătoare. Ne mirăm că un actor atît de talentat nu a știut să intuiască frumusețea sălbatică a personajului, transformîndu-l în personaj de farsă.

Plastica scenei nu mi se pare a fi cea mai nimerită pentru această piesă. Pereții de temniță, masivi și cenușii, imaginați de Dan Nemțeanu și Livia Radian pentru a încadra acțiunea, nu corespund spiritului lui Anouilh. Așa cum am arătat, *Ciocîrlia* nu este o piesă istorică, bazată pe reconstituirea unei atmosfere din trecut, care să necesite localizarea precisă, în timp și spațiu („Închisoarea"). Fiind prin excelență dezbatere, ea are nevoie de un cadru corespunzător, neutru, ceea ce de altfel notează și autorul în indicațiile date. Dacă pictorii decoratori au imaginat zidurile pentru a materializa un simbol — biserica, religia, este o închisoare — atunci simbolistica aceasta este din nou discutabilă, piesa nefiind dominată de teroarea inchiziției, ci de triumful Ioanei : tonalitatea ei fundamentală este cîntecul „ciocîrliei" în înaltul cerului — „Ioana la Reims, în gloria ei întreagă" — și nu supliciul. Nici distribuirea spațiului scenic nu mi se pare adecvată piesei.

Montarea ar fi avut nevoie de cît mai mult spațiu pentru a desfășura atîtea acțiuni diferite, aproape simultane. Pe scena, și așa mică, a Teatrului „C. I. Nottara", zig-zagul practicabilelor creează însă impresia lipsei de aer și nu permite personajelor să capete, în evoluția lor, amploarea și expresivitatea plastică necesare.

Din cele observate, reiese, din partea regiei, o viziune nu întotdeauna clară a ideilor textului și o anumită inconsecvență în reliefarea lor. Se pare că lui Mircea Avram i-a scăpat tocmai caracteristica de dezbatere voit convențională a piesei. Iată, de pildă, începutul — acel moment de „teatru în teatru" cu care debutează piesa și care este menit să pregătească spectatorul pentru convenționalitatea discuției teatrale ce urmează, familiarizîndu-l cu ideea prezentului înfățișat prin prisma istoriei. Această intrare a actorilor se face la Teatrul „C. I. Nottara" de-a valma, și prezentarea lor, neavînd nici ritm, nici plasticitate, pare falsă și bizară. Niște actori înaintează în scenă, pretinzînd că nu joacă, și se prefac a sta de vorbă firesc între ei, dar au grijă să nu-i auzim ! Ca orice acțiune teatrală, și acest preludiu cere să fie crezut de spectatori ; el ar fi trebuit interpretat, regizat, modelat, pentru a avea sens.

Intervențiile mașiniștilor din culise și bruștele răsturnări ale acțiunii vor părea ciudate, în contradicție cu ansamblul spectacolului. Nu este vorba numai de niște detalii ; în piesa lui Anouilh, tocmai aceste momente materializează modalitatea teatrală de discuție purtată la rampă, iar suma „amănuntelor" de acest fel creează viziunea scenică nouă, străină de piesa istorică, asupra evenimentelor.

În ciuda observațiilor de mai sus, montarea de la Teatrul „C. I. Nottara" are un merit incontestabil : acela de a fi mobilizat publicul pentru ascultarea minunatei pledoarii despre frumusețea umană pe care o întrupează Ioana. La aceasta contribuie interpretările izbutite pe care le-am amintit, momentele reușite realizate de acești actori — scenele Ioanei cu Beaudricourt și regele, unele comentarii ale lui Warwick, cîteva din scenele judecății, și, desigur, marea valoare a piesei.

Ana Maria Narti

TEATRUL REGIONAL BUCUREŞTI

„IAŞII-N CARNAVAL" şi „MILLO DIRECTOR"

de Vasile Alecsandri

Scenă din „Iaşii-n carnaval"

„Iașii-n carnaval"

Data premierei : 3 martie 1962. Regia : Dinu Cernescu. Decoruri : Paul Bortnovski. Costume : Camillo Osorovitz. Distribuția : Petre Dragoman (Lunătescu) ; Dorina Lazăr (Tarsița) ; Mihai Pălădescu (Vadră) ; Ion Marinescu (Alecu) ; Mihai Marsellos (Leonil) ; R. Bărbulescu (Săbiuță) ; Fifi Georgescu (Marghiolița) ; Andreea Năstăsescu (Cati) ; Stela Moga (Safta) ; Dorel Livianu (Lăutarul) ; Dominic Stanca (Un prieten) ; Aurel Tunsoiu (Al doilea prieten) ; Constantin Florescu (Al treilea prieten) ; Fl. Mărculescu (Un irod) ; Mihai Pruteanu (Un paznic) ; Eugen Racoți (Un turc) ; Irina Dall (Un drac).

„Millo director"

Data premierei : 3 martie 1962. Regia : Dinu Cernescu. Decoruri : Paul Bortnovski. Costume : Camillo Osorovitz. Distribuția : Eugen Petrescu (Millo) ; Dominic Stanca (Nae) ; Angela Macri (Luxița) ; Anda Caropol (Lina) ; Dumitru Fedoreac (Tachi) ; Aurel Tunsoiu (Serviescu) ; Constantin Florescu (Ciupici) ; Mihai Pruteanu (Ion).

Cu *Iașii-n carnaval* ca și cu *Millo director* ne găsim în sfera comediei sociale care atacă atitudinea retrogradă, polemizînd cu relele societății din a doua jumătate a veacului trecut. Cele două piese reprezintă o caracterizare sumară, dar energică, a modului de viață al categoriilor sociale privilegiate în orînduirea burghezo-moșierească. E o lume în plină decădere, lacomă, brutală, ipocrită, a cărei descompunere morală se însoțește cu apărarea celor mai înapoiate idei. E o lume leneșă, coruptă, care disprețuiește munca și care-i gata să răscumpere cu toate infamiile garanția unui trai confortabil. Tachi Lunătescu — un soi de Conu Leonida — înspăimîntat de „opinia publică" și care vede pretutindeni comploturi și revoluții ; comisarul Săbiuță — părintele lui Pristanda — slugă docilă și care trăiește în speranța de a deveni agă ; Nae și Luxița — cuplu de prostie. răsfățat de huzur și viciat pînă în măduva oaselor de o existență parazitară ; Serviescu — întrupare credincioasă a servilismului ; Ciupici — rudă foarte îndepărtată a lui Cațavencu — omul tuturor trădărilor și al tuturor compromisurilor, constituie laolaltă efigiile unui regim pe care mai tîrziu Caragiale îl va dezvălui cu forța geniului. Toate aceste personaje, surprinse în lașitățile și în micimile lor abjecte de un observator just și de un psiholog clarvăzător, sînt ridiculizate cu o veselie nestinsă. Dar această veselie este a unui dramaturg cu o concepție activă și educativă a scrisului, care-și poartă personajele prin situații comice și lasă replicile să se rosto-

Două scene din „Millo director"

golească într-o cascadă hazlie pentru a acuza cît mai concret şi viguros tarele societăţii în care trăieşte.

Este, fără îndoială, o reuşită spectacolul Alecsandri de la Teatrul Regional Bucureşti şi cred că felul original în care regizorul a primit şi a transmis mai departe două lucrări din dramaturgia noastră clasică nu va rămîne un fapt fără consecinţe în acţiunea de revalorificare a cîtorva istorice titluri artistice.

Poate că cel mai însemnat merit al Teatrului Regional Bucureşti este acela de a relua piese din arhiva dramatică, nu pentru a le expune încăodată conflictul, ci pentru a le propune o nouă semnificaţie, măsurînd problemele lor sociale şi morale cu sensibilitatea noastră de astăzi. Experienţa lui „Piccolo Teatro" rodeşte salutar în spectacolul de la Teatrul Regional Bucureşti, în care regizor, scenograf şi interpreţi încheie un pact deschis cu publicul pentru a sublinia însuşirile unor texte clasice, trecînd cu un surîs complice peste naivitatea expresiei artistice, pe care o înţeleg şi o justifică. Avem de-a face, aşadar, cu o caldă adeziune la opera unuia din pionierii dramaturgiei noastre, însă cu o adeziune lucidă şi care s-ar putea defini — printr-un paradox — ca expresia unei comuniuni distantate.

Virtuţile celor două piese ale lui Alecsandri au fost foarte frumos reliefate în spectacolul Teatrului Regional Bucureşti, tocmai prin faptul că echipa artistică nu s-a sfiit să recunoască şi să declare, cu ironie tandră, acolo unde era cazul, simplitatea şi modestia mijloacelor de care s-a folosit scriitorul într-un moment de tinereţe a teatrului nostru. Şi astfel, ceea ce putea fi un neajuns, a devenit o calitate. Mai mult decît atît, regizorul a ştiut să scoată la iveală şi să sporească fertil ceea ce piesele lui Alecsandri datorează teatrului popular, şi anume mişcarea naivă, caricatura expresă, alianţa amuzantă cu publicul.

În *Iaşii-n carnaval* actorii şi-au jucat — în general — rolurile, acceptîndu-le ca ipoteze artistice şi respingîndu-le ca atitudine umană. Petre Dragoman în Lunătescu, Dorina Lazăr în Tarsiţa, R. Bărbulescu în Săbiuţă, cei trei prieteni (Dominic Stanca, Aurel Stănoiu şi Constantin Florescu) au refuzat făţiş să se solidarizeze cu personajele pe care le-au interpretat, stăruind cu umor asupra mizeriei lor morale, asupra prostiei şi a goliciunii lor sufleteşti. O savoare cu totul particulară a conferit Mihai Pălădescu personajului său (jitnicerul Vadră ot

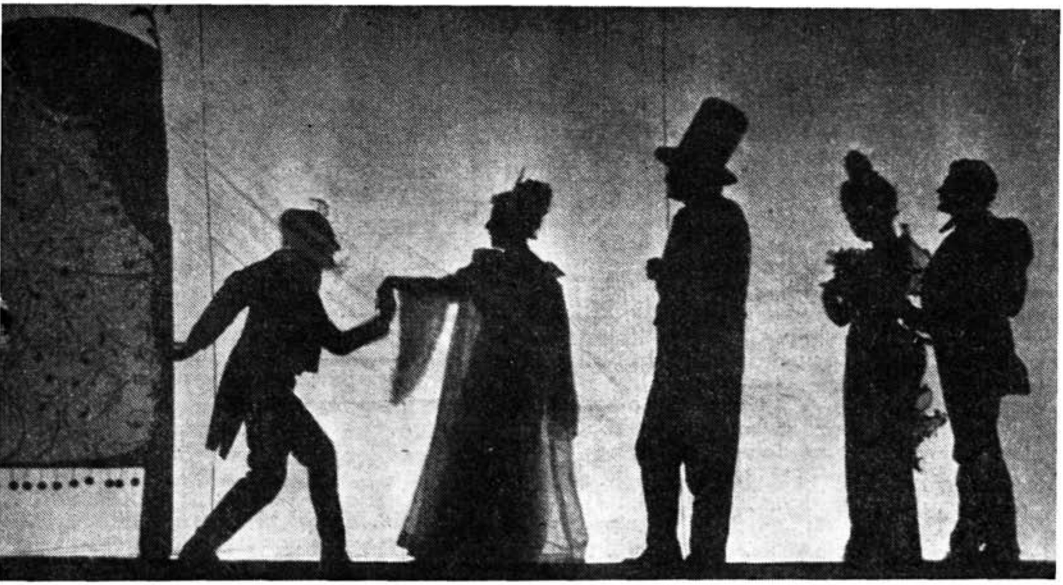

Nicorești), pe care l-a înfățișat în culori memorabile. Ceilalți interpreți (Mihai Marsellos în Leonil, Andreea Năstăsescu în Kati, Stela Moga în Safta) au marcat caracterul convențional al misiunii lor pe scenă și au făcut-o cu haz și grație. Un singur personaj era chemat să aducă în spectacol o prezență de sinceritate și de amar umor, Alecu, eroul care rostește vestitele versuri :

„Într-a păpușilor țeară / La mulți cinstea-i chear de ceară / Cît rușfetul se ivește / Pe loc cinstea se topește... / ...În cea țeară de păpuși / Tîlharii poartă mănuși / Și se jură pe dreptate / Că li-s mîinile curate..."

Ion Marinescu, actor dotat și foarte personal, interpretul lui Alecu, a fost însă, din păcate, prea retoric, victimă a unor gesturi scenice grandilocvente. Dincolo de această rezervă, pe care spectacolul o poate înlătura în viitoarele reprezentații, trebuie să subliniem că oamenii, incidentele, atmosfera piesei lui Alecsandri sînt realizate cu adevăr și farmec.

Că spectacolul Alecsandri de la Teatrul Regional București poartă amprenta unui regizor înzestrat, inventiv și plin de vervă se vede însă mai ales în partea a doua a spectacolului. *Millo director* se joacă în cea mai mare parte după un paravan, ca în teatrul de umbre, și această modalitate artistică se dovedește cum nu se poate mai bună pentru a sublinia sensurile satirice ale comediei. În *Millo director* personajele se detașează din umbră și se pierd în umbră, forme ale unui trecut de întuneric. Fiecare siluetă devine excrescența unui viciu și toți constituie laolaltă o lume de manechine cu gesturi prea elocvente, cu răsuciri interioare neverosimil de bruște. În dosul paravanului de pînză și sub focul crud al reflectorului ei se înalță, se țesesc și se frîng, mereu deformați de propriile lor gînduri, pe care fasciculul intens de lumină îl subliniază grotesc. Pînă și croiala frazei pe care o rostesc, ascuțișul intenției pe care o tăinuiesc capătă în această perspectivă conturul unei caricaturi vii. Cînd personajele apar în fața paravanului este între ființa reală și umbra ei o identitate clară : nu știi unde începe una și unde se sfîrșește cealaltă. Este uimitor să constați cum cu o unealtă artistică atît de simplă se poate crea o realitate atît de bogată, și cît de viguros apare — prin această tehnică teatrală — protestul lui Alecsandri împotriva unei vieți false, cu dureri artificiale, cu bucurii ticăloase, mînată din urmă doar de dorința unei existențe cu sinecură.

Dominic Stanca și Constantin Florescu și-au compus rolurile cu o știință deosebită a caricaturii scenice. Alături de ei, Angela Macri, apoi Anda Caropol, Dumitru Fedoreac, Aurel Tunsoiu, Mihai Pruteanu au tălmăcit excelent intențiile regizorului. Echipa Teatrului Regional București realizează cu haz imaginea unei lumi încurcate în propriile ei ițe, în care oamenii sînt solidari o clipă, pentru a se trăda în cealaltă, strigîndu-și veselia și tristețea într-un răcnet care se sparge în sunete stridente și de o falsitate absolută. Regretabil că Eugen Petrescu, în Millo, nu a susținut cu suficientă prestanță și poezie pe acela care în piesă ar fi trebuit să fie martorul și amuzat și trist al întregii mascarade.

În sprijinul regiei, decorurile lui Paul Bortnovski și costumele lui Camillo Osorovitz dau un accent ferm și o linie clară spectacolului, făcînd din fiecare moment o scurtă comedie plastică, cu atît mai expresivă, cu cît e mai concisă. Economia de mijloace se aliază în scenografie cu o mare inventivitate și aceste însușiri se cer subliniate, mai ales că spectacolul este astfel conceput încît să poată fi jucat pe orice scenă.

În *Alecsandri*-ul de la Teatrul Regional București pulsează victorioasă tinerețea și arta unui colectiv care poate aduce o contribuție creatoare în mișcarea noastră teatrală.

B. Elvin

PERSONAJE CEHOVIENE LA TELEVIZIUNE

Televiziunea dovedeşte, încă destul de rar, dar cu o perseverenţă îmbucurătoare, posibilităţi şi calităţi artistice indiscutabile. Se pare că, cel puţin în domeniul teatrului realizat în baza unor scenarii originale, televiziunea începe să-şi descopere profilul, caracterul propriu, mijloacele specifice, învingînd dificultăţile legitime ale unui gen de artă aflat încă în faza de constituire.

Fără să fie film, fără să fie însă nici teatru, împrumutînd de la aceste două arte doar ceea ce... convenea „micului ecran", emisiunea de „teatru în studio" intitulată „La tribunal" a fost un spectacol reuşit. Nu întîmplător, scenaristul şi regizorul acestui spectacol, Ion Barna, a ales ca loc al acţiunii sala unui tribunal, cadru sugestiv şi atît de potrivit multora din personajele schiţelor cehoviene.

Pe ecranul televizorului a încăput toată monstruozitatea acestui „tribunal" în care ţărani nevinovaţi erau condamnaţi, cu o voce plictisită, la muncă silnică: în care bacşişul şi mita aveau tarif fix, „afişat" pe uşă; în care moşieri obraznici se întîlneau cu lingăi dezgustători, iar majurul Prişibeev îi lua la bătaie pe reclamanţi chiar în faţa judecătorilor, care, complet dezinteresaţi, discutau de fapt tot timpul despre... aperitive, mîncări, cafeluţe. În această lume întunecată, dominată de asupritori fără scrupule, populată de slujbaşi indiferenţi, copleşiţi de plictiseală şi mizerie spirituală, singurul personaj luminos este un doctor, care trăieşte drama intelectualului cinstit într-o societate a banului şi a nedreptăţii. Prin acest personaj, regizorul a sugerat chipul lui Cehov, îndurerat de o asemenea privelişte, dar, totodată, profund nemulţumit şi acuzator.

De altfel, meritul principal al regiei constă, desigur, în atitudinea critică, demascatoare, faţă de lumea „tribunalului". Fără să alunece în şarjă şi caricatură, satira atinge direct şi ascuţit nu trăsăturile exterioare, ci fondul acestei lumi, caracterul orînduirii care producea unelte cumplite, de teapa lui Prişibeev. Tocmai de aceea, momentele diferite, avînd de fapt valori de sine stătătoare, se încadrează bine în ansamblu, dezvăluind noi laturi ale acestei lumi. Finalul spectacolului: majurul Prişibeev iese mînios şi ridicol în rîsetele galeriei, în vreme ce porţile se închid peste imaginea lui, sugerează foarte bine finalul pe care istoria însăşi l-a pecetluit definitiv peste această lume. Totuşi, îi putem obiecta regiei cîteva scăderi, cum ar fi ritmul cam lent, mai ales la începutul spectacolului, pe de o parte, iar, pe de altă parte, sublinierea insuficient de pregnantă a unor momente importante: „verdictul" pronunţat împotriva unui ţăran care a demontat şinele căii ferate; sau finalul „procesului" lui Nikolai Harlamov, ţăranul năpăstuit, adus în faţa tribunalului de propriul său fiu îmbrăcat în haină ostăşească. Confruntarea dintre aceştia doi putea fi cu mult mai dramatică.

Spectacolul a prilejuit cîteva creaţii actoriceşti valoroase. Îl amintim, în primul rînd, pe Const. Rautchi, care a confirmat complexitatea personalităţii sale artistice, creînd trei roluri de o factură atît de diferită (moşierul Pomaev, mujicul Harlamov, majurul Prişibeev). Dramatic şi profund cehovian ni s-a părut monologul doctorului Demianov în interpretarea lui Gh. Cozorici, în vreme ce Dem. Rădulescu (Procurorul) a izbutit o sugestivă imagine a slujbaşului plictisit, găunos şi ignorant. Nineta Gusti, Marcel Anghelescu, Al. Azoiţei, Dem. Furdui, într-o compoziţie bine studiată, savurosul cuplu Arcadie Donos—Horia Căciulescu şi alţii au contribuit în bună măsură la reuşita spectacolului, aşa cum un aport substanţial au avut în emisiune ingeniozitatea şi mobilitatea operatorilor (N. Niţă, Ov. Drugă, Const. Moţiu, Emeric Irşai), concepţia inspirată a decorurilor (arh. Armand Crintea) şi chiar ironia subtilă, uneori, a machiajului (Iancu Ştefănescu).

De obicei, un spectacol reuşit stîrneşte nu numai aprecieri, ci şi pretenţii justificate. Telespectatorii doresc să vadă cît mai multe asemenea emisiuni realizate în studio şi, mai ales, inspirate de prezent, de viaţa noastră, atît de bogată în subiecte şi eroi, de imaginea prefacerilor pe care le trăim.

Paul Diaconescu

TEATRUL DE PĂPUȘI DIN TIMIȘOARA PESTE HOTARE

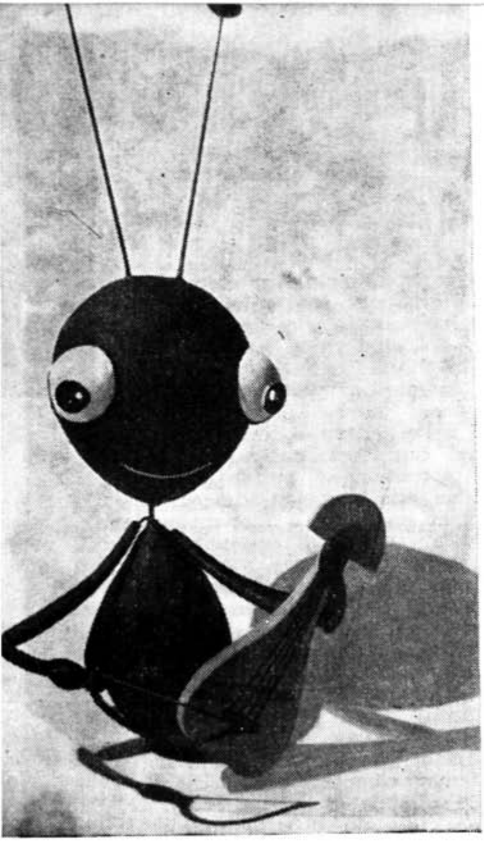

Furnica din piesa „Gîscănelul"
(Teatrul Central de Păpuși din Sofia)

În aplauzele cu care publicul bulgar răsplătea finalul dinamic al piesei *Păcală*, în ritmurile vii ale cunoscutei rapsodii a lui Enescu, se concretiza și unul din rezultatele imediate ale primului turneu întreprins de un teatru regional de păpuși din țara noastră peste hotare.

Colectivul timișorean s-a impus în ultimii ani prin rîvna neobosită pentru realizarea unor spectacole de calitate, prin munca sa creatoare cu autorii, prin predilecția către tema actuală, contemporană, în dramaturgie.

Repertoriul înfățișat în R.P. Bulgaria a cuprins: *Necazurile lui Șurubel* de Valentin Silvestru, *Păcală* de Brîndușa Zaița, *Fetele din măr* de Viorica Filipoiu și *Pantofiorii năzdrăvani* de H. Țugui și Lucia Pop. Patru piese originale, dintre care una inspirată nemijlocit din realitatea imediată *(Necazurile lui Șurubel)*, e un bilanț care definește un repertoriu merituos, apreciat în bună măsură de presa și critica bulgară de specialitate.

* * *

Programul turneului a prezentat un număr mare de spectacole jucate la Sofia, într-una din sălile centrale de teatru, la Pernik (mare centru industrial) și Plovdiv.

Spectacolele romînești au interesat în egală măsură pe spectatorii maturi și pe copiii care au înfruntat viscolul pentru a se întîlni cu celebrul Păcală, în persoana căruia au găsit imediat și corespondențe cu eroul popular bulgar Hătăr Petăr.

A fost viu apreciată strădania colectivului romîn, care a „dublat" spectacolele în limba bulgară (aproape fiecare replică avînd și traducerea respectivă), explicîndu-se, printr-un comentariu colorat, episoadele scenice. Rezultat al multor luni de muncă și de pregătiri, acest „dublaj" a făcut mai accesibilă dramaturgia noastră păpușărească unor mase largi de spectatori, a făcut și mai plastic caracterul spectacolelor timișorene.

Conferințe de presă, întîlniri cu creatorii de teatru din Sofia la „Casa Artistului", schimburi de experiență cu artiștii celor două colective de păpușari din capitala Bulgariei (Teatrul Central și Teatrul Orășenesc de Păpuși), spectacole la televiziunea bulgară, discuții creatoare cu păpușarii amatori, cu cercul de păpușari al Palatului pionierilor, iată și alte aspecte ale activității din acest turneu. S-a cerut un efort deosebit din partea colectivului de tineri interpreți și aceștia l-au împlinit cu cinste: două spectacole pe zi, urmate de lungi repetiții, pînă noaptea tîrziu, pentru a coordona elementele de tehnică impuse de condițiile turneului.

Spectacolele Teatrului de Păpuși din Timișoara se remarcă, de la început, prin aplecarea regiei și scenografiei către o formă specific națională, izvorîtă din comoara nesecată a folclorului — abordat nu ca un mijloc în sine, ci pentru a sublinia, cît mai elocvent, conținutul tematic al textului dramatic. Prelucrarea creatoare a elementului coloristic, a desenului sincer, emoțional, dar ușor stîngaci, al artistului popular, totdeauna viu, direct, nemijlocit în mesajul său, sînt printre principalele merite ale regizoarei Florica Teodoru și ale pictoriței Ileana Popescu. Așa cum remarca și criticul bulgar I. Drumeva, „O trăsătură caracteristică în creația teatrului este legătura clară cu folclorul național... Frumusețea trăsăturilor artei populare în elementele de decor și costum este îmbinată cu prospețimea graiului popular, cu o vorbire populară plină de vitalitate, istețime și omenie"... sau S. Gherdjicov: „Arta lor se inspiră pe larg din tezaurul folclorului național. Pentru prima dată în teatrul de păpuși, se folosesc chiar și mijloace de expresie ale ceramicei populare".

Dincolo de aceasta, spectacolele timișorene, datorită regiei Floricăi Teodoru, se caracterizează prin dinamism, printr-un ritm accelerat, concretizat în entuziasmul fugos cu care tot colectivul animă spectacolele.

Două din piesele prezentate în turneul prin Bulgaria sînt premiere pe țară, rezultat al muncii creatoare duse de un priceput și harnic secretariat literar (I. Drappel): *Fetele din măr* și *Pantofiorii năzdrăvani* (în afară de aceasta, tot în „laboratorul" secretariatului literar s-a mai elaborat, în colaborare cu un scriitor local, și un basm, dramatizare din folclorul regional — fapt ce ar trebui să dea de gîndit și altor colective: Iași, Craiova, Constanța etc.).

Fetele din măr de Viorica Filipoiu e o mică istorioară ce îndeamnă pe copii să protejeze grădinile fructifere de dăunători, temă de interes economic imediat. Autoarea, cu experiență în genul respectiv, a împletit episoade colorate, vioaie, sugestive, cu poezie, pentru a-și susține tema; din păcate, aceste episoade nu au fost însă totdeauna suficient de dramatice.

Spectacolul, frumos realizat în culori și lumini, cu surse directe populare, împletește jocul păpușii cu cel al actorului în fața scenei și are episoade frumos concepute în cadrul genului (călătoria eroinei pe aripile unui fluturaș), deși o oarecare repetare a scenelor ar trebui înlăturată spre a evita monotonia.

Pantofiorii năzdrăvani de H. Țugui și Lucia Pop (doi tineri scriitori timișoreni) e o mică satiră la adresa mincinoșilor, cu episoade ce se petrec simultan în diverse colțuri ale lumii, demonstrînd că peste tot neadevărul are consecințe nefaste. Brodată pe aripi largi de fantezie, cu intenții de umor, piesa, agreabilă micului spectator, păcătuiește prin lipsa unui fir dramatic mai unitar închegat, care să țină axul narațiunii dramatice, oarecum firavă.

Regia a stimulat în acest spectacol o mișcare mai vie, mai largă, a căutat să sugereze prin acțiunile fizice ale personajelor mediul geografic (Extremul Orient, Olanda) și a cultivat, în aceeași măsură, vocile actorilor.

Remarcabil ca realizare artistică este spectacolul cu piesa lui Valentin Silvestru, *Necazurile lui Șurubel*. Ocolind implicațiile naturaliste, sau animarea grotescă a uneltelor mecanice, regia și scenografia au realizat cu multă căldură pe scena de păpuși elementul *om*, prin îmbinarea sensibilizată a mișcării cu vocea, prin animarea spirituală a unor elemente fantaste (lenea, somnul, rugina, praful), toate la un loc colaborînd în vederea sublinierii mesajului de idei: grija ucenicului față de mașina cu care muncește. Strungul, element dificil de realizat scenic, a găsit o întruchipare spirituală, și laconică totodată, într-unul din cele mai reușite spectacole ale colectivului timișorean.

În sfîrșit, *Păcală* de Brîndușa Zaița a fost o mică demonstrație de virtuozitate artistică. Bufonade, cavalcade, dansuri sprintene, urmăriri și bastonade au fost executate într-un ritm îndrăcit, spre deliciul spectatorilor, întreaga reprezentație culminînd cu un moment coregrafic.

Ținuta artistică a spectacolelor, grija pentru descifrarea și luminarea conținutului de idei al textului dramatic, contactul viu, direct, cu sala, sînt merite incontestabile ale regizoarei și animatoarei teatrului, Florica Teodoru, secondată de o pictoriță complexă cum e Ileana Popescu, posesoare a unei bogate palete coloristice.

Această colaborare, sudată pe parcursul a numeroase spectacole, s-a concretizat într-o unitate stilistică ce conferă azi colectivului timișorean o personalitate distinctă prin marea sa înclinare, așa cum arătam, spre arta noastră populară.

Artiști mînuitori ca: Zaira Ebergeni, Olimpiu Vesa, Tiberiu Stoi, M. Cast, Margareta Tatu etc. etc. sînt azi elemente de nădejde în acest colectiv, crescute și educate, cu o mare grijă profesională, de către regizoarea tea-

Șurubel din „Necazurile lui Șurubel" de Valentin Silvestru (Teatrul de Păpuși din Timișoara)

trului, în același timp o talentată pedagogă.

Spectacolele prezentate în turneu au scos însă la iveală și o serie de lipsuri care împiedică încă inimosul colectiv să realizeze spectacole la o și mai înaltă măiestrie.

Marele avantaj al unei regii unice are și dezavantajul unei oarecare monotonii în ansamblul spectacolelor. Sursa populară, folosită cu precădere, duce uneori și la manierism, la fixarea în anumite „formule" conservatoare. O mai vie căutare, avînd ca rezultat găsirea unor mijloace de expresie mai noi, mai moderne, în arta păpușărească, ar aduce un suflu binevenit la teatrul timișorean. Există, din păcate, deficiențe serioase și la capitolul „mînuire", ca și la cel al interpretării vocale. Munca susținută pentru înlăturarea unor accente „amatoare", pentru omogenizarea artistică a întregului ansamblu trebuie să fie o sarcină de seamă a colectivului, dator să înlăture spectacolele mediocre din activitatea sa.

* * *

Teatrul de Păpuși din Timișoara e un mic laborator de creație: arta păpușărească, munca dusă cu autorii, cu compozitorii, cu artiștii amatori (legătura cu școlile pedagogice pentru a crea din viitori învățători instructori păpușari), toate acestea justifică cinstea ce i s-a încredințat de a reprezenta arta noastră în R.P. Bulgaria.

Acest turneu rămîne totodată și un stimulent pentru toate teatrele din regiuni, care trebuie să tindă a fi și ele, prin măiestria lor, soli ai mișcării păpușărești din R.P.R., alături de „Țăndărică".

Al. Popovici

P.S. Am „reîntîlnit", cu această ocazie, Teatrul Central de Păpuși din Sofia. Creatorii cunoscutelor spectacole *Petrică și lupul* și *Școala iepurașilor* sînt în plină dezvoltare artistică, arta lor se află pe un drum ascendent. Dintre piesele *Guliver în țara păpușilor* și *Gîscănelul*, ultima e o desăvîrșită demonstrație de artă păpușărească, o admirabilă suită de „poante" regizorale, de scene care țin mereu viu, direct, contactul cu sala.

Aș vrea să amintesc prologul: o păpușăriță vine la rampă cu un vraf de păpuși, viitoarele personaje, pe care le împarte copiilor din sală. Fiecare copil aduce păpușa la rampă și aceasta, în mîna nevăzută (de copil) a actorului de după rampă, se metamorfozează într-un personaj sensibil. Metafora e încîntătoare!...

Al. P.

Vulpea și Gîscănelul din piesa „Gîscănelul" (Teatrul Central de Păpuși din Sofia)

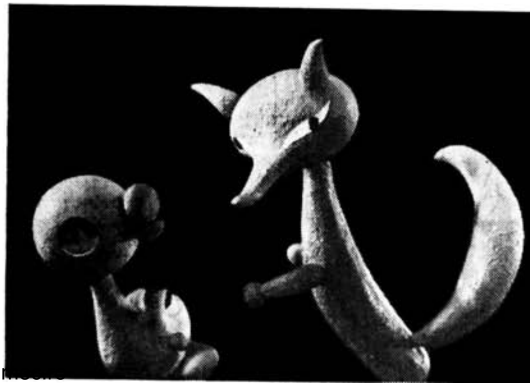

www.cim

SCRISORI DIN AMBELE GERMANII

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

DESPRE „DOAMNA FLINZ" ȘI ALTELE

Punctul de control din Friedrichstrasse este poate cea mai dramatică porțiune de asfalt din lume.

Mă grăbeam s-o trec, pentru că la casa Teatrului Berliner Ensemble mă aștepta în ziua aceea, pînă la o anumită oră, un bilet reținut cu mari greutăți.

Aici se materializează, ca pentru o demonstrație tehnico-științifică, războiul rece. Zdrăngănitul asurzitor de șenile, urletele de fiare ale unor făpturi cu înfățișare omenească.

Am trecut linia albă, trasă prin mijlocul străzii care se încrucișează cu Friedrichstrasse. O linie albă care, în orice oraș al lumii, se adresează doar reflexelor conducătorilor de automobile. Aici, însă, trasă între capetele zidurilor întrerupte pentru a permite controlul și trecerea vehiculelor, marchează frontiera.

O dîră de vopsea albă. Pe același asfalt. Și totuși intram, evident și imediat, într-o altă lume. Răcnetele celor cîteva zeci de „rowdies", cum li se spune, și vacarmul colosilor de fier răsunau acum de la un trotuar la cel de peste drum ca estompate, absorbite de prezența invizibilă a unui masiv muntos.

Inima îmi era strînsă de durere.

Ce căutau monștrii de fier cu stea albă și cei din oase și carne, purtînd pe cap ceaunele cu literele MP imprimate pe ele, aici, nu departe de Muzeul Dahlem ?

Ca într-o Okinawa sau Costa-Rica oarecare. Din turele ieșeau capete negre, cu priviri speriate. Ca ale unor cuci din ceasurile de munte tiroleze. Gurile de tun din apus erau îndreptate spre germani.

Căci în fața lor, dincoace, la răsărit de linia albă, se aflau numai germani.

Pe aceeași stradă, doar la cîteva sute de metri, se învîrtește pe acoperișul teatrului cercul de neon — firma luminoasă a lui Berliner Ensemble. Mișcarea lui lentă în jurul diametrului vertical pare azi un genial comentariu politic.

Noi, reporterii, din simplă comoditate sau lipsă de imaginație, folosim stereotip expresia : trecînd frontiera, „intri parcă într-o altă lume". Cum însă s-ar putea exprima sentimentul de liniște, de violent contrast cu ce ai lăsat, numai după cîteva clipe ?

În spatele tău s-a ridicat brusc un stăvilar, zăgăzuind isteria războinică. Dacă n-ai întoarce o clipă capul și nu „ai vedea" spectacolul respingător lăsat „dincolo", ai rămîne doar cu impresia unui coșmar.

Numai peste cîțiva metri, pe trotuarul din dreapta, îți surîd din vitrine minunile porțelanurilor de Meissen.

Nu mult mai departe, pe stînga, „Sybille" își etalează confecțiile de iarnă sub ochii critici sau îngăduitori ai tipicelor blonde, tunse pînă la limita posibilității.

Și zigzagul luminos se prelungește, calm, cu vitrine umplute cu cărți și tablouri sau construcții bizare de cutii de conserve. Apoi vin firmele de neon ale teatrelor de operetă, de revistă, ale barurilor...

Printre toate acestea, în albia de asfalt a străzii Friedrich se scurge un fluviu uman acaparat de ce se întîmplă *aici*, în lumea lui. Cu el, ca un nou-născut, avînd ochii atrași de luminile *de aici*, aproape că am uitat bezna rămasă nu departe, în spate, la capătul străzii.

Și firma luminoasă, rotundă, se mișcă, stingîndu-și și aprinzîndu-și, pe rînd, cînd cercul de neon, cînd primul cuvînt, „Berliner", cînd pe cel de-al doilea, „Ensemble", cînd totul. Pentru ca apoi să se reaprindă și să se miște ca pe vremea lui Brecht. O caricatură a vremii îl reprezintă pe Bert, în biroul său, citind și mînuind absent un sistem de scripeți și cabluri, care mișcau firma de pe acoperiș.

Jos, afară, la intrarea în teatru, a trebuit să-mi fac anevoie loc în fața unei mulțimi de tineri. Mă întrebau care mai de care, deși auziseră unul de la celălalt răspunsul negativ: „Aveți un bilet în plus ?"

Se reprezenta *Frau Flinz*, piesă cu subiect din actualitatea cea mai apropiată.

Am avut senzația bucuroasă a prezenței lui Bert Brecht, răspîndit parcă deopotrivă în suflete și în toate cutele barocului din sala teatrului. Veghind protector, părintește, asupra lui Helmut Baierl.

M-a pătruns speranța că tînărul autor, crescut de teatru, cu factură morală de activist de partid din faza puterii cucerite, ar putea ajunge purtătorul de steag al umanismului lui Brecht, cu un plus de vigoare de la cel al marilor mulțimi eliberate, în proces de instaurare legală, constituțională. Cel puțin, deocamdată, într-o parte a Germaniei.

Am asistat la trecerea revoluționară de la grotescul sinistru al unor Mr. Jonathan Jeremiah Peachum, cu Celiile lor, la întruchiparea omenescului viu, poetic, în Fritz Weiler și Martha Flinz.

Ambii apar literalmente din fundul oceanului de ruine, din pîcla unei zile de noiembrie 1945. Imagine cutremurătoare de apocalips.

Palizi, cu fețele supte, cu îmbrăcăminte improvizată, trăgînd unii după ei cărucioarele mizeriei, apar pe strîmta scenă din Friedrichstrasse parcă milioanele, toate, de ființe rămase fără adăpost.

Fritz Weiler își are lumea lui, largă, comunistă. Practic, fără limite. E totuși dezorientat, amețit de lunga perioadă a ilegalității, de holocaustul hitlerist. Fost lăcătuș, mormăie și vrea neîncetat să se reîntoarcă la lăcătușeria lui. La altceva crede sincer că nu se pricepe. Știe bine însă, fără teorie, un lucru: despre lupta de clasă. Asta, din 1921, pînă azi. În spiritul ei, fără multă imaginație, dar cu adîncă omenie, caută să-și îndeplinească sarcina primită acum. Să cazeze grupul de încotoșmănați în zdrențe, oameni cu capetele înfășurate, ca cei pe care îi dor dinții, în năframe murdare. Figuri dezumanizate. De panopticum.

Nu și-o spune, dar Fritz Weiler crede în realizarea fericirii. E programul lui.

Va căuta să afle mai tîrziu ce-i cu dialectica. Și atunci, și mereu, îi va fi tare greu. Acum însă nu pricepe de ce vechiul lui tovarăș Otto, polițist improvizat, cu banderolă roșie la braț, apără ordinea democratică și antifascistă, aparent în dauna lui și a sarcinii primite de la partid, aparent în folosul patronului Neumann.

Doamna Flinz în noiembrie 1945 va intra în scenă prezentîndu-se: Frau Martha Augusta Wilhelmina Flinz. Patru nume: spuse toate fără vreunul lipsă. Absența unuia i-ar părea deposedarea de un drept sacrosanct.

Lumea ei este mică. Limitată la cei cinci fii ai săi. Se bate cu disperare să nu i se lărgească această lume a ei. Ca nu cumva printr-o inevitabilă fisură să-și piardă feciorii.

I-a trecut prin mormane de moloz și păduri de paloșe. S-a sustras cu șiretenie teribilului moloh hitlerist. Cu vitejie rece, calculată, întreținută cu umor disperat, își apără fiii. Așa cum își apără cele patru nume. Singurul ei scop în viață.

La început au fost șase. Unul a căzut undeva pe un front. Atunci, Martha Augusta Wilhelmina Flinz a rupt două ordine de chemare, înfruntînd moartea hitleristă.

Din 1945 pînă în 1952 se va bate cu noul stat, folosind de data aceasta șiretenia, umorul fără risc.

Își va apăra fiii, „pierzîndu-i“ unul cîte unul.

Pînă cînd va sfîrși prin „a se pierde“ pe ea însăși. Lumpenproletara cu patru nume de rezonanță bismarkiană își va pierde pe drum și două dintre ele, inutile, dar semnificative, pentru a deveni tovarășa președinte de cooperativă agricolă, simplu, Martha Flinz. Drumul îi este marcat de cîteva întîlniri (tot atîtea ciocniri) cu Fritz Weiler. „Întîlnirile“, notate și numerotate în program, apar ca o împărțire tehnică, teatrală, ca acte sau tablouri. În realitate sînt etape în drumul scurtei sale istorii.

Care ar fi oare soarta suitei de episoade relatînd o frîntură de viață trăită cu oameni-eroi, întîlniți acum la colțuri de stradă, fără intervenția stilului Brecht în regie și în interpretare ? Ar rezista ea oare schematismului ? N-ar fi cumva strivită de apăsarea indiferenței decurgînd din absența „neapăratei perspective istorice“, a „perioadei de gestație“ etc.?

Cred că da. Ar rezista. Pentru că Martha Flinz este epilogul logic al Mamei Courage ; iar lumea realizată de Fritz Weiler este aceea gîndită și dorită de Galileu.

Și apoi, de n-ar fi decît monoloagele — admirabile. Unele justificate realist de prezența în scenă a unui al doilea personaj viu. (Mut, dar prezent.) Monologul debitat de Fritz Weiler lîngă patul Marthei Flinz, nu atît bolnavă, cît plină de resentimente față de reprezentantul lumii noi, care pătrunde implacabil în lumea ei, răsturnînd-o, ca pe un ibric, în oceanul marilor interese ale colectivității.

Astfel, episoadele devin teatru de valoare. Și de durată. Cu ajutorul sudurii brechtiene.

Decorurile sînt aproape numai marcate. Luminile și ecranul de cinema cad firesc în mijlocul scenei. Totul se topește într-o muzică de culise, fără abuz de repetări melodice obsedante.

Personajele înaintează spre rampă, părăsindu-și fără conformism partenerii. Își debitează autobiografia și opiniile (ca în cel mai tradițional teatru Brecht).

În profundul realism al fabulei, al conflictului dramatic și al jocului, de un omenesc răscolitor, nu supără ireala desprindere, pentru un moment, din contextul scenic, al cîte unuia dintre actori.

Cad atît de firesc, de necesar, frînturile de film reprezentînd Berlinul în 1945 ! Pe fondul acesta, de coline de moloz, ai crede că monomul fantomelor iese din inimi și pășește pe micuța scenă, kilometri, kilometri, în căutarea unui adăpost.

Un tapet glisant de-a lungul rampei, pe care oamenii mărșăluiesc pe loc și pe care roțile cărucioarelor se învîrtesc necontenit, ajută să te transpui în atmosfera înspăimîntătorului an 1945.

Helene Weigel și Raimund Schelcher îți dăruiesc simplu, fără urmă de retorică, emoția de a te afla în fața unora dintre marii artiști ai lumii, în teatrul lui Brecht. (Cortina lui de pînză de sac, cu uriașul porumbel al lui Picasso, explică totul. Mai cu seamă, optimismul și mîndria de a aparține speciei umane.)

„Dincolo“, lîngă tancurile ațipite, din ușa deschisă a Chec Point-ului, „punctul de destindere“ al militarilor americani, trimiși în misiune civilizatoare la punctul de frontieră Friedrichstrasse, se revărsau la ora aceea în stradă aburi de whisky și urlete răgușite intonînd aproximativ Lilly Marlen.

Kurt Heinz Müller

mic dicționar de...stiluri
sau...
stilul e...regizorul

Dacă binecunoscutul Buffon spunea că poți recunoaște omul după stil, aceeași afirmație o putem aplica și la munca regizorală.

Publicăm mai jos un scurt fragment dintr-o piesă și 7 variante regizorale. Veți recunoaște singuri stilul !

FRAGMENT DIN ACTUL I

(așa cum l-a conceput autorul)

(Un colț de parc)

VALENTIN : Bună seara, Maria !

MARIA : Am întîrziat, Valentin... Am stat mai mult la examen !

VALENTIN : Și ?...

MARIA : Ghici.

VALENTIN : Spune-mi tu.

MARIA : 10. Mi-a pus „balaurul“ 10 !

(Bucuroși, amîndoi se sărută !)

I. VIZIUNE ULTRAMODERNĂ-TEHNICĂ

(Din întuneric, într-un colț al scenei, apare Valentin.)

VALENTIN : O așteptam pe Maria.

(În alt colț — Maria.)

MARIA : Eu întîrziasem.

(„Patetica“ de Ceaikovski. Fundal muzical. Totul rămîne o clipă în întuneric, un întuneric dens. Într-un spot de lumină, Maria vine în fața publicului...)

MARIA : Așa a fost !...

(Se luminează un alt colț. O catedră. Se vede barba profesorului. Un metronom marchează : 1—2—3...8...9...10.)

PROFESORUL : 10 !

VALENTIN *(în celălalt colț)* : Iar eu...

(Decor : Un debit de tutun în dreapta.)

VALENTIN : Mai dați-mi un pachet Mărășești !... E al patrulea...

(În mijloc vine Maria. Amîndoi se privesc adînc în ochi. Vivaldi, Bach.)
(Înlănțuiți, se îndreaptă pe puntea care duce spre insuliță.)

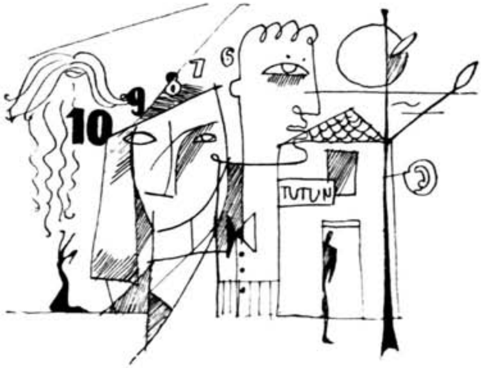

II. VIZIUNE DE „MARE MONTARE"

[*Trece un taraf. Cîntă „A mai înflorit o grădiniță..."* (Turnanta pe dreapta).

Trece o fată. Un tînăr o apostrofează. Ea îl pălmuiește. Îmbulzeală. 12 trecători, 2 milițieni, un barcagiu, 2 bicicliști. (Turnanta pe stînga).

Trece un bețiv. Bea din sticlă. Amețit, cade. (Turnanta profil).

Lună. Stele. O barcă cu motor. (Turnanta din față.)

O echipă de baschet vine de la antrenament. Băieții, văzînd un coş de hîrtii, exersează 5—7 minute cu mingea. (Turnanta din spate).

2 cărucioare. 2 copii.

O soție geloasă.

Un soț infidel.

Un fost campion de box.

Un medic veterinar.

Un excentric care umblă cu o maimuță de lanț. (Turnanta se învîrtește necontenit.) *Vine Maria.]*

MARJA : 10 ! *(Pleacă cu Valentin).*

[*Trece o companie de soldați. Au fanfara în frunte...* (Turnanta se învîrtește și în pauză.)]

III. UN TEATRU MUZICAL

(5.000 de licurici, 2 luni pline, paiete. 30 fete în costume de baie. Samba. Tul, catifea, nylon.)

VALENTIN : „De dor îmi arde inima precum țigara"...

TOMAZIAN : Sal'tare taică, și noroc... la examen *(monolog).*

MIRCEA CRIŞAN : De emoție, eu, la examenul de zoologie, n-am scos un cuvînt, și atunci... *(Imită 10 animale.)*

MARIA *(vine cu o barcă cu motor, împodobită cu ghirlande)*: „Ura... ura... ura“ !
VALENTIN : Maria !
MARIA : Valentin !
(Final, întreg ansamblul în fracuri şi rochii de seară.)

IV. VIZIUNE DE PIESĂ „TINEREASCĂ"

VALENTIN : Ai ceas cu frînă de mînă, aer comprimat şi cuc în grădină ? După meridianul Greenwich, ai întîrziat... E bine ?

MARIA : Nu e bine ! M-a ţinut la inventarul cunoştinţelor. Rafturi goale. Am dat cu vraja.. Noroc că am papagal !...

VALENTIN : Ai tras un bilet norocos.

MARIA : Loz în plic, mă. Mişto, suflete. Aveam fiţuică cu forme în regulă. M-am binoclat pe ea şi a mers.

VALENTIN : Nu degeaba ai casa acoperită cu tabla înmulţirii şi creierul cu tranzistori. Merge cu energie solară. Te fac o hîrîitoare ?

(Se suie amîndoi pe motocicletă şi nu se îndepărtează prea tare, pentru a se putea întoarce la „bis“.)

V. SPECTACOL PESTE PLAN. UNDEVA, ÎNTR-UN TEATRU RAIONAL, LA SFÎRŞITUL STAGIUNII

(Ca decor al parcului vom folosi fundalul din Vlaicu Vodă. *Maria — 21 ani — dar poate juca şi Vasileasca, are 43, dar merge, a jucat doar şi pe Copperfield în travesti, şi îl va avea partener pe Dănescu, care e cu doi ani mai mare ca ea.)*

(*Textul rămîne neschimbat !* Nota regizorului.)

VI. SPECTACOL „MODIST"

MARIA *(va spune)*: 8 ! Mi-a pus „balaurul“ 8. *(8 e de ajuns. Nu e just ca o fată care ia „10“ să se sărute.* Nota regizorului.)

VII. SPECTACOL ÎN MOLDOVA

VALENTIN : Bună sara, Marioară ! Da di şi ai vinit aşa di agali ?

MARIA : M-o ţînut afurisitu'aşela di dascăl la examen, bădiţă. Ci crezi, că noi am şuguit acolo ? A fost dandanaie mari, bre. Bocluc.

VALENTIN : Şî ?

MARIA : Ţi-oi spune tăt...

VALENTIN : Zî !

MARIA : Zăci, mi-o dat zăci şi mi-o zîs şi brava !

VALENTIN : Trandafir di la Moldova !

Al. P.

TEATRUL NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE"

STAGIUNEA 1961—1962

În repertoriu:

SALA COMEDIA

O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale
Regia: Sică Alexandrescu

Învierea, dramatizare după Lev Tolstoi
Regia: Vlad Mugur

Poveste din Irkutsk de A. Arbuzov
Regia: Radu Beligan

Cidul de Corneille
Regia: Mihai Berechet

Regele Lear de W. Shakespeare
Regia: Sică Alexandrescu

A treia, patetica de N. Pogodin
Regia: Moni Ghelerter

Tragedia optimistă de Vs. Vişnevski
Regia: Vlad Mugur

Apus de soare de B. Delavrancea
Regia: M. Zirra

Discipolul diavolului de G. B. Shaw
Regia: Al. Finți

Cînd scapătă luna de Horia Stancu
Regia: Vlad Mugur

Macbeth de W. Shakespeare
Regia: Mihai Berechet

Anna Karenina, după Lev Tolstoi
Regia: Moni Ghelerter

Oamenii înving de Al. Voitin
Regia: Mihai Berechet

Piața ancorelor de I. Stock
Regia: Lia Niculescu

SALA STUDIO

Năpasta de I. L. Caragiale
Regia: Miron Niculescu

Siciliana de Aurel Baranga
Regia: Sică Alexandrescu

Tartuffe de Molière
Regia: Ion Finteşteanu

Surorile Boga de H. Lovinescu
Regia: Moni Ghelerter

Dezertorul de Mihail Sorbul
Regia: Miron Niculescu

Ascultă-ți inima de Al. Korneiciuk
Regia: Al. Finți

Fiicele de Sidonia Drăguşanu
Regia: Al. Finți

Bolnavul închipuit de Molière
Regia: Sică Alexandrescu

Vicleniile lui Scapin de Molière
Regia: Marcel Anghelescu

În pregătire:

Henric al IV-lea de W. Shakespeare	Regia: Al. Finți
Orfeu în infern de Tennessee Williams	Regia: Moni Ghelerter
Bulevardul Durand de Armand Salacrou	Regia: Al. Finți
Febre de Horia Lovinescu	Regia: Sică Alexandrescu
Maria Stuart de Fr. Schiller	Regia: Sică Alexandrescu
Chirița în Iaşi de Vasile Alecsandri	Regia: Ion Finteşteanu

AGENȚIA DE BILETE: Calea Victoriei 42—Telefon 14.71.71

TEATRUL DE COMEDIE

Prezintă alternativ

CELEBRUL 702

Comedie de AL. MIRODAN

Direcţia de scenă : **Moni Ghelerter**

Decoruri şi costume : Al. Brătăşanu

MI SE PARE ROMANTIC

Comedie de RADU COSAŞU

Direcţia de scenă : **D. Esrig**

Decoruri şi costume : I. Popescu-Udrişte

PRIETENA MEA PIX

Comedie de V. EM. GALAN

Direcţia de scenă : **Radu Penciulescu**

Decoruri şi costume : I. Popescu-Udrişte

ŞVEJK ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

de BERTOLT BRECHT

Traducere de Florin Tornea

Direcţia de scenă : **Lucian Giurchescu**

Decoruri şi costume : Dan Nemţeanu

Muzica : Hans Eisler

NUNTĂ LA CASTEL

Comedie de SÜTÖ ANDRÁS

în romîneşte de Margareta şi V. Em. Galan

Direcţia de scenă : **Lucian Giurchescu**

Decoruri şi costume : Dan Nemţeanu

Casa de bilete deschisă între orele 10—13 şi 17—20, str. Bălăceanu nr. 2 (în spatele Poştei Centrale). Tel. 16.64.60.

TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA"

prezintă în premieră

două noi piese originale de actualitate

CAMERA FIERBINTE

comedie dramatică în 2 părţi

de AL. I. ŞTEFĂNESCU

cu:

V. Ronea, artist emerit, George Carabin, Gina Petrini, laureată a Premiului de Stat, Gheorghe Ghiţulescu, Puiu Hulubei, Rodica Tapalagă, Dorin Dron, Vally Voiculescu-Pepino, Gheorghe Oprina, Vasile Florescu, Nicolae Mavrodin, Isabela Gabor, Coca Bianu şi alţii

Direcţia de scenă:
DINU NEGREANU
laureat al Premiului de Stat

Decoruri şi costume:
GEORGE ŞTEFĂNESCU

Asistenţi direcţie de scenă:
DORIN DRON şi SIMION HETEA

Costache şi viaţa interioară

dramă şi comedie în 3 acte (6 tablouri)

de PAUL EVERAC

cu:

Mihai Mereuţă, Octavian Cotescu, Lucia Mara, Aurelia Sorescu, Mircea Albulescu, Paul Sava, Sorin Balaban, Nastasia Şova, Dan Damian, Misail Chiriţă, Gheorghe Novac, Maria Marsellos, Lucia Cristian şi alţii

Direcţia de scenă:
ION OLTEANU, artist emerit

Regizor artistic secund:
PAUL SAVA

Decoruri:
TEODOR CONSTANTINESCU

Costume:
LIVIU CIULEI, artist emerit

Muzica:
LIVIU KAVASSI

ÎN PREGĂTIRE:

CEZAR ŞI CLEOPATRA

de GEORGE BERNARD SHAW

Direcţia de scenă: LUCIAN PINTILIE

CEA MAI PLĂCUTĂ RECREARE FIZICĂ ȘI INTELECTUALĂ

o realizați în

EXCURSIILE

organizate de

O. N. T. CARPAȚI

CARPAȚI

- Excursii de sfîrșit de săptămînă la munte, la mare, la diferite obiective turistice.
- Excursii la locurile istorice și la monumentele care evocă trecutul de luptă al poporului nostru.
- Excursii de mai multe zile la cabane și în stațiuni balneo-climaterice.
- Excursii în circuit prin cele mai interesante regiuni și orașe ale țării.
- Excursii cu itinerarii combinate prin regiuni turistice din țară și în orașe apropiate din țări vecine (Russe, Varna etc.)
- Excursii pentru oamenii muncii aflați la odihnă, cu plecarea din stațiunile balneo-climaterice.
- Excursii cu vaporul pe Dunăre și în Deltă.
- Excursii cuprinzînd schimburi de experiență pe ramuri de activitate (producție, învățămînt etc.)
- Excursii la cerere, pe orice itinerar, pentru grupuri.

Transportul cu trenuri speciale, cu vagoane și locuri rezervate, cu autobuze I.R.T.A. sau cu autocarele O.N.T. Carpați.

Cazare și masă în cele mai bune condiții.

Reduceri 50-67% pe C.F.R. și I.R.T.A.

Informații și înscrieri la toate agențiile și filialele O.N.T. Carpați.

I. P. 2, c. 1360

BIBLIOTECA
INSTITUTULUI
DE ISTORIA
ARTEI

teatrul

Nr. 4 (anul VII) aprilie 1962

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ
DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI CULTURII
ȘI DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.P.R

S U M A R

Pag.

Vasile Nicorovici
UN EROU AL TIMPULUI NOSTRU . . . 1

VIAȚA NOUĂ A SATULUI PE SCENĂ

Lucian Giurchescu
UN FEL DE PREFAȚĂ 14

NUNTĂ LA CASTEL
Comedie în trei acte de SÜTÖ ANDRÁS 16

Valeria Ducea
LAUDA ÎNDRĂZNELII 51

*

M. Zarudnîi
BINE TE-AM GĂSIT, ROMÎNIE! . . . 59

Valentin Silvestru
O PLEDOARIE CONTEMPORANĂ PENTRU ÎNCREDERE ÎN OM 62

*

DE VORBĂ CU GABRIELA NAZARIE DESPRE COSTUMUL ÎN SPECTACOL . . 69

CRONICA SPECTACOLELOR

„Ciocîrlia“ de Jean Anouilh (Teatrul „C. I. Nottara“); „Iașii-n carnaval“ și „Millo director“ de Vasile Alecsandri (Teatrul Regional București); Personaje cehoviene la televiziune; Teatrul de Păpuși din Timișoara peste hotare 72

MERIDIANE

Kurt Heinz Müller
DESPRE „DOAMNA FLINZ“ ȘI ALTELE . . 87
D-ALE TEATRULUI 90

Coperta I: *Silviu Stănculescu (Lisandru) și Ion Marinescu (Ceocîlteu) în „Îndrăzneala“ de Gheorghe Vlad (Teatrul Regional București).*

Coperta IV: *Victor Moldovan (Scapin) și Constantin Rauțchi (Sylvestre) în „Vicleniile lui Scapin“ de Molière (Teatrul Național „I. L. Caragiale“).*

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. Constantin Mille nr. 5-7-9 — București — Tel. 14.35.58
Abonamentele se fac prin factorii poștali și oficiile poștale din întreaga țară
PREȚUL UNUI ABONAMENT
15 lei pe trei luni, 30 lei pe șase luni, 60 lei pe un an